

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM
ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI KAR
POLGÁRI ELJÁRÁSJOGI TANSZÉK
SZAKDOLGOZAT
KONZULENS: DR. KISS DAISY

*Az új felülvizsgálati szabályok a
Legfelsőbb Bíróság eljárásában*

Készítette: Paksi Gábor V/7.

Budapest, 2004.

Tartalomjegyzék

TARTALOMJEGYZÉK.....	2
1. BEVEZETÉS.....	3
2. A PERORVOSLATI RENDSZER.....	5
2. 1. A PERORVOSLAT FOGALMI ELEMEL.....	5
2. 2. FELÜLVIZSGÁLAT A PERORVOSLATOK KÖRÉBEN.....	8
2. 3. A FELÜLVIZSGÁLAT JOGPOLITIKAI INDOKAI.....	9
3. TÖRTÉNETI DIMENZIÓK.....	11
3. 1. FELÜLVIZSGÁLAT RÉGEN.....	11
3. 2. A TÖRVÉNYESSEGI ÓVÁS.....	14
3. 3. A 9/1992. (I.30.) AB HATÁROZAT.....	21
3. 4. FELÜLVIZSGÁLAT ÚJRA.....	23
4. A HATÁLYOS SZABÁLYOZÁS.....	26
4. 1. A FELÜLVIZSGÁLAT TÁRGYA.....	27
4. 2. A FELÜLVIZSGÁLATI OKOK.....	32
4. 3. A FELÜLVIZSGÁLAT KIZÁRTSÁGA.....	35
4. 4. A FELÜLVIZSGÁLATI KÉRELEM TARTALMA.....	46
4. 5. AZ EGYESBÍRÓ SZEREPE.....	47
4. 6. A FELÜLVIZSGÁLAT TANÁCSBAN.....	54
4. 7. A LEGFELSŐBB BÍRÓSÁG ÉRDEMI HATÁROZATAI A FELÜLVIZSGÁLATI ELJÁRÁSBAN.....	55
5. NEMZETKÖZI KITEKINTÉS, A NÉMET JOG.....	56
6. AZ ÚJ SZABÁLYOZÁS PROBLEMATIKÁJA.....	59
6. 1. A REFORM ÉS A JOGORVOSLATHOZ VALÓ JOG ÖSSZEFÜGGÉSEI.....	59
6. 2. AGGÁLYOS FELÜLVIZSGÁLAT?.....	62
6. 3. AZ ÚJ SZABÁLYOK A GYAKORLAT TÜKRÉBEN ÉS JOGÉRTELMEZÉSI PROBLÉMÁK	65
7. MEGOLDÁSI JAVASLATOK.....	72
8. ZÁRÓ GONDOLATOK.....	77
FELHASZNÁLT IRODALOM:.....	79

„Ez a sűrű változás világos bizonyítéka annak, hogy mily rendkívül nehéz egy kielégítő perorvoslati rendszert létrehozni. Sok nehézséggel jár itt, azt a helyes középútat megtalálni, hogy a perek elbírálása alapos legyen, és még se járjon túl nagy idővesztéssel és költséggel”¹

1. Bevezetés

Mind a társadalom, mind a törvényhozás joggal feltételezi, és abból indul ki, hogy a jogerős ítélet vagy ügydöntő határozat megfelel az igazság és a törvény szerinti igazságosság követelményeinek. E felfogást fejezi ki a *res iudicata pro veritate accipitur*² jogi tétele, vagyis a jogerősen megítélt dolgot igazságként kell elfogadni.

A bíróság által hozott határozat egyéni és közösségi érdeket sért, ha nem felel meg a törvényesség és az igazságosság megvalósításának feladatából adódó követelményeknek.

Sajnálatos módon előfordulhatnak olyan esetek, amikor a jogerős határozat nem állapít meg igazságot, vagy nem törvényes, és akkor az az érdek, hogy végrehajtásuk ne történjék meg. Nyilvánvaló, hogy az ilyenfajta bírósági határozat hozatalának a lehetősége megkívánja minden jogrendszerből olyan jogintézmények kialakítását, amelyek alkalmazásával a bírósági határozat megtámadására, s megváltoztatására kerülhet sor³.

Erre szolgálnak a rendkívüli perorvoslatok, amelyek kivételes, a jogerő intézményét nem kizáró, de egyedi esetben a jogerőt oldó jogi eszközök.

A felülvizsgálat nem új keletű, sokkal inkább újraélesztett jogintézmény a magyar polgári perjogban. Ez a perorvoslat a múlt század végén jelent meg Magyarországon, s egészen 1952-ig létezett, s ezt követően bevezették a törvényességi óvás intézményét. Az óvást az Alkotmánybíróság 1992-ben alkotmányellenesnek találta, s 1993-ban bevezetésre került ismét a felülvizsgálat, immáron megváltozott formában. A jogintézmény több módosítást is megért, s reformja még a jelenkorban is tart.

A felülvizsgálat intézménye mindig is a polgári perjogi kodifikációs tanulmányok egyik legvitatottabb és legtöbb érdeklődést kiváltó kérdése volt. Jelentőségét a perorvoslatok

---

¹ MAGYARY GÉZA: *Fellebbezés és felülvizsgálat a Polgári Perrend tervezetében*. Budapest, Franklin-Társulat Könyvnyomdája, 1901. 4. o.

² ULPIANUS D. 1, 5, 25.

³ NÉMETH JÁNOS: *Rendkívüli perorvoslatok a magyar polgári eljárásjogban*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1975. 7. o.

általános jelentőségén túl az a körülmény is indokolja, hogy a rendkívüli perorvoslatok áttörnek az eljárásjog egyik centrális jelentőségű jogintézményét, a jogerőt⁴.

A felülvizsgálat kezdetben a jogegység megteremtésére szolgált, majd fokozatosan az egyéni jogvédelemnek is eszközévé vált. Egyfajta mindenkori biztonsági tartalékot jelentett ez a perorvoslat, hiszen a rendes perorvoslatok kimerítése után a kérelmezőnek még lehetősége nyílt felülvizsgálati kérelem benyújtására. Ily módon, ha jogsérelem következett be a rendes perorvoslat elbírálása során, akkor sem volt veszve minden.

Kétségtelen azonban, hogy a felülvizsgálattal nemcsak éltek, hanem visszaéltek, így mintegy a fellebbezés megismétlésévé vált. A felülvizsgálat új szabályozásával jelentősen megváltozott ez a helyzet, mivel az alkalmazási kör jelentősen leszűkült.

Valóban rendkívül nehéz egy kielégítő perorvoslati rendszert létrehozni, s megtalálni a középutat. Érdeemes azon elgondolkodni, hogy MAGYARY GÉZA bevezető gondolatként szereplő szavai pont száz évvel előzték meg a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény módosításáról szóló 2001. évi CV. törvény (a továbbiakban: 2001. évi CV. tv.) meghozatalát, s e mondat megőrizte aktualitását. A problémák változatlanok, hiszen száz éve is az alapos elbírálás és az idő kérdése vágyott megoldásra.

A kutatás fő iránya a hatályos jog problémáinak felvetése. Dolgozatomban a 2001. évi CV. tv. által bevezetett reformokkal foglalkoztam, érintve a jogintézmény főbb történeti állomásait.

A koncepcionális változás érintette a felülvizsgálat tárgyát, esetkörét, kizártságát, valamint új jogintézményként szabályozza az egyesbíró eljárását.

A dolgozat témaválasztását indokolja az a körülmény, hogy a törvénymódosítás, sokak véleménye szerint vitatható koncepció alapján, túlzottan leszűkítette a felülvizsgálat igénybe vételének lehetőségét.

A szakdolgozat szerkezeti felépítése azt a vonalat követi, mely szerint a dogmatikai és a történeti áttekintés után a hatályos szabályozást ismerteti, majd az új szabályok problémáit veti fel, végül megoldási javaslatokat ad.

---

⁴ NÉMETH JÁNOS: *Rendkívüli perorvoslatok a magyar polgári eljárásjogban*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1975. 7. o.

2. A perorvoslati rendszer

A magyar polgári perjogi irodalomban a rendkívüli perorvoslatokra vonatkozó dogmatikai alapokat vitathatatlanul NÉMETH JÁNOS rakta le a Rendkívüli perorvoslatok a magyar polgári eljárásjogban című munkájában, valamint későbbi műveiben. Szakdolgozatom azon része, mely a perorvoslati rendszerrel foglalkozik, nagyrészt ezeken a műveken alapul.

A perorvoslat fogalmának vizsgálatát a fogalom meghatározás azon módja indokolja, amely szerint egy adott fogalom csak egy nála tágabb fogalom alá rendelve határozható meg helyesen⁵.

A felülvizsgálat esetében tehát olyan tágabb fogalmakat kell elhatárolnunk egymástól, mint a jogorvoslat, perorvoslat, s azon belül is a rendkívüli perorvoslat.

A jogorvoslatok körén belül a perorvoslat egy szűkebb fogalomkört jelent. A perorvoslat a jogorvoslatnak egyik fajtája, a polgári peres eljárásban használt jogorvoslat, az eljárásban résztvevő alanyok számára biztosított jogi eszköz a hatóság határozataiban vagy intézkedéseiben előforduló ténybeli vagy jogi tévedések, törvénysértések kijavításának indítványozására.

A jogorvoslat és perorvoslat különállóságát már a századforduló magyar jogirodalma is elismerte. Ugyanakkor a perorvoslat mibenlétét illetően nem alakulhatott ki egységes felfogás, mivel a korabeli szerzők különbözőképpen ítélték meg az egyes perorvoslatokat jellemző közös sajátosságokat.

Ahelyett, hogy megismételném a professzor úr által leírtakat, munkájának csak esszenciáját foglalom össze. Perjogi értelemben NÉMETH JÁNOS véleménye szerint a perorvoslat az a bírósághoz intézett kérelem, amely a polgári peres eljárás során hozott, illetőleg azzal azonosnak minősülő, a törvénynek meg nem felelő vagy meg nem felelőnek vélt bírósági határozat ellen irányul abból a célból, hogy az okozott jogsérelmet egy újabb bírósági határozat, közvetlenül a sérelmezett határozatra visszaható módon megszüntesse⁶.

---

⁵ NÉMETH JÁNOS: *Rendkívüli perorvoslatok a magyar polgári eljárásjogban*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1975. 11. o.

⁶ NÉMETH JÁNOS: *A perorvoslatok*. In: Magyar polgári perjog II., Szerkesztette: Németh János, Ligatura Könyvkiadó, Budapest, 1996. 143. o.

2. 1. A perorvoslat fogalmi elemei

A perorvoslatnak hét fogalmi elemét különböztethetjük meg NÉMETH JÁNOS munkái alapján.

A perorvoslat címzettje mindig a bíróság. Ez alapján lehetséges a perorvoslat és egyéb, valamely bírósági határozat jogsértő voltát panaszoló, de nem a bírósághoz, hanem más szervhez benyújtott kérelem elhatárolása egymástól⁷.

A perorvoslat formáját tekintve kérelem. A kérelem előterjesztésére általában a határozat által közvetlenül érintett személyek, többnyire a felek jogosultak. A törvény azonban más olyan személyt is feljogosíthat perorvoslati kérelem benyújtására, akire a határozat közvetlenül nem tartalmaz rendelkezést (például: az ügyészt). A perorvoslat formájának fogalmi elemként elfogadásából viszont az következik, hogy a keresetek ezért sem számíthatók a perorvoslatok közé. Szintén ebből következik, hogy ha a peres eljárás során hozott bírósági határozat által okozott jogsérelem orvoslása nem kérelemre, hanem hivatalból történik, akkor perorvoslatról nem beszélhetünk⁸.

A perorvoslat tárgyának csak a polgári peres eljárás során hozott, vagy a törvény rendelkezése folytán azzal azonosnak minősülő, bírósági határozatot tekinthetjük.

A polgári nemperes eljárás során hozott bírósági határozat megtámadása csak kivételes esetben perorvoslat, általában csak jogorvoslat. Akkor beszélhetünk ebben az esetben perorvoslatról, ha a törvény az adott, nemperes eljárás során hozott, határozatnál kifejezetten előírja, hogy a határozatot hatálya, megtámadhatósága szempontjából úgy kell tekinteni, mintha peres eljárás során hozták volna. Ilyen rendelkezést találhatunk például a Pp. 321. § (1) bekezdésében a jogerős fizetési meghagyás vonatkozásában⁹.

A perorvoslat alapja (oka, előfeltétele) a bírósági határozat törvénynek meg nem felelő vagy meg nem felelőnek vélt volta. A határozat törvénynek meg nem felelő volta az eljáró bíróság szabályszerű eljárása esetén is előállhat, anélkül, hogy a bíróság szándékosan vagy gondatlanságból jogszabálysértést követett volna el.

⁷ NÉMETH JÁNOS: *A perorvoslatok*. In: Magyar polgári perjog II., Szerkesztette: Németh János, Ligatura Könyvkiadó, Budapest, 1996. 144. o.

⁸ NÉMETH JÁNOS: *A perorvoslatok*. In: Magyar polgári perjog II., Szerkesztette: Németh János, Ligatura Könyvkiadó, Budapest, 1996. 144. o.

⁹ NÉMETH JÁNOS: *A perorvoslatok*. In: Magyar polgári perjog II., Szerkesztette: Németh János, Ligatura Könyvkiadó, Budapest, 1996. 144-145. o.

A határozat akkor nem felel meg a törvénynek, ha a döntés alapjául szolgáló tényállás nem egyezik meg az objektív valósággal, vagy ha anyagi, illetve eljárási jogszabályt nem megfelelően alkalmazott a bíróság. A perorvoslat fogalmi meghatározásából következik, hogy a jogsérelemnek „a törvénynek meg nem felelő bírósági határozat”-ból kell erednie.

A bírósági határozat keretein kívül keletkező jogsérelem miatt perorvoslatot igénybe venni nem lehet. Az azonban nem szükséges, hogy a törvényt sértő vagy annak vélt határozat annak a személynek vagy személy által képviselt szervnek, illetve közösségi érdekeknek okozzon valódi vagy vélt jogsérelmet, aki a perorvoslattal élt¹⁰.

A perorvoslat céljának meghatározásakor a polgári per céljából kell kiindulnunk. Az 1952. évi III. törvény a Polgári perrendtartásról (a továbbiakban: Pp.) 1. §-ából levonható következtetés szerint a per célja a fennálló alanyi jog érvényre juttatása, valakit megillető alanyi jogosultság bíróság általi védelme.

2000. január 1-jétől megváltozott a Pp. 1. §-ának szövege, s kikerült „a jogviták eldöntésének igazság alapján való biztosítása” szövegrész.

Ugyanakkor a méltányos eljárás, a tárgyalás igazságosságának alapelve szerint az alanyi jog érvényre juttatásának során a bíróságnak a törvényesség és az objektív igazság követelményének megfelelően kell eljárnia és döntést hoznia.

Amennyiben a peres eljárás nem érte el a célját, a törvény lehetőséget biztosít olyan eszközök igénybe vételére, melyek a cél elérését lehetővé teszik. Ezek az eszközök a perorvoslatok. A perorvoslatok célja tehát a jogsérelem, joghátrány elhárításán keresztül a jogvédelem biztosítása, úgy, hogy az a per céljával összhangban megfeleljen a törvényesség és az objektív igazság követelményeinek¹¹.

Az Alkotmánybíróság értelmezése szerint az anyagi igazságosság jogállami követelménye a jogbiztonságot szolgáló intézményeken és garanciákon belül maradva valósulhat meg. A 9/1992. (I. 30.) AB határozat kimondja: "Az anyagi igazság érvényesülésére" éppúgy nem biztosít, nem biztosíthat alanyi jogot az Alkotmány, mint ahogy arra sem, hogy egyetlen bírósági ítélet se legyen törvényt sértő. A legfőbb norma

---

¹⁰ NÉMETH JÁNOS: *A perorvoslatok*. In: Magyar polgári perjog II., Szerkesztette: Németh János, Ligatura Könyvkiadó, Budapest, 1996. 145-146. o.

¹¹ NÉMETH JÁNOS: *A perorvoslatok*. In: Magyar polgári perjog II., Szerkesztette: Németh János, Ligatura Könyvkiadó, Budapest, 1996. 146. o.

tehát az anyagi igazság érvényre juttatásához szükséges, és az esetek többségében alkalmas eljárásra ad jogot.

Az Alkotmány 57. §-a a bírósági eljáráshoz biztosít alanyi jogot, s nem azt garantálja, hogy annak eredménye minden esetben helyes lesz. Az igazságos és törvényes bírósági döntés érdekében azonban további eljárási garanciát tartalmaz az Alkotmány: alkotmányos jogot a jogorvoslathoz¹².

A perorvoslat eredménye egy, a perorvoslatot elbíráló bíróság által hozott, újabb bírósági határozat. Ha az eljáró bíróság a perorvoslatot alaptalannak tartja, mert a megtámadott határozat helyes, a törvénynek megfelelő, akkor újabb határozatával azt helyben hagyja vagy hatályában fenntartja, és ezzel tartalmilag a perorvoslatot elutasítja. Ellenkező esetben, vagyis ha a perorvoslati kérelem alapos, az eljáró bíróság a megtámadott határozatot egészben vagy részben megváltoztatja, illetőleg hatályon kívül helyezi és a jogsérelmet a törvényben előírtak szerint orvosolja. Lényegében ezt, az orvoslást nyújtó újabb bírósági határozatot kellene perorvoslatnak tekinteni. A mai szóhasználat azonban ezt az elnevezést átvitte a felülbíró határozatot kezdeményező kérelemre¹³.

A hetedik elem a perorvoslat fogalmi elemei közül az orvoslás módja. A perorvoslatnak minden esetben közvetlenül a meg nem felelőnek vélt határozat ellen kell irányulnia, a perorvoslattal élő személy szándéka a határozatban jelentkező sérelem közvetlen megszüntetését kell célozza. Mivel a perorvoslat minden esetben a meg nem felelőnek tekintett határozat ellen irányul, ebből adódóan az orvoslásnak is közvetlenül a sérelmes határozat felülbírási útján kell megtörténnie¹⁴.

---

¹² 9/1992. (I. 30.) AB határozat indokolása V. pont

¹³ NÉMETH JÁNOS: *A perorvoslatok*. In: Magyar polgári perjog II., Szerkesztette: Németh János, Ligatura Könyvkiadó, Budapest, 1996. 146-147. o.

¹⁴ NÉMETH JÁNOS: *A perorvoslatok*. In: Magyar polgári perjog II., Szerkesztette: Németh János, Ligatura Könyvkiadó, Budapest, 1996. 147. o.

2. 2. Felülvizsgálat a perorvoslatok körében

A felülvizsgálat rendkívüli perorvoslat, mivel a már jogerőre emelkedett határozatok ellen vehető igénybe.

A törvényhozás kétféle orvoslást igénylő jogerős határozattal számol, és ennek megfelelően alakult ki kétféle rendkívüli perorvoslat. Az egyik a perújítás, amely olyan határozattal szemben vehető igénybe, amelyben fő szabályként¹⁵ a ténymegállapítás hibás, téves, megalapozatlan, tehát ténykérdésben igénybe vehető. A másik a felülvizsgálat, amely törvénytörő határozatok orvoslására szolgál, azaz jogkérdés esetén vehető igénybe. A ténykérdést úgy határozhatnánk meg, hogy ha feltennénk azt a kérdést, hogy mi történt. Míg jogkérdés esetén arról beszélünk: ami történt, az a jog szempontjából minek minősül.

A felülvizsgálati kérelem és a csatlakozó felülvizsgálati kérelem nem fellebbviteli perorvoslatnak minősült abban az esetben, ha a kérelem a Legfelsőbb Bíróság fellebbviteli határozata ellen irányult. Ez az eset azonban a négyszintű bírósági szervezet megteremtésével megszűnt, pontosabban megszűnőben van¹⁶.

A felülvizsgálat és a csatlakozó felülvizsgálati kérelem az új szabályozás által, az átmeneti helyzet megszűnésével tehát fellebbviteli perorvoslattá válik. Fellebbviteli perorvoslatról akkor beszélünk, ha a megtámadott határozatot nem ugyanaz a bíróság bírálja felül, mint amely a határozatot hozta, hanem egy ennél magasabb fokú bíróság. Amennyiben a perorvoslat során a felülbírálatot is a megtámadott határozatot hozó bíróság vagy annál alacsonyabb fokú bíróság végzi el, úgy a perorvoslat nem fellebbviteli¹⁷.

A felülvizsgálati kérelem önálló, vagyis más perorvoslattól függetlenül vehető igénybe, míg a csatlakozó felülvizsgálati kérelem járulékos, azaz csak akkor jelenthető be, ha már van bejelentett felülvizsgálati kérelem.

¹⁵ Kivételként említhető a *res iudicata* mint perújítási ok, valamint az alkotmányjogi panasz alapján alkotmányellenessé nyilvánított jogszabály konkrét esetben történő alkalmazhatóságának visszamenőleges kizárására irányuló eljárás. Ezekben az esetekben nyilvánvaló, hogy nem a határozat ténybeli hibájáról van szó.

¹⁶ A négyszintű bírósági rendszerben a helyi bíróságokon indult fellebbezéseket a megyei bíróságok, míg a megyei bíróságon indult ügyekben előterjesztett fellebbezéseket az ítéletáblák bírálják el. A problémát jelen esetben az átmeneti helyzet okozza, melynek kifejtése a dolgozat 7. pont, Megoldások alcím III. pontjában található.

¹⁷ NÉMETH JÁNOS: *A perorvoslatok*. In: Magyar polgári perjog II., Szerkesztette: Németh János, Ligatura Könyvkiadó, Budapest, 1996. 149-150. o.

A felülvizsgálat a halasztó hatállyal nem rendelkező perorvoslatok közé tartozik, és a bírósági határozatoknak csak egyes fajtái ellen vehető igénybe.

2. 3. A felülvizsgálat jogpolitikai indokai

A polgári eljárás fakultatív szakasza a felülvizsgálati eljárás, amely attól függ, hogy beadtak-e joghatályos felülvizsgálati kérelmet. Eljárási garanciák ugyan érvényesülnek a bírósági eljárásban, ennek ellenére előfordul, hogy a bíróság eljárása, ügydöntő határozata hibás. A tényállás jogi értékelésében is tévedések fordulhatnak elő.

A felülvizsgálat intézménye a bevezetőben említett *res iudicata pro veritate accipitur* tagadásának látszik, minthogy abból indul ki, hogy a jogerős bírósági határozat is lehet téves vagy törvénysértő, és ennek folytán igazságtalan is.

A rendkívüli perorvoslatok intézményének elméleti indoka abból a felfogásból vezethető le, amely szerint a bíróság megállapításai nem apodiktikus vagy abszolút igazságok, mint például a matematika tételek, tehát nem véglegesek. A bíróság határozatai cáfolhatóak.

Ha a tévedés, a törvénysértés bekövetkezett, azt orvosolni kell, és erre a jognak lehetőséget kell adnia. Maga az idézett jogi tétel az ítélet igazságáról is csak annyit mond, hogy „igaznak kell tartani”, és nem azt, hogy igaz.

Az igazságszolgáltatás története és a vele szerzett tapasztalatok arról tanúskodnak, hogy a leggondosabban felépített és a legelfogulatlanabban működtetett igazságszolgáltatási rendszer sem képes elkerülni, hogy keletkezzenek téves és törvénysértő ítéletek.

A törvényhozás számára dilemmát jelenthet a jogerő és az igazság, a törvényesség, igazságosság közötti konfliktus feloldása. A jogerős határozatok megváltoztathatatlenségéhez ugyanis jelentékeny érdekek fűződnek¹⁸.

A jogerőnél azonban az igazság erősebb, így nem minden jogerős határozat megtámadhatatlanságához ragaszkodik a jogalkotó, ugyanakkor csak a súlyosan tévesnek vagy törvénysértőnek tartott jogerős határozatok orvosolhatók.

---

¹⁸ A téma kifejtése a 3.3. pontban, A 9/1992. (I.30.) AB határozat alcím alatt található.

3. Történeti dimenziók

MOÓR GYULÁTÓL származik a híres mondás: „Az igazi jogász nem elégedhetik meg pusztán a tételes jog ismeretével”. Nem elégedhetünk meg a pozitív jog ismeretével, vizsgálnunk kell létrejöttét, okait, fejlődését, dogmatikáját is.

Historia est magistra vitae, tartja a mondás. Egy jogintézmény történeti előzményeit vizsgálni nagyon fontos dolog. Az egyes jogintézmények fejlődése során tanúi lehetünk a jogintézmény hibáinak, tévutainak, negatív fejlődésének. Azért, hogy a hibák ne fordulhassanak elő többször, tanulnunk kell belőlük. Erre tanít a mondás: A történelem az élet tanítómestere.

3. 1. Felülvizsgálat régen

Elsőként a francia forradalmi törvényhozás vezette be a már jogerős bírósági határozatok felülvizsgálatát. Az intézmény elvi indoka az államhatalmi ágak szigorúbb elválasztása, a bíróságok túlkapásainak megakadályozása volt, a gyakorlatban pedig azt kívánták ellenőrizhetővé tenni, hogy az új jogrendet a bíróságok megfelelően alkalmazzák. Az 1808. évi francia büntető perrendtartás az intézmény kétféle formáját tartalmazta: az egyik törvénysértő jogerős ítéletek megsemmisítését tette lehetővé, a felekre kiható hatály nélkül, míg a másik a bíróságok által elkövetett hatásköri túllépés orvoslását szolgálta, kivételes esetben felekre is kiható hatállyal¹⁹.

Magyarországon az 1893. évi XVIII. törvénycikk, azaz a sommás eljárásról szóló törvény (a továbbiakban: S.E.) vezette be a felülvizsgálat és a felfolyamodás intézményét a polgári eljárásjogba. Ezzel teljesen új alapra helyezte a perorvoslati rendszert²⁰.

A négyfokú bírósági rendszerben kétfokú fellebbevitel érvényesült. A járásbírói ítélet ellen a törvényszékhez lehetett fellebbezni, a törvényszéknek az ügyben hozott másodfokú határozata ellen pedig jogkérdésben felülvizsgálati kérelmet lehetett benyújtani. A végzéseket felfolyamodással lehetett megtámadni. A felülvizsgálati bíraskodást az ítélőtáblák, illetve bizonyos értékhatár felett a Kúria gyakorolta. A német

¹⁹ 9/1992. (I. 30.) AB határozat indokolása, III. pont

²⁰ KENGYEL MIKLÓS: *Száz éves a sommás eljárásról szóló törvény*. In: Magyar Jog 1993. évi 10. sz. 610. o.

és osztrák hatást mutató felülvizsgálati eljárást úgy jellemezte a miniszteri indokolás mint „jogkérdésre szorított fellebbezést”.

Az S.E. 185. §-a szerint felülvizsgálatnak volt helye, ha az ügy eldöntésénél valamely anyagi jogszabályt helytelenül alkalmaztak vagy mellőztek. Szintén lehetőség volt felülvizsgálati kérelem benyújtására, ha a törvényben tételesen megnevezett eljárásjogi szabálysértések valamelyike forgott fenn (példaként említve, ha az elsőfokú bíróság nem volt szabályszerűen megalakítva vagy az eljárás nyilvánosságra vonatkozó szabályokat megsértették). A harmadik eset, amelyben felülvizsgálattal élhetett a fél, ha az ítéletben vagy ennek alapjául szolgáló eljárásban valamely lényeges, az ügy eldöntésére befolyással bíró eljárási szabályt helytelenül alkalmaztak.

A tisztán jogkérdésre szorított felülvizsgálati eljárást a gyakorlatban sok kritika érte, ezért felmerült a szabályok módosításának szükségessége. A polgári perrend 1902-es tervezete az anyagi és eljárásjogi jogszabálysértés megkülönböztetését el akarta törölni, s helyette a kérelmező egyszerűen jogszabálysértést panaszolt volna²¹.

A csaknem harminc évig tartó előkészítő munka után elfogadott 1911. évi I. törvény a Polgári perrendtartásról (a továbbiakban: régi Pp.) a századforduló kodifikációs technikáinak kimagasló alkotása volt. A PLÓSZ SÁNDOR által kidolgozott perrend 525-546. §-ai tartalmazták az intézmény részletes szabályait.

A felülvizsgálat nem volt más, mint a fellebbezési bíróság nem jogerős ítélete ellen irányuló harmadfokú perorvoslat. A kétfokú fellebbviteli rendszerben az első fokú bíróság ítéletét fellebbezéssel, a másodfokú bíróság (törvényszék, ítélőtábla) ítéletét felülvizsgálattal lehetett megtámadni²². Ennek során tehát az ügy harmadfokú bíróság (ítélőtábla, illetve Kúria) elé került.

Kérdésesnek minősült annak eldöntése, hogy mely bíróság elé kerüljön a perorvoslat. A törvényszéki ügyekre nézve a fellebbezés a királyi táblákhoz, a felülvizsgálat a királyi Kúriához történt.

Látszólag bonyolultabb kérdés volt a járásbírói ügy. Ebben az esetben a fellebbezést a törvényszék bírálta el. Ami vitás tehát, hogy a felülvizsgálat a táblákhoz vagy a

²¹ KENGYEL MIKLÓS: *Száz éves a sommás eljárásról szóló törvény*. In: Magyar Jog 1993. évi 10. sz. 610. o.

²² JUHÁSZNÉ ZVOLENSZKI ANIKÓ: *A felülvizsgálati eljárás szabályainak koncepcionális változásai*. Szeged, Officina Press Kft., Acta Universitatis Szegediensis. Acta Juridica et Politica Tomus LXII., 2002.

Kúriához történjék. Az S.E. a kérdést úgy oldotta meg, hogy az ezer koronán aluli ügyekben a királyi ítélőtáblák, az ezer koronán felüliekben a királyi Kúria hatáskörébe utalta a felülvizsgálatot. MAGYARY GÉZA álláspontja szerint az lett volna a leghelyesebb, ha a felülvizsgálatot egyedül a legfelsőbb bíróság, vagyis a Kúria gyakorolta volna minden ügyben egyaránt. A jogegység fontos szempontja, s a jogegyenlőség alapelve csak ekkor juthatott volna teljes diadalra. Ugyanakkor kiemelte, hogy mivel minden ügyet nem lehet a Kúria elé bocsátani, kiegészítő eszközökhöz kell nyúlni. Két módot említett: meghatározott ügyekben a perorvoslat kizárását, vagy a felülbírást többféle bíróság közti megosztás²³. Az S.E. és a régi Pp. a kettőt együttesen alkalmazta.

A régi Pp. csak összegszerűségében változtatta meg ezt a megoldást. Az ítélőtábla mint másodfokú bíróság ítélete ellen emelt felülvizsgálati kérelmeket a Kúria bírálta el, a törvényszék által másodfokon hozott ítéleteket pedig ötezer pengő értékig az ítélőtábla, ezen összeg felett pedig a Kúria vizsgálta felül.

Felülvizsgálati kérelemnek csak a polgári perrendtartásról szóló törvényben taxatív felsorolt esetekben és jogcímeiken volt helye.

A felülvizsgálat köre szűkebb volt a fellebbezés körénél, ugyanis a harmadfok szűkebb körben bírálta el az alsóbb fokú bíróságok ténybeli következtetéseit, így az elbírálás inkább a jogbeli következtetésekre terjedt ki²⁴. Döntést a felülvizsgálati bíróság általában csak jogkérdésekben hozhatott. Az alsó fokú bíróság ténymegállapításait csak jogszabálysértés esetén vizsgálhatta felül.

A felülvizsgálati kérelem benyújtására tizenöt nap állt rendelkezésre. A kérelmet a fellebbezési bíróságon kellett benyújtani. Ez alól kivételt jelentett az ugró felülvizsgálat jogintézménye. Ugró felülvizsgálatról akkor beszélünk, amikor egy ügyben a fellebbezés elhagyásával közvetlenül felülvizsgálati kérelmet lehet benyújtani. Ebben az esetben az ugró felülvizsgálat iránti kérelmet az első fokú bíróságnál kellett benyújtani. A felülvizsgálati eljárásban kötelező volt a jogi képviselő, a kérelmeket pedig szóbeli és nyilvános tárgyalásokon bírálták el.

A felülvizsgálat mint rendes perorvoslat funkcionált.

²³ MAGYARY GÉZA: *Fellebbezés és felülvizsgálat a Polgári Perrend tervezetében*. Budapest, Franklin – Társulat Könyvnyomdája, 1901. 33-34. o.

²⁴ GÁTOS GYÖRGY: *A felülvizsgálati jogorvoslat visszaállítása a polgári eljárásjogban*. In: Tanulmányok Benedek Ferenc tiszteletére. Szerkesztette: Hamza – Kajtár - Zlinszky Pécs, Studia Iuridica 123. szám JPTE ÁJK, 1996. 89. o.

3. 2. A törvényességi óvás

A törvényességi óvás kevéssé változékony, időtálló szabályozású jogintézménye volt perjogunknak, hiszen alapvető szabályai negyven év alatt alig változtak. Ahogy WELLMANN GYÖRGY megállapítja: „...nagy gyakorlati jelentősége ellenére mindvégig meglehetősen kívül esett a perjogi tudományos érdeklődés látókörén, ... tanulmány formájában is csak kevesen foglalkoztak kifejezetten ezzel a kérdéssel...”²⁵. Mind számszerű gyakorisága, mind nagy elvi jelentősége miatt indokolt a jogintézmény vizsgálata.

Magyarországon a büntető perrendtartásról szóló 1896. évi XXXIII. törvény vezette be a jogintézményt „perorvoslat a jogegység érdekében” néven. E perorvoslattal a legfőbb vádhatóság, a koronaügyész élhetett a legfőbb bíróság, a Kúria előtt a büntetőbíróságok olyan törvényt sértő határozatai ellen, melyek más úton már nem voltak megtámadhatók. A királyi kúria érdemi határozata ellen ilyen perorvoslatnak már nem volt helye. A Kúria, ha a perorvoslatot alaposnak találta, kimondta, hogy a megtámadott határozat vagy intézkedés a törvényt megsértette.

E jogintézmény célja nem a felek esetleges jogsérelmének orvoslása, hanem a jogegység, különösen a bírói gyakorlat egységének, egyöntetűségének biztosítása volt. 1911-ben a Polgári perrendtartás életbeléptető törvénye kiszélesítette e perorvoslat alkalmazási körét. Ettől kezdve a jogegységi perorvoslatot a Kúria különleges, ún. jogegységi tanácsa bírálta el.

A régi Pp. előkészítése idején, 1903-ban merült fel az a gondolat, hogy a polgári perben az ügyész feladatává tegyék annak vizsgálatát, hogy a bíróság az anyagi és alaki jogszabályokat jól alkalmazta-e. Az akkori felfogást kifejezésre juttató MAGYARY GÉZA véleménye szerint azonban „...a bíróság ilyen ügyészi ellenőrzésének a jog helyes alkalmazása szempontjából hazai jogunkban semmi talaja nincs, behozatalára gondolni sem lehet, bár kétségtelen, hogy vannak nagy előnyei is...”²⁶.

²⁵ WELLMANN GYÖRGY: *A törvényességi óvás a polgári eljárásban (különös tekintettel a polgári eljárás átfogó újraszabályozására)*. In: Polgári Eljárásjogi Füzetek XIII. Gondolatok a Pp reformjához. Szerkesztette: Németh János. Budapest, ELTE ÁJK Polgári Eljárásjogi Tanszék, 1985. 123. o.

²⁶ WELLMANN GYÖRGY: *A törvényességi óvás a polgári eljárásban (különös tekintettel a polgári eljárás átfogó újraszabályozására)*. In: Polgári Eljárásjogi Füzetek XIII. Gondolatok a Pp reformjához. Szerkesztette: Németh János. Budapest, ELTE ÁJK Polgári Eljárásjogi Tanszék, 1985. 128. o.

A törvényességi óvás más előzményeinek lehetünk tanúi az 1945. utáni perjogban. A 4071/1949. (VI.4.) Korm. Sz. r. vezette be a „közérdekű kifogás” intézményét. Kifogást az Igazságügy-minisztérium Jogügyi Hivatala nyújthatott be a Legfelsőbb Bírósághoz²⁷ polgári peres és nemperes vagyoni ügyekben hozott határozat ellen azon az alapon, hogy a megtámadott határozat 1944. december 22-e²⁸ előtt alkotott olyan jogszabályra volt alapítva, amely ellentétben áll a Magyar Népi Demokrácia célkitűzéseivel, vagy jogszabály olyan értelmezésén alapul, amely a Magyar Népi Demokrácia alapvető jogelveinek nem felel meg. A közérdekű kifogás tárgyában a Kúria (Legfelsőbb Bíróság) külön tanácsa, az Elvi Tanács elvi megállapításnak nevezett határozatban döntött. Ez a határozat megállapíthatta, hogy az a jogszabály, amelyen a kifogásolt határozat alapult, nem alkalmazható, ha ellentétben áll a magyar népi demokráciával²⁹.

Ha gondolatban visszatérünk a „perorvoslat a jogegység érdekében” jogintézményéhez, láthatjuk, hogy a szovjet eljárásjog átvételével, 1949-ben került sor a jogintézmény döntő módosítására.

A népnek a büntető igazságszolgáltatásban való részvételéről és a fellebbvitel egyszerűsítéséről szóló 1949. évi XI. törvényben a jogintézmény új neve: perorvoslat a törvényesség érdekében. Ez kifejezte, hogy e perorvoslat fő célja nem a jogegység, hanem a törvényesség biztosítása, míg a jogegység megóvására a döntvény hivatott.

E törvény tette először lehetővé a jogerős ítélet utólagos súlyosbítását is. 1950-ben a 210/1950. (VIII. 20.) MT rendelet a büntető eljárási szabályozás mintájára polgári ügyekben is bevezette a „törvényesség érdekében használható perorvoslatot” a felekre is kiterjedő hatállyal³⁰.

Ez a minisztertanácsi rendelet a közérdekű kifogást fejlesztette tovább. A „törvényesség érdekében használható perorvoslat” előterjesztésére kezdetben az Igazságügy-minisztérium Jogügyi Hivatala, annak 1950-ben történt megszüntetése után pedig az igazságügy-miniszter volt jogosult.

²⁷ A Legfelsőbb Bíróság 1949. évi 9 számú törvényerejű rendelettel történt létrehozatala előtt: a Kúriához.

²⁸ 1944. december 22.: az Ideiglenes Nemzetgyűlés összeülése napja.

²⁹ WELLMANN GYÖRGY: *A törvényességi óvás a polgári eljárásban (különös tekintettel a polgári eljárás átfogó újraszabályozására)*. In: Polgári Eljárásjogi Füzetek XIII. Gondolatok a Pp reformjához. Szerkesztette: Németh János. Budapest, ELTE ÁJK Polgári Eljárásjogi Tanszék, 1985. 128-129. o.

³⁰ PACZOLAY PÉTER: *Törvényesség és alkotmányosság: a törvényességi óvás az Alkotmánybíróság előtt*. In: Emlékkönyv Dr. Kemenes Béla egyetemi tanár 65. születésnapjára. Szerk.: TÓTH Károly. Szeged, Acta Universitatis Szegediensis De József Attila Nominatae, Acta Juridica et Politica Tomus XLIII., 1993. 385-386. o.

Azt mondhatjuk, hogy polgári ügyekben mind a közérdekű kifogás, mind a „törvényesség érdekében használható perorvoslat” az igazságügyminiszter részére biztosított felügyeleti eljárási eszközök voltak³¹.

1950-ben az addigi négyes lépcsőzetű bírósági rendszert hármas lépcsőzetűvé alakították, az 1950. évi 46. törvényerejű rendelet pedig kimondta, hogy a másodfokú határozat ellen további fellebbevitelnek nincs helye³². Ettől kezdve beszélhetünk háromszintű bírói szervezetről, amely tagolását tekintve a helyi bíróságokból, a megyei bíróságokból és a Legfelsőbb Bíróságból állt.

Az új Pp., amely 1953. január 1-jén lépett hatályba, a régi Pp. szabályait teljes mértékben hatályon kívül helyezte. Az új törvény a régi Pp. 792 §-ból kivonatolt egyes részeket, így egy leegyszerűsített, lerövidített jogszabály született 327 §-sal³³. Egyszerűsödtek a perorvoslatok: a fellebbeviteli rendszer egyfokúvá vált, és a perorvoslatok száma háromra csökkent. A felülvizsgálat jogintézményét megszüntették, s „helyette” a szovjet felülvizsgálati óvás mintájára új intézményt vezettek be.

A Pp. hatályba lépésével az igazságügyminiszter felügyeleti jogköre megszűnt, s a Pp. szerint a legfőbb ügyész az eljárást befejező vagy felfüggesztő jogerős határozat ellen a törvényesség érdekében perorvoslattal élhetett, ha a határozat jogszabályt sért³⁴.

A Pp. hatályba lépése idején, 1953. január 1-jén azonban még nem létezett ügyészi szervezet, így annak létrehozataláig ezt a hatáskört az igazságügy-miniszter gyakorolta. 1953 nyarán az ügyészi szervezetet létrehozó törvényerejű rendelet (a Magyar Népköztársaság ügyészségéről szóló 1953. évi 13. számú törvényerejű rendelet, a továbbiakban: I. Ütvr.) módosította a Pp. szövegét³⁵. Eszerint a legfőbb ügyész már nemcsak az eljárást befejező és felfüggesztő, hanem bármely jogerős határozat ellen, és nemcsak törvényt sértés, hanem megalapozatlanság esetén is biztosította az óvási jogot.

³¹ WELLMANN GYÖRGY: *A törvényességi óvás a polgári eljárásban (különös tekintettel a polgári eljárás átfogó újraszabályozására)*. In: Polgári Eljárásjogi Füzetek XIII. Gondolatok a Pp reformjához. Szerkesztette: Németh János. Budapest, ELTE ÁJK Polgári Eljárásjogi Tanszék, 1985. 129. o.

³² JUHÁSNÉ ZVOLENSZKI ANIKÓ: *A felülvizsgálati eljárás szabályainak koncepcionális változásai*. Szeged, Officina Press Kft., Acta Universitatis Szegediensis. Acta Juridica et Politica Tomus LXII., 2002. 4. o.

³³ NÉMETH JÁNOS: *A polgári eljárásjog átfogó újraszabályozása a Magyar Népköztársaságban*. In: Polgári Eljárásjogi Füzetek XIII. Budapest, 1985. 201. o.

³⁴ Pp. 270.§(1) bekezdés 1953. I.01.-től 1954. VIII.01-ig hatályos szövege

³⁵ Az eredeti, 1953. január 1. és 1954. július 31. közötti szöveg szerint: „A legfőbb ügyész az eljárást befejező vagy felfüggesztő jogerős határozat ellen a törvényesség érdekében perorvoslattal élhet, ha a határozat jogszabályt sért.”.

Emellett az I. Ütvr. szerint a legfőbb ügyész óvás emelési joga kiegészült az óvással megtámadott határozat végrehajtásának felfüggesztési jogával is³⁶.

A törvényességi óvás emelésére a Magyar Népköztársaság bírói szervezetéről szóló 1954. évi II. törvény (a továbbiakban: régi Bsz.) a Legfelsőbb Bíróság elnökét is feljogosította.

A régi Bsz. használta először a törvényességi óvás kifejezést. Majd a Pp. első novellája³⁷ a jogintézményt átfogóan újraszabályozta, s a törvényességi óvás nevet adta³⁸.

Az óvás lényege az volt, hogy a Legfelsőbb Bíróság elnöke vagy a legfőbb ügyész törvényességi óvást emelhetett bármely jogerős bírósági határozat ellen, ha az törvényt sértő vagy megalapozatlan.

Fogalmilag meg kell különböztetnünk egymástól a törvényességi óvás kezdeményezését, illetve emelését. Óvást az ügyfél kezdeményezhetett törvényességi panasz³⁹ benyújtásával, míg az emelésre kizárólag a Legfelsőbb Bíróság elnöke, illetve a legfőbb ügyész volt jogosult.

Az óvás intézménye a jogvitában résztvevő peres felek akaratától függetlenül, hivatalból tette lehetővé a jogerős bírósági határozat felülvizsgálatát.

De perorvoslatnak minősült-e a törvényességi óvás? Ebben a kérdésben igencsak eltértek a vélemények. A bevezetésekor általános volt a jogirodalomban az a nézet, hogy a törvényességi óvás rendkívüli perorvoslat, az évek múlásával azonban egyre inkább szélesedett azoknak a táborra, akik tagadták a törvényességi óvás perorvoslati voltát.

NÉMETH JÁNOS véleménye szerint „...a törvényességi óvás intézményi célját tekintve nem perorvoslat, egyedi előfordulását tekintve viszont lehetséges annak

---

³⁶ WELLMANN GYÖRGY: *A törvényességi óvás a polgári eljárásban (különös tekintettel a polgári eljárás átfogó újraszabályozására)*. In: Polgári Eljárásjogi Füzetek XIII. Gondolatok a Pp reformjához. Szerkesztette: Németh János. Budapest, ELTE ÁJK Polgári Eljárásjogi Tanszék, 1985. 130. o.

³⁷ Első novella alatt az 1954. évi VI. törvényt a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény módosításáról értem.

³⁸ WELLMANN GYÖRGY: *A törvényességi óvás a polgári eljárásban (különös tekintettel a polgári eljárás átfogó újraszabályozására)*. In: Polgári Eljárásjogi Füzetek XIII. Gondolatok a Pp reformjához. Szerkesztette: Németh János. Budapest, ELTE ÁJK Polgári Eljárásjogi Tanszék, 1985. 130. o.

³⁹ A törvényességi panasz jogintézményét a gyakorlat alakította ki, jogszabályi szinten nincs szabályozva. A panasz benyújtása az ügyfél eljárást kezdeményező jelzése a hatóság felé.

minősíteni akkor, amikor kifejezetten az egyéni jogok védelme a célja, ugyanúgy, mint a perorvoslatnak.⁴⁰

Feltehetjük azt a kérdést is, hogy mi indokolta a törvényességi óvás bevezetését.

WELLMANN GYÖRGY szerint a törvényességi óvás a szocialista jogfejlődés terméke. Alapja a rendelkezési elv szovjet felfogása, amely a felek rendelkezési jogának elismerése mellett aktivitást, kezdeményezési jogot biztosít az ügyésznek, bíróságnak is. Az óvás anélkül, hogy a perorvoslati fokok számát szaporítaná, lehetővé teszi a jogerős bírói határozat hatályon kívül helyezését⁴¹.

Joggal merülhet fel a kérdés, hogy hogyan szerezhettek tudomást ezek a személyek a törvénytörő vagy megalapozatlan határozatokról? Fel kell itt hívni a figyelmet az akkor hatályos, a bíróságokról szóló 1972. évi IV. törvény 33. § azon rendelkezésére, amely szerint a Legfelsőbb Bíróság elnöke bármely bírósági ügy iratait az eljárás bármely szakaszában magához kérhette, ügyeket másodfokú elbírálásra a Legfelsőbb Bíróság hatáskörébe vonhatott.

De értesülhetett a törvényességi óvás emelése lehetőségének esetleges fennállásáról a Legfelsőbb Bíróság bíráinak jelentéséből is, akik akár az ítélkező tanácsok elbírálása alatt álló ügyekből, akár a megyei bírósági kollégiumok ülésein való részvételük során tudomást szerezhettek a törvénytörő bírósági határozatokról. Az igazságügy-miniszternek szintén joga volt törvényességi óvás emelését kezdeményezni, mivel felügyeleti jogkörrel rendelkezett a bíróságok általános működése felett.

Ehhez hasonlóan a megyei bíróságok elnökei is jelezheték az óvásnyilvánítás ügyeket, sőt egyéb hatóságok és szervek is. Végül tudomást szerezhettek a perben szereplő feleknek és egyéb érdekeltnek a törvényességi óvás emelése iránt benyújtott kérelmeiből, mivel a feleknek lehetőségük volt úgynevezett törvényességi panasz benyújtására⁴².

A törvényességi óvást a Legfelsőbb Bíróság három hivatásos bíróból álló tanácsa, ha pedig az a Legfelsőbb Bíróság határozata ellen irányult, a Legfelsőbb Bíróság hétagú Elnökségi Tanácsa bírálta el⁴³. Rögtön kitűnik tehát, hogy a Legfelsőbb Bíróság által másodfokon elbírált ügyekben a Legfelsőbb Bíróság elnöke emelhetett törvényességi

⁴⁰ NÉMETH JÁNOS: *Rendkívüli perorvoslatok a magyar polgári eljárásjogban*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1975. 61. o.

⁴¹ WELLMANN GYÖRGY: *A törvényességi óvás a polgári eljárásban (különös tekintettel a polgári eljárás átfogó újraszabályozására)*. In: Polgári Eljárásjogi Füzetek XIII. Gondolatok a Pp reformjához. Szerkesztette: Németh János. Budapest, ELTE ÁJK Polgári Eljárásjogi Tanszék, 1985. 124. o.

⁴² BAJORY PÁL: *A törvényességi óvás emelése polgári ügyekben*. In: Magyar Jog 1979. évi 10. sz. 913. o.

óvást, ami házon belüli jogorvoslatot jelentett. A jogirodalomban ismert volt az a nézet, amely szerint a bírói függetlenség szempontjából kifejezetten aggályosnak tartandó, hogy az Elnök által emelt óvást az általa irányított apparátus vele függőségi viszonyban álló tagjai bírálták el⁴⁴.

A törvényességi óvás benyújtása nem volt határidőhöz kötve. Az óvás folytán hozott határozat hatálya a felekre azonban csak az alábbi korlátokkal terjedt ki. Polgári ügyekben csak az egy éven belül emelt óvás folytán hozott határozat hatálya terjedt ki a felekre. A Pp. 273.§ (1) bekezdése szerint ugyanis az eljárás hatálya a felekre csak akkor terjedt ki, ha azt a legfőbb ügyész a határozat jogerőre emelkedésétől számított egy éven belül terjesztette elő.

Ha a törvényességi óvás folytán hozott határozat hatálya a felekre nem terjedt ki, a Legfelsőbb Bíróság határozatában vagy azt állapította meg, hogy a megtámadott határozat törvényt sért, illetőleg megalapozatlan, vagy – ha törvényességi óvást alaptalannak találta – azt határozatával elutasította⁴⁵.

Ha azonban a törvényességi óvás folytán hozott határozat hatálya felekre is kiterjedt, a Legfelsőbb Bíróság a törvényt sértés, illetőleg a megalapozatlanság megállapítása esetében, a megtámadott határozatot egészen vagy megfelelő részében hatályon kívül helyezte, és annak helyébe – feltéve, hogy a döntéshez szükséges tények az iratok alapján megállapíthatók voltak – a jogszabályoknak megfelelő határozatot hozott. Egyébként pedig az ügyben eljáró első- vagy másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.

Ha a megtámadott határozat a jogszabályoknak megfelelt, a Legfelsőbb Bíróság a törvényességi óvást elutasította.

Ha viszont csupán olyan eljárási szabály megsértéséről volt szó, amelynek az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatása nem volt, a Legfelsőbb Bíróság a határozatot – a törvényt sértés megállapítása mellett – hatályában fenntarhatta⁴⁶.

⁴³ VEZÉR ÁGNES: *Felülvizsgálat*. In: A polgári perrendtartás magyarázata, Szerkesztette: Németh János, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1999. 1086. o.

⁴⁴ WELLMANN GYÖRGY: *A törvényességi óvás a polgári eljárásban (különös tekintettel a polgári eljárás átfogó újraszabályozására)*. In: Polgári Eljárásjogi Füzetek XIII. Gondolatok a Pp reformjához. Szerkesztette: Németh János. Budapest, ELTE ÁJK Polgári Eljárásjogi Tanszék, 1985. 143. o.

⁴⁵ A Pp. 1992. december 31-ig hatályos 274. § (1) bekezdése

⁴⁶ A Pp. 1992. december 31-ig hatályos 274. § (3) bekezdése

A polgári eljárásban a megtámadott határozat egészében, vagy megfelelő részében történő hatályon kívül helyezésére csak akkor került sor, ha a határozat hatálya a felekre is kiterjedt, sőt ilyenkor sem, ha csupán olyan eljárási szabály megsértéséről volt szó, amelynek az ügy érdemi elbírálására lényegi kihatása nem volt.

Összességében elmondható, hogy a törvényességi óvás gyakorlati alkalmazása során ez az elvileg csak rendkívüli esetben alkalmazható jogintézmény szinte harmadfokká vált az elvileg egyfokú perorvoslati rendszer "biztonsági szelepeként", vagy egy másodszori fellebbvitel be nem vallott pótlékaként. Az eredetileg csupán kiegészítő, és nem is rendszeresen érvényesülő egyéni jogvédelem vált a gyakorlatban elsődlegessé.

Igazolja ezt a törvényességi óvások iránti kérelmek száma, a megemelt óvások abszolút száma, és a jogerősen befejezett ügyekhez viszonyított aránya is, továbbá az a tény, hogy a jogegység biztosítása érdekében a megtámadott határozat jogerőre emelkedésétől számított egy éven túl emelt törvényességi óvások száma elenyésző, s az ún. „elvi irányú”, az érdemi döntést nem érintő egy éven belüli óvás csupán az elméletben létezett. A törvényességi óvás tényleges megvalósulásánál fogva jogorvoslati természetű volt⁴⁷.

A nyolcvanas években a jogirodalom érdeklődése az igazságszolgáltatás reformja felé fordult. Számos cikk, tanulmány látott napvilágot, amely ezt a témakört boncolgatta. Olyan kérdések vetődtek fel, mint a kétfokú fellebbviteli rendszer esetleges bevezetése, a felülvizsgálat visszaállítása, a törvényességi óvás hatályon kívül helyezése vagy legalábbis minimálisra történő redukálása.

Már az 1980-as évek végén felmerült az akkori háromfokú bírósági rendszer négy szintűvé tétele, vagyis az ítélőtábla beiktatása a megyei bíróságok és a Legfelsőbb Bíróság közé.

A polgári eljárás 1980-85. évi kodifikációs reformja során javaslatok születtek, amelyek bizonyos korlátokkal a harmadfokú eljárást is megengedték volna.

A koncepciók szerint a felülvizsgálati kérelemnek helye lett volna a fellebbezés befejezése után vagy a felek egyező kérelmére a fellebbezési eljárás elhagyásával (ugró felülvizsgálat) mindazon esetben, amit a törvény nem zár ki.

---

⁴⁷ 9/1992. (I. 30.) AB határozat indokolása, IV. pont

A javaslat szerint ki kellett volna zárni két egybehangzó ítélet esetében, amikor az első fokú ítéletet a másodfokú bíróság helybenhagyta; bizonyos perértéken aluli ügyekben; meghatározott felülvizsgálati érték alatt; végül a tételesen felsorolt perekben.

A nyolcvanas években ez a fellebbezés után (vagy annak elhagyásával) igénybe vehető rendes perorvoslat bevezetése azzal a következménnyel járhatott volna, hogy a törvényességi óvás iránti kérelmek dömpingjét meg lehetett volna állítani vagy ésszerű és szükséges korlátok közé szorítani.

FARKAS JÓZSEF javaslata azonban nem talált elfogadásra, mivel a legtöbb ellenzője, számos más tényező mellett, feltételezte, hogy a szocialista eljárásjog velejárója az egyfokú fellebbviteli rendszer⁴⁸. Bár FARKAS JÓZSEF a rendszerváltás után ismét felvettette a harmadfok bevezetését⁴⁹, újra elutasítást nyertek gondolatai.

A kodifikációs munkálatok konszenzus hiányában leálltak, mivel nem sikerült megegyezni a bírósági fórumrendszer és a jogorvoslati rendszer átalakításában.

3. 3. A 9/1992. (I.30.) AB határozat

Az Alkotmánybíróság 1992. január 30-án hozott határozatában megállapította a törvényességi óvás alkotmányellenességét, és az óvás emelésére vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket 1992. december 31-i hatállyal megsemmisítette.

Az indítványozó arra hivatkozott, hogy az óvásra vonatkozó rendelkezések az Alkotmánynak a jogállamiság elvét kimondó 2. § (1) bekezdésébe ütköznek. Különösen azt tartotta alkotmányellenesnek, hogy a törvényességi óvás emelése diszkrecionális jog, mely lehetővé teszi törvénytelen ítéletek hatályban maradását, továbbá, hogy a törvényességi óvás iránti kérelem tárgyában a Legfelsőbb Bíróság elnöke, illetve a legfőbb ügyész indokolás nélküli határozattal dönt⁵⁰.

A 9/1992. (I. 30.) AB határozat szerint a törvényességi óvás alkotmányellenességének gyökere az óvás emelésére jogosultak diszkrecionális jogköre. E jogosítottak belátásuk szerint választhatták ki azokat az esteket, amelyben óvást emeltek.

Az alkotmánybírósági határozat szerint az óvás intézményében úgy vegyül a jogegységi és a jogorvoslati funkció, hogy egyiknek sincsenek meg az alkotmányos feltételei.

---

⁴⁸ FARKAS JÓZSEF: *A polgári eljárás átfogó újraszabályozása*. In: Magyar Jog XXXI 1984. évi 1. sz. 46-47. o.

⁴⁹ FARKAS JÓZSEF: *Még egyszer a harmadfokról*. In: Magyar Jog 1991. évi 1. sz. 46-50. o.

⁵⁰ 9/1992. (I. 30.) AB határozat indokolása, I. pont

A határozat az óvást ellentétesnek minősítette a jogerő intézményével.

Az Alkotmánybíróság értelmezése szerint az anyagi igazságosság és a jogbiztonság követelményét a jogerő intézménye hozza összhangba, a jogbiztonság elsődlegessége alapján. A jogerő intézménye, alaki és anyagi jogerőként való pontos meghatározottsága a jogállamiság részeként alkotmányos követelmény. Az Alkotmánynak megfelelően biztosított jogorvoslati lehetőségek mellett beállott jogerő tiszteletben tartása a jogrend egészének biztonságát szolgálja.

A jogerős határozatok megváltoztathatatlanságához és irányadó voltához alapvető alkotmányos érdek fűződik. A jogállamiság lényeges eleme, hogy a törvénynek egyértelműen meg kell határoznia, mikor támadható meg egy bírósági határozat rendes fellebbviteli jogorvoslattal, illetve, hogy a jogerőssé vált határozat megtámadására milyen feltételek alapján van lehetőség, s hogy mikor következik be az az állapot, amikor a jogerős határozat már semmiféle jogorvoslattal nem támadható. A jogbiztonság megköveteli, hogy a jogerős határozat irányadóvá váljék mind az eljárásban résztvevőkre, mind a később eljáró bíróságra, illetőleg más hatóságra. Ha a jogerő beálltához előírt feltételek teljesültek, akkor annak hatálya a határozat tartalmi helyességétől függetlenül beáll⁵¹.

Az óvás sértette a jogbiztonság követelményét, „...mert a bírósági eljárás egésze bizonytalanná válik azáltal, hogy a jogerős határozatot a legfőbb ügyész, illetve a Legfelsőbb Bíróság elnöke objektív korlátok nélküli, s a felek akaratától független mérlegelése szerint emelt óvás megváltoztathatja...”⁵².

Az óvás sértette a felek rendelkezési jogát, amely egyben az önrendelkezés alkotmányos elvének sérelmét is jelentette. Ugyanis a fél alkotmányos joga arra, hogy ügyét bíróság elé vigye, magában foglalja azt is, hogy ezen jogával ne éljen.

Az Alkotmánybíróság szerint az óvás ellentétes volt a törvény előtti egyenlőség elvével is, mivel a jogosítottak mérlegelésétől függően az egyik ügyben óvást emeltek, míg másik hasonló esetben azt mellőzhették.

---

⁵¹ 9/1992. (I. 30.) AB határozat indokolása, V. pont 4. alpontja

⁵² 9/1992. (I. 30.) AB határozat indokolása, V. pont 5. alpontja

A törvényességi óvás hatályon kívül helyezésével egyidejűleg az Alkotmánybíróság arra mutatott rá, hogy a rendkívüli perorvoslatokhoz való jog nem alkotmányos jog, mivel az alkotmányos követelményeknek az egyfokú jogorvoslat is tökéletesen megfelel. Ebből kifolyólag az Alkotmánybíróság által kötelezett törvényhozás azt is megtehetette volna, hogy a hatályon kívül helyezett törvényességi óvás helyébe semmilyen jogintézményt nem vezet be⁵³.

3. 4. Felülvizsgálat újra

Az Alkotmánybíróság 1992-ben olyan helyzetben mondta ki a törvényességi óvás alkotmányellenességét, amikor a jogorvoslati rendszer vitatott kérdéseinek egyikére sem sikerült kiforrott választ találni. A törvényalkotó bevallotta átmeneti megoldásnak szánta a felülvizsgálati rendkívüli perorvoslat bevezetését, s mintegy tíz év alatt már többször módosították azt⁵⁴.

Közel negyven évig ilyen megnevezésű és ilyen tartalmi jegyekkel bíró jogintézmény nem is létezett, s a felülvizsgálat mint jogintézmény elvesztette rendes perorvoslat jellegét.

Az Országgyűlés 1992. november 10-i ülésén feltámasztotta a felülvizsgálat jogintézményét. Ekkor született meg az 1992. évi LXVIII. törvény a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényben és az ehhez kapcsolódó jogszabályokban a felülvizsgálati eljárás megteremtéséről (a továbbiakban: V. Ppn.).

A törvényalkotó ugyanis az alkotmánybírósági határozat alapján 1992 végéig kapott időt arra, hogy a törvénytörő bírósági határozatok felülvizsgálatára alkalmas eljárást vezessen be. Ezen rövid idő alatt gyorsan kellett döntenie. Többek között ennek is köszönhető, hogy sokak szerint nem a megfelelő „utat” választotta a parlament a jogorvoslati rendszer megreformálása kapcsán.

A felülvizsgálat bevezetésének körülményei közül tehát kiemelhető, hogy a jogalkotás nem volt kellően felkészülve, s a megalkotásra szánt idő is szokatlanul rövid volt. Ezen körülmények következményeit a Legfelsőbb Bíróság akkori elnökhelyettese, SZABÓ GYŐZŐ kiválóan megfogalmazta.

---

⁵³ WELLMANN GYÖRGY: *A felülvizsgálat új pp. szabályai a Legfelsőbb Bíróság gyakorlatában*. In: Jogi tájékoztató füzetek – Elhangzott szakmai előadásokról 125. Kiadja: a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara Budapest, 2002. 78. o.

⁵⁴ SZABÓ GYŐZŐ: *A felülvizsgálati eljárás, tapasztalatok, jogértelmezési anomáliák*. In: Magyar Jog, 1994. évi 7. sz. 385. o.

Véleménye szerint a jogalkotó nem vállalkozott arra, hogy a jogorvoslati rendszert megreformálja, hanem alanyi jogon biztosított új, a törvényességi óvást felváltó rendkívüli perorvoslatot. Ezáltal elkerülte a nehezebb megoldást. A kérdés, vagyis hogy a jogerő mikor törhető át az anyagi igazság érvényre juttatása és a törvényesség biztosítása érdekében, azonban megválaszolatlan maradt. Másrészt a jogalkotó nem alakította át a bírósági szervezetrendszert sem, csak módosította a bíróságok hatáskörét. Harmadrészt a felülvizsgálatot kizárólag jogorvoslati funkcióval ruházta fel, míg a hatályon kívül helyezett óvás mind jogorvoslati, mind jogegységi funkcióval bírt. Jogegységi rendeltetésű jogintézmény bevezetésére nem került sor⁵⁵.

A felülvizsgálat jogintézménye 1993. január 1. napja óta szerepel a Pp. Harmadik részében (Perorvoslatok cím alatt), a törvény XIV. fejezetében. Az eljárási szabályok megalkotása azonban, mint említettem, nem járt együtt a bírósági szervezet egyidejű átalakításával. Így a Csipkerózsika álmából ébresztett felülvizsgálat nem harmadfokú rendes perorvoslatként vált polgári eljárásjogunk „rég-új” intézményévé, hanem elsősorban a törvényességi óvást felváltó, annak fogyatékoságait kiküszöbölő alanyi jogon igénybe vehető rendkívüli perorvoslatként támadt fel újra⁵⁶.

Ez a perorvoslat az óvással ellentétben alanyi jogon illette meg a feleket. Mint arra az Alkotmánybíróság határozata rámutatott: annak a jogi eszköznek, amely jogorvoslatként funkcionál, meg kell felelnie a jogorvoslattal szemben támasztható alkotmányos követelményeknek, tehát arra alanyi jognak kell lennie⁵⁷.

Ez a jogintézmény a rendes jogorvoslat alapján hozott jogerős bírósági határozat valamely jogkérdésben megmutatkozó hibájának orvoslására szolgál, és a Legfelsőbb Bíróság hatáskörébe utalt jogorvoslat, amely kérelemhez kötött. A legegzaktabb definíciót NÉMETH JÁNOS adta, amely szerint a felülvizsgálati kérelem olyan jogszabálysértésre alapítható, alanyi jogon igénybe vehető rendkívüli perorvoslat, amelynek elbírálása során a Legfelsőbb Bíróság, a peres felek jogviszonyára is kiterjedő hatályú határozatában, a jogsérelmet kasszációs vagy a rendelkezésre álló adatok alapján reformációs jogkörében eljárva orvosolja⁵⁸.

⁵⁵ SZABÓ GYÖZŐ: *A felülvizsgálati eljárás, tapasztalatok, jogértelmezési anomáliák*. In: Magyar Jog, 1994. évi 7. sz. 385-398. o.

⁵⁶ VEZÉR ÁGNES: *Felülvizsgálat*. In: A polgári perrendtartás magyarázata, Szerkesztette: Németh János, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1999. 1088. o.

⁵⁷ 9/1992. (I. 30.) AB határozat V. 1. pontja

⁵⁸ NÉMETH JÁNOS: *A perorvoslatok*. In: Magyar polgári perjog II., Szerkesztette: Németh János, Ligatura Könyvkiadó, Budapest, 1996. 208. o.

A felülvizsgálat eredetileg rendkívül széles körben érvényesült, ugyanis igénybevételéhez elegendő volt, hogy jogszabálysértő legyen a támadható határozat. Bár a felülvizsgálat bevezetésekor az volt az eredeti elgondolás, hogy a tényállást ne lehessen vitatni a kérelem elbírálása során, kialakult az a bírói gyakorlat, amely szerint jogszabálysértő a megalapozatlan ítélet is. Ezért kivételes esetekben felülmérlegelésre is lehetőség nyílt az iratellenesség, a feltáratlanság és a logikailag téves mérlegelés esetén.

A felülvizsgálat gyakorlata ellentmondásossá vált abból a szempontból, hogy bár az ügyfeleknek előnyös volt, a Legfelsőbb Bíróságra teljesíthetetlen munkaterhet hárított, s gyakorlatilag második fellebbezésként funkcionált⁵⁹.

---

⁵⁹ WELLMANN GYÖRGY: *A felülvizsgálat új pp. szabályai a Legfelsőbb Bíróság gyakorlatában*. In: Jogi tájékoztató füzetek – Elhangzott szakmai előadásokról 125. Kiadja: a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara Budapest, 2002. 78. o.

4. A hatályos szabályozás

Előjáróban annyit szeretnék megjegyezni, hogy a szabályozás ismertetése nem teljes körű. Tekintettel a szakdolgozat céljára, csak a módosítással érintett paragrafusokat vizsgálom.

A 2001. évi CV. tv., a 2002. január 1. után meghozott jogerős határozatok tekintetében, alapvetően módosította a felülvizsgálatra vonatkozó szabályokat, jelentősen szűkebbre szabva e rendkívüli jogorvoslat alkalmazhatóságát. Az új szabályozás a jogbiztonság szempontját helyezi előtérbe, amiből következően a jogerő áttöréséhez nem elegendő önmagában a jogerős határozat jogszabálysértő volta, hanem arra csak akkor kerülhet sor, ha azt a jog fejlődéséhez, a jogalkalmazás egységéhez fűződő általános érdek is indokolja⁶⁰.

A hatályos szabályozás lényege, hogy a jogerőnek és a jogbiztonságnak kellő súlyt adva, a felülvizsgálatot csak kivételesen kell lehetővé tenni, valamint azokat az eseteket, amikor felülvizsgálatra valamely okból nem kerülhet sor, egy törvényben, a Pp.-ben kell meghatározni.

A felülvizsgálat egyes jogerős bírói döntések valamely jogkérdésben megmutakozó hibájának orvoslására szolgáló rendkívüli jogorvoslat, melynek alapvető célja az egységes jogértelmezés biztosítása. Ez az indoka annak, hogy a törvény az igénybevétel lehetőségét szigorú feltételek esetén engedi meg.

Az új felfogás abból indul ki, hogy a peres eljárás a rendes jogorvoslat igénybevételével befejeződik, s igen kivételes esetben van mód a felülvizsgálat igénybevételére⁶¹.

---

⁶⁰ KOLLÉGIUMI VÉLEMÉNY: *A Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiumának és Közigazgatási Kollégiumának közös véleménye a felülvizsgálati eljárás új szabályainak alkalmazásával kapcsolatos egyes kérdésekről.* In: *Bírósági Határozatok Közzéteszi a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága*, 2002. évi 6. szám Ötvenedik évfolyam, 2002. június 471. o.

⁶¹ KOLLÉGIUMI VÉLEMÉNY: *A Legfelsőbb Bíróság Közigazgatási Kollégiumának véleménye.* In: *Wellmann György: A felülvizsgálat új pp. szabályai a Legfelsőbb Bíróság gyakorlatában.* In: *Jogi tájékoztató füzetek – Elhangzott szakmai előadásokról* 125. Kiadja: a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara Budapest, 2002. 3. számú függelék, 93. o.

4. 1. A felülvizsgálat tárgya

A felülvizsgálat új szabályozásának egyik központi kérdése, hogy milyen határozat ellen élhetnek a felek ezzel a perorvoslattal.

A korábbival megegyező a szabályozás abban, hogy a felülvizsgálat tárgya jogerős ítélet lehet. A hatályos jog szerint a másodfokon jogerőre emelkedett ítélettel szemben van helye felülvizsgálatnak. Az első fokon jogerőre emelkedett, továbbá a felülvizsgálati eljárásban hozott ítélet ellen nincs helye felülvizsgálatnak⁶².

A Pp. szabályozása kizárólag az érdemnek minősülő határozatok esetében engedi meg a felülvizsgálati kérelem előterjesztését, ha a törvényben foglalt egyéb feltételek is teljesülnek.

A polgári perben hozható jogerős határozatok közül felülvizsgálattal a jogerős ítélet, részítélet, kiegészítő ítélet és közbenső ítélet támadható. A per érdemében ugyanis a bíróság ítélettel határoz⁶³.

Kérdéses ugyanakkor számomra az ítélethatályú határozatok sorsa.

Ítélet hatályú határozatoknak minősülnek azok a határozatok, amelyeknek ugyanolyan hatály tulajdonítható, mint az ítéleteknél (jogerőre emelkedés esetén).

Ezek az alábbiak:

1. a jogerős bírósági meghagyás,
2. a jogerős fizetési meghagyás,
3. a bíróság által jogerős egyezséggel jóváhagyott egyezség,
4. a választott bírósági ítéletbe foglalt egyezség⁶⁴.

A Polgári perrendtartás magyarázata⁶⁵ szerint a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény módosításáról szóló 1997. évi LXXII. törvény 21. §-ában foglaltak szerint változik ezen határozatok felülvizsgálattal való támadhatósága. A törvény szerint az ítélethatályú határozatok ellen nem megengedett a felülvizsgálat.

⁶² Pp. 271. § a, pont; k, pont

⁶³ Pp. 212. § (1) bekezdés

⁶⁴ GÁTOS GYÖRGY: *Határozatok*. In: A polgári perrendtartás magyarázata. Szerkesztette: Németh János, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1999. 827. o.

⁶⁵ Ezen a következőt értem: A polgári perrendtartás magyarázata. Szerkesztette: Németh János, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1999.

Jogsabályi rendelkezés hiányában kizárt a felülvizsgálat lehetősége többek között a jogerős bírósági meghagyás és a jogerős fizetési meghagyás ellen is, mert ez utóbbi határozatok csak akkor válnak az ítélettel azonos hatályúvá, ha az arra jogosultak nem éltek a részükre biztosított rendes perorvoslati lehetőséggel, az ellentmondással⁶⁶.

Ugyanakkor a Pp. 2001. december 31-ig hatályos 270. § (1) bekezdése⁶⁷ alapján a jogerős fizetési meghagyással szemben felülvizsgálati kérelemmel is lehetett élni, ha a meghagyás jogsabálysértő⁶⁸.

A fentiekből azt a következtetést vontam le, hogy a jelenleg hatályos rendszerben nincs rendezve az a kérdés, hogy az ítélethatályú határozatok ellen van-e helye felülvizsgálatnak. Ezáltal a kérdés eldöntése az egyesbíró mérlegelési jogkörébe tartozik.

Megoszlanak azonban a vélemények a végzések tekintetében is.

A Legfelsőbb Bíróság kollégiumi véleménye⁶⁹ azt a következtetést vonja le, hogy mivel a bíróság a per érdemében mindig ítélettel határoz, így a Pp. 270. § (1) bekezdésében említett „az ügy érdemében hozott jogerős végzés” csak nemperes eljárásban hozott végzés lehet.

Hasonlóan vélekedik SZŐKE IRÉN, aki szerint „a perben hozott határozatok közül csak a jogerős ítélet (rész-, közbenső, kiegészítő) támadható felülvizsgálattal, ugyanis a Pp. 212. § (1) bekezdése értelmében csak az ítélet tekinthető a per érdemében hozott határozatnak⁷⁰.

Ezzel szemben a jogirodalom megkülönböztet a peres eljárásban hozott végzések között is érdemi, azaz anyagi jogi kérdésben hozott végzéseket.

---

⁶⁶ VEZÉR ÁGNES: *Felülvizsgálat*. In: A polgári perrendtartás magyarázata, Szerkesztette: Németh János, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1999. 1093-1094. o.

⁶⁷ A Pp. 2001. december 31-ig hatályos 270. § (1) bekezdése szerint: „Ha törvény másként nem rendelkezik, a jogerős ítélet felülvizsgálatát a Legfelsőbb Bíróságtól - jogsabálysértésre hivatkozva - a fél, a beavatkozó, valamint - a rendelkezés reá vonatkozó része ellen - az kérheti, akire a határozat rendelkezést tartalmaz.”

⁶⁸ NÉMETH JÁNOS: *Fizetési meghagyásos eljárás*. In: A polgári perrendtartás magyarázata, Szerkesztette: Németh János, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1999. 1349. o.

⁶⁹ KOLLÉGIUMI VÉLEMÉNY: *A Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiumának és Közigazgatási Kollégiumának közös véleménye a felülvizsgálati eljárás új szabályainak alkalmazásával kapcsolatos egyes kérdésekről*. In: Bírósági Határozatok Köztesztési a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága, 2002. évi 6. szám Ötvenedik évfolyam, 2002. június 471. o.

⁷⁰ SZŐKE IRÉN: *A felülvizsgálati kérelmet vizsgáló egyesbíró magányosság*. In: Magister Artis Boni Et Aequi. Studia In Honorem Németh János. Szerkesztette: Kiss Daisy és Varga István. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2003. 829-835. o.

Érdemi kérdésekben való döntés a következő végzések esetében fordul elő:

1. a keresetlevelet a Pp. 130. § (1) bekezdés f, pontja alapján, a követelés idő előttisége vagy a bírói úton érvényesíthetlensége miatt, idézés kibocsátása nélkül elutasító végzés;
2. ugyanezen okból a pert a Pp. 157. § a, pontja alapján megszüntető végzés;
3. az ítélet kiegészítése iránti kérelmet elutasító végzés (Pp. 225. § (4) bekezdés);
4. az egyezséget jóváhagyó vagy a jóváhagyást megtagadó végzés (Pp. 148. §)
5. az ideiglenes intézkedést tartalmazó végzés a pernek a Pp. 137. § (3) bekezdése alapján bekövetkező megszűnése, továbbá félbeszakadása vagy felfüggesztése esetében (Pp. 156.§ (8) bekezdés), az 1995. évi LX. törvény szerinti módosításnak megfelelő értelmezés szerint⁷¹.

Nincs egységes álláspont a nemperes eljárásokban hozott végzések tekintetében sem.

Az egyre növekvő számú nemperes eljárások kapcsán a Legfelsőbb Bíróság háromtagú tanácsban eljárva sem volt abban a helyzetben, hogy egységes gyakorlatot alakíthasson ki tekintetben, hogy az egyes nemperes eljárásokban hozott határozatok közül mely jogerős végzés minősül az ügy érdemében hozott határozatnak⁷².

Kivételesnek tekinthető, ha az adott eljárást szabályozó jogszabály rendelkezik arról, hogy az eljárás során hozott jogerős másodfokú határozatok közül melyek támadhatók felülvizsgálattal⁷³.

Az esetek többségében ezt nem kifejezetten így mondja meg az adott jogszabály, hanem annak rögzítésével, hogy „e végzés ellen fellebbezésnek van helye”. Ugyanakkor ez a szabály sem érvényesül teljes mértékben, hiszen ki lehet fellebbezést zární a végzés ellen úgy, hogy az érdemi (például: cégbejegyzés), ugyanakkor lehet engedni fellebbezést úgy, hogy a végzés nem érdemi (például: bírság kiszabása, felfüggesztő végzés).

Ha az adott eljárást szabályozó jogszabály nem határozza meg, illetve az említett kifejezés sem szerepel, akkor az eljárás sajátosságai alapján kell megítélni, hogy a végzés érdemi-e. Példaként említhető a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII.

⁷¹ GÁTOS GYÖRGY: *Határozatok*. In: A polgári perrendtartás magyarázata. Szerkesztette: Németh János, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1999. 826. o.

⁷² SZÓKE IRÉN: *A felülvizsgálati kérelmet vizsgáló egyesbíró magányossága*. In: Magister Artis Boni Et Aequi. Studia In Honorem Németh János. Szerkesztette: Kiss Daisy és Varga István. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2003. 832. o.

⁷³ SZÓKE IRÉN: *A felülvizsgálati kérelmet vizsgáló egyesbíró magányossága*. In: Magister Artis Boni Et Aequi. Studia In Honorem Németh János. Szerkesztette: Kiss Daisy és Varga István. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2003. 832. o.

törvény, amely kifejezetten csak két helyen ad lehetőséget a felülvizgálatra. Ugyanakkor a végrehajtás iránti kérelmet elutasító végzés is az ügy érdemében hozott határozatnak minősül, a törvény kifejezetten mégsem említi ezt⁷⁴.

Általában a kérelmet elbíráló, az eljárást befejező határozat minősül az ügy érdemében hozott végzésnek⁷⁵.

Összefoglalva elmondható, hogy „az ügy érdemében hozott határozat” nem egzakt fogalom, többségében megítélés kérdése⁷⁶.

A korábbi jogi szabályozás a végzések esetében kettős volt.

Felülvizgálatra volt lehetőség az eljárásjogi törvény alapján hozott, és tételesen nevesített egyes végzések ellen, illetve a külön jogszabály alapján, az ügy érdemében hozott jogerős végzések ellen.

Külön kiemelés érdemel a korábbi jogi szabályozásban nevesített végzések helyzete. A Pp. 2001. december 31-ig hatályos 270. § (2) bekezdésének rendelkezése szerint a polgári peres eljárásban hozott jogerős, a törvény által külön nevesített végzések ellen volt helye felülvizgálatnak⁷⁷. Ezek azok a végzések, amelyek jogaik érdemi érvényesítésében gátolják, vagy akadályozzák a feleket, mivel az általuk kezdeményezett eljárást megtagadják vagy megszüntetik⁷⁸.

A keresetlevelet (fizetési meghagyást) idézés kibocsátása nélkül elutasító és a pert megszüntető végzés felülvizsgálattal való megtámadhatatlansága egy átmeneti rendelkezésből a contrario következik. Ez az átmeneti rendelkezés⁷⁹ ugyanis csak az ítéltábla működésének megkezdéséig, tehát csak időlegesen tette lehetővé, hogy az

⁷⁴ WELLMANN GYÖRGY: *A felülvizsgálat új pp. szabályai a Legfelsőbb Bíróság gyakorlatában*. In: Jogi tájékoztató füzetek – Elhangzott szakmai előadásokról 125. Kiadja: a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara Budapest, 2002. 79. o.

⁷⁵ KOLLÉGIUMI VÉLEMÉNY: *A Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiumának és Közigazgatási Kollégiumának közös véleménye a felülvizsgálati eljárás új szabályainak alkalmazásával kapcsolatos egyes kérdésekről*. In: Bírósági Határozatok Közvetlen a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága, 2002. évi 6. szám Ötvenedik évfolyam, 2002. június 471. o.

⁷⁶ *Beszélgetés Dr. Wellmann Györggyel, a Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiumának kollégiumvezető-helyettesével*. Készült: 2003. december 2. Készítette: Paksi Gábor

⁷⁷ A Pp. 2001. december 31-ig hatályos 270. § (2) bekezdése szerint: „Az (1) bekezdésben foglaltak megfelelő alkalmazásával van helye felülvizsgálati kérelemnek a keresetlevelet (fizetési meghagyást) idézés kibocsátása nélkül elutasító (130. §), a pert megszüntető (157. §) és az egyezséget jóváhagyó (148. §) jogerős végzés ellen, továbbá - külön jogszabály rendelkezése alapján - más, az ügy érdemében hozott jogerős végzés ellen.”

⁷⁸ VEZÉR ÁGNES: *Felülvizsgálat*. In: A polgári perrendtartás magyarázata, Szerkesztette: Németh János, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1999. 1092. o.

⁷⁹ 2001. évi CV. tv. 20. § (5) bekezdése

idézés kibocsátása nélküli elutasítás és a permegszüntetés ellen is előterjeszhető legyen a felülvizsgálati kérelem⁸⁰. Az ítéletábrák felállításával e két végzésfajta ellen nincs helye felülvizsgálatnak.

Ez a megállapítás azonban pontosításra szorul. Ugyanis a jogirodalom álláspontjának megfelelően a keresetlevelet a Pp. 130. § (1) bekezdés f, pontja alapján, a követelés idő előttiége vagy a bírói úton érvényesíthetlensége miatt, idézés kibocsátása nélkül elutasító végzés; valamint ugyanezen okból a pert a Pp. 157. § a, pontja alapján megszüntető végzés az ügy érdemében hozott végzésnek minősül, s mint ilyen az ítéletábrák felállítását követően is támadható felülvizsgálattal⁸¹.

Nem vonatkozik ez a külön rendelkezés az egyezséget jóváhagyó és érdeminek minősülő végzésre, amely ellen a felülvizsgálat lehetőségét a Pp. 271. § j, pontja 2002. január 1-től kizárja.

Ugyanakkor a fenti logikából következően érdekes helyzet áll elő az egyezség jóváhagyását megtagadó végzés esetében. A bírói gyakorlat korábban kizárta a felülvizsgálatot e végzésfajta ellen⁸². A határozat indokolása szerint a Pp. 2001. december 31-ig hatályos 270. § (2) bekezdésében az egyezség jóváhagyását megtagadó végzés felsorolva nincs⁸³, s mivel a felülvizsgálattal támadható határozatok köre nem bővíthető⁸⁴, ezen végzésfajta nem támadható felülvizsgálattal.

Ugyanakkor az egyezség jóváhagyását megtagadó végzés a jogirodalom szerint perben hozott érdemi végzésnek minősül, s a hatályos szabályozás szerinti negatív taxációban⁸⁵ nem szerepel.

---

⁸⁰ WELLMANN GYÖRGY: *A felülvizsgálat új pp. szabályai a Legfelsőbb Bíróság gyakorlatában*. In: Jogi tájékoztató füzetek – Elhangzott szakmai előadásokról 125. Kiadja: a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara Budapest, 2002. 79. o.

⁸¹ Erre az összefüggésre a konzulensem hívta fel a figyelmemet.

⁸² Legfelsőbb Bíróság Gfv. X. 33143/1993. sz. – BH 1994. évi 5/274. szám

⁸³ A Pp. 2001. december 31-ig hatályos szövegének 270. §-ának (2) bekezdése szerint: Az (1) bekezdésben foglaltak megfelelő alkalmazásával van helye felülvizsgálati kérelemnek a keresetlevelet (fizetési meghagyást) idézés kibocsátása nélkül elutasító (130. §), a pert megszüntető (157. §) és az egyezséget jóváhagyó (148. §) jogerős végzés ellen, továbbá - külön jogszabály rendelkezése alapján - más, az ügy érdemében hozott jogerős végzés ellen.

⁸⁴ SZILBEREKY JENŐ: *A felülvizsgálati perorvoslatról, módosítások után a polgári peres eljárásban*. In: A magyar polgári eljárásjog a kilencvenes években és az EU jogharmonizáció. Dr. Németh János egyetemi tanár tiszteletére. Szerkesztette: Dr. Papp Zsuzsanna. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2003. 282. o.

⁸⁵ Negatív taxáció alatt a Pp. 271. §-ában megjelenő, felülvizsgálatot kizáró rendelkezéseket értem.

Ebből az következik, hogy e végzésfajta a 2001. évi CV. tv. hatálybalépését követően felülvizsgálattal elvben támadható. Kérdéses ugyanakkor, hogy a fenti logikát a gyakorlat követi-e.

4. 2. A felülvizsgálati okok⁸⁶

A felülvizsgálat másik kulcskérdése, hogy milyen indokok alapján lehet felülvizsgálati kérelmet benyújtani, melyek a felülvizsgálati okok.

A Pp. 270. §-a lényegében három okból ad lehetőséget a felülvizsgálatra. A felülvizsgálat előfeltétele mindhárom esetben az, hogy a felülvizsgálni kért határozat az ügy érdemi elbírálására kihatóan jogszabálysértő legyen.

Ehhez konjunktív feltételként társulnak a Pp. 270. § (2) bekezdésének a, és b, pontjaiban szabályozott okok.

A Pp. 270. § (2) bekezdés a, pont szerinti esetben konjunktív feltételként párosul az a körülmény, hogy a határozat eltér a Legfelsőbb Bíróság jogegységi határozatától.

Azaz a jogegység követelménye a rendkívüli jogorvoslattal való élést szükségessé teszi, mivel a bíró a kötelezően alkalmazandó jogegységi határozatot figyelmen kívül hagyta.

A jogegységi határozattól eltérő jogerős határozat fogalmilag jogszabálysértő, mert a jogegységi határozat a bíróságokra kötelező⁸⁷, így csak az vizsgálható, hogy a jogszabálysértés kihatott-e az ügy érdemi elbírálására.

Az ezt követő b, pont kimondja, hogy a felülvizsgálatnak szükségesnek kell lennie a joggyakorlat egysége, továbbfejlesztése érdekében.

Azaz a jogszabálysértéshez konjunktív feltételként párosul a jogegységi szükségesség.

---

⁸⁶ A kézirat lezárását követően a felülvizsgálati szabályozást lényegesen módosította a 42/2004. (XI. 9.) AB határozat, megsemmisítve többek között a Pp. 270. § (2) bekezdésének a, és b, pontjait.

⁸⁷ Az Alkotmány maga mondja ki, hogy a Legfelsőbb Bíróság jogegységi határozata a bíróságokra kötelező. Ezen szabály megsértése tulajdonképpen a jogszabálysértés egyik a esetét jelenti (1949. évi XX. törvény a Magyar Köztársaság Alkotmánya 47. § (2) bekezdés).

A Pp. 270. § (2) bekezdés ba, és bb, alatti esetekben az ügy érdemére kiható jogszabálysértés mellett merül fel ez az ok, amelyet tulajdonképpen három eset tesz szükségessé.

Az első eset, amikor az ügyben olyan elvi jelentőségű jogkérdés merült fel, amelyben a Legfelsőbb Bíróság még nem hozott elvi határozatot, és ez az ügy kapcsán felmerült elvi jelentőségű jogi kérdésben való legfelsőbb bírósági állásfoglalást tesz szükségessé⁸⁸.

Ugyanakkor önmagában az, hogy az adott jogkérdésben sok a közzétett bírósági határozat, vagyis BH döntés, nem változtat azon a tényen, hogy az adott jogkérdésben a Legfelsőbb Bíróság még nem hozott elvi határozatot. Ez az a pont, amely a legkönnyebb hivatkozást nyújtja, ez máris látszik a kérelmekből⁸⁹.

A konjunktív feltételek másik variációja az, hogy a jogerős határozat eltér az elvi határozatban foglaltaktól, vagyis amikor a megtámadott határozat jogegységi határozatba ütközik, vagy maga a határozat elvi határozattal ellentétes⁹⁰.

Ez utóbbi esetben, ha a Legfelsőbb Bíróság a később született határozatban foglaltakkal ért egyet, indokolt a jogegységi eljárás lefolytatása is a jogerős határozatok közötti ellentmondás feloldása érdekében⁹¹.

Nem kívánok eltérni a tárgytól, de ehelyütt szükségesnek látom az elvi határozat fogalmának tisztázását. Egy igen friss eseti döntés pontosan elhatárolja egymástól az egyes fogalmakat. Eszerint elvi határozatnak a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 1997. évi LXVI. törvény (a továbbiakban: Bsz.) 27. §-a és 32. §-ának (5) bekezdése alapján a Legfelsőbb Bíróság jogegységi tanácsa által a jogalkalmazás egységének biztosítása érdekében kiválasztott és határozatainak hivatalos gyűjteményében közzétett eseti döntések minősülnek.

⁸⁸ Pp. 270. § (2) bekezdés b, pont ba, alpont: „...a határozattal kapcsolatban elvi jelentőségű jogkérdés merül fel, és a Legfelsőbb Bíróság a jogkérdést illetően – a Legfelsőbb Bíróság határozatainak hivatalos gyűjteményében közzétett módon – még nem hozott döntést...”

⁸⁹ WELLMANN GYÖRGY: *A felülvizsgálat új pp. szabályai a Legfelsőbb Bíróság gyakorlatában*. In: *Jogi tájékoztató füzetek – Elhangzott szakmai előadásokról* 125. Kiadja: a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara Budapest, 2002. 80.o.

⁹⁰ Pp. 270. § (2) bekezdés b, pont bb, alpont: „...a határozat olyan elvi jelentőségű jogkérdést dönt el, amelyre vonatkozóan a Legfelsőbb Bíróság a Legfelsőbb Bíróság határozatainak hivatalos gyűjteményében korábban eltérő tartalmú elvi határozatot tett közzé.”

⁹¹ 2001. évi CV. tv. indokolása

A Bírósági Határozatokban megjelent eseti döntések nem minősülnek elvi határozatnak⁹².

Eddig összesen háromszáznyolcvan elvi határozat jelent meg. Ez a polgári ítélkezés területén körülbelül százhusz – százharminc elvi határozatot jelent. Vagyis azt mondhatjuk, hogy nagyon kevés azon elvi határozatok száma, amelyekből a felülvizsgálati kérelem beadása esetén meríthetünk. Többek véleménye szerint a jogalkotó nem szerencsés módon határozta meg ezt a feltételt⁹³.

Ugyanakkor a jogalkotó bizonyos tágítást nyújt azzal, hogy maga a 2001. évi CV. tv. 20. § (9) bekezdése kimondja: a Legfelsőbb Bíróság határozatainak hivatalos gyűjteményében közzétett elvi határozattal azonos megítélés alá esnek az ítélkezés elvi irányításának a Bsz. hatályba lépése előtti eszközei: az irányelv, az elvi döntés és a kollégiumi állásfoglalás. Felülvizsgálatra alapot adó ok tehát az is, ha a jogerős határozat ezekkel ellentétes.

4. 3. A felülvizsgálat kizártsága

A felülvizsgálat kizártságára vonatkozó korábbi szabályozás kettős volt. Ugyanis a kizártság egyes eseteit maga a Pp. nevesítette, valamint a Pp. korábbi 271. § (1) bekezdés e, pontja alapján külön törvény is tartalmazhatott e tárgyú szabályt.

A koncepcionális változás egyik elemeként a 2001. évi CV. tv. egyik alapelve volt, hogy a felülvizsgálati eljárásnak minden ügyre kiterjedő, általános érvényű, és egységes szabályait az eljárási törvényben kell elhelyezni⁹⁴.

A felülvizsgálati eljárás kizártsága a jelenlegi rendszerben azt jelenti, hogy a kizárt esetekben nem lehet felülvizsgálati kérelmet előterjeszteni akkor sem, ha a jogerős határozat vonatkozásában a Pp. 270. §-ában foglalt feltételek fennállnak.

Ennek indoka abban rejlik, hogy vannak olyan élethelyzetek, amelyek esetében a felülvizsgálat lehetőségének megteremtése nagyobb hátrányt okozna, mint amilyen előnnyel a jogszabályszerű döntés elérése szolgálhat⁹⁵.

⁹² Legfelsőbb Bíróság Kfv. I. 35.407/2003. sz. – BH 2003. évi 521. szám

⁹³ WELLMANN GYÖRGY: *A felülvizsgálat új pp. szabályai a Legfelsőbb Bíróság gyakorlatában*. In: Jogi tájékoztató füzetek – Elhangzott szakmai előadásokról 125. Kiadja: a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara Budapest, 2002. 80.o.

⁹⁴ JUHÁSZNÉ ZVOLENSZKI ANIKÓ: *A felülvizsgálati eljárás szabályainak koncepcionális változásai*. Szeged, Officina Press Kft., Acta Universitatis Szegediensis. Acta Juridica et Politica Tomus LXII., 2002. 17. o.

⁹⁵ 2001. évi CV. tv. 10. §-ához fűzött részletes indokolás

Az új szabályok szerint azt, hogy mely érdemi döntés esetében kizárt a felülvizsgálat, csak a Pp. állapíthatja meg⁹⁶. A Pp.-ben szereplő felsorolás utaló szabályt már nem tartalmaz.

A Pp. 270. § (3) bekezdése példálózóan sorolja fel azokat a legtipikusabb eseteket, amikor a jogszabálysértés nem tekinthető az ügy érdemére kihatónak. Ezzel a törvény segítséget nyújt a bírának annak eldöntésében, hogy mi tekinthető az ügy érdemére kiható jogszabálysértésnek. Vagyis az érdemi döntés olyan részeiről van itt szó, amelyek nem támadhatók felülvizsgálattal.

A törvény szerint nem tekinthető az érdemi elbírálásra kihatónak az a jogszabálysértés, amely a jogerős határozatnak a kamatfizetésre, a perköltség összegére vagy viselésére vonatkozó, illetve a meg nem fizetett illeték vagy az állam által előlegezett költség megfizetésére kötelező részének meghozatala során történt, továbbá az a jogszabálysértés, amely a határozatnak a teljesítési határidővel, a részletfizetés engedélyezésével kapcsolatos rendelkezését vagy az indokolását érinti⁹⁷.

A törvényben csak a legtipikusabb esetek felsorolása történik meg, ez nem tekinthető taxációnak. A rendelkezés csak azt tiltja, hogy kizárólag ezeket a kérdéseket érintően felülvizsgálatra kerülhessen sor.

Ha azonban egy jogerős határozat ellen a Pp. 270. § (1) – (2) bekezdései szerint felülvizsgálatnak van helye, akkor a felülvizsgálat során a Pp. 270. § (3) bekezdésben felsorolt kérdéseket érintő jogszabálysértések is orvosolhatók.

A felülvizsgálati eljárás lefolytatása során ugyanis természetesen csak a felülvizsgálati kérelem és csatlakozó felülvizsgálati kérelem keretei között valamennyi, és nemcsak a felülvizsgálati eljárás elrendelését megalapozó elvi jogkérdéshez kapcsolódó jogszabálysértést orvosolni kell⁹⁸.

A Pp. 271. §-ban felsorolt esetekben, továbbá a 270. § (3) bekezdés szerinti esetekben felülvizsgálatnak nincs helye, vagyis az előterjesztett felülvizsgálati kérelmet hivatalból el kell utasítani.

---

⁹⁶ Pp. 271. §

⁹⁷ Pp. 270. § (3)

⁹⁸ KOLLÉGIUMI VÉLEMÉNY: *A Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiumának és Közigazgatási Kollégiumának közös véleménye a felülvizsgálati eljárás új szabályainak alkalmazásával kapcsolatos egyes kérdésekről.* In: *Bírósági Határozatok Közlétesztési a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága, 2002. évi 6. szám Ötvenedik évfolyam, 2002. június 471-472. o. 3. pont*

A Pp. 271. §-ában felsorolt kizárt ügyek köre nagyrészt megfelel a korábbi szabályozásban foglaltaknak.

Nincs, és a korábbi szabályozás alapján sem volt helye felülvizsgálatnak az alábbi esetekben:

1. Az első fokon jogerőre emelkedett határozat ellen, kivéve, ha azt a törvény lehetővé teszi⁹⁹.

Ebben az esetben arról van szó, hogy az első fokú határozat ellen a fellebbezés megengedett ugyan, de a fellebbezésre jogosultak nem éltek ezzel a perorvoslattal, vagy lemondtak róla.

Ugyanez az eset áll elő, ha a fél a benyújtott fellebbezését visszavonta, vagy a fellebbezését elutasították, mivel ezt úgy kell tekinteni, hogy a fél nem élt fellebbezési jogával.

Ugyanakkor kivételesen a törvény engedhet felülvizsgálatot az első fokon jogerőre emelkedett határozat ellen is. Ilyen eset a Pp. 340/A. § (1) bekezdése, amelynek értelmében megengedett a felülvizsgálat a közigazgatási perben, ha az ítélet ellen a Pp. 340.§-a értelmében fellebbezésnek nincs helye.

Nem mehetünk itt el amellett, hogy ne említsünk szót a közigazgatási perekről, amelyekben sokak véleménye szerint a jogorvoslat lehetősége megszűnt¹⁰⁰.

Az új szabályozás a közigazgatási perekben az általánosnál is jelentősebb változással járt. Néhány kivételtől eltekintve ugyanis a közigazgatási perben kizárt a rendes perorvoslat.

A Pp. módosításáról szóló 1997. évi LXXII törvény 29. §-a úgy rendelkezett, hogy 1999. január 1-jétől a közigazgatási perekben hozott ítéletek ellen – csekély kivételtől eltekintve – nincs helye fellebbezésnek.

A rendes perorvoslat kizárásának indoka az volt, hogy a feleknek rendelkezésükre áll a felülvizsgálati eljárás, s ennek igénybevételével az esetleges jogsértésekre orvoslást nyerhetnek. A fellebbezés kizárásának és helyette a felülvizsgálat beiktatásának valójában az volt az oka, hogy az egységes jogalkalmazást a közigazgatási perekben

---

⁹⁹ Pp. 271. § a, pont

¹⁰⁰ A problémával a szakdolgozat 7. pontjában, a Megoldások alcím alatt is foglalkozom.

csak úgy lehet teljes mértékben biztosítani, ha a feladat ellátásáról egyetlen szerv gondoskodik¹⁰¹.

Ezzel szemben 2002. január 1-jétől a felek részére mind a rendes perorvoslat, mind a felülvizsgálat csak kivételes esetben biztosított. Vagyis az első fokon esetlegesen elkövetett jogszabálysértés orvoslására nincs lehetőség, s ez sérti a felek a jogorvoslathoz való alapvető jogát¹⁰².

A Legfelsőbb Bíróság Közigazgatási Kollégiumának véleménye szerint a felek jogorvoslathoz való joga különösen akkor sérül, ha a bíróság egyfokú közigazgatási eljárásban hozott határozatot vizsgál felül, vagy ha a közigazgatási határozatot a bíróság megváltoztatja¹⁰³. A közigazgatási szerv jogorvoslati joga kizárt, ha határozatát a bíróság megváltoztatja vagy hatályon kívül helyezi¹⁰⁴.

Az iparjogvédelmi ügyeket illetően két álláspont áll egymással szemben.

Az egyik nézet szerint iparjogvédelmi ügyekben a bíróság eljárására a találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1995. évi XXXIII. törvénynek (továbbiakban: Sztv.) a szabályai irányadók, azokban a kérdésekben, amelyekben az Sztv. speciális rendelkezést nem tartalmaz, a nemperes eljárások általános szabályait kell figyelembe venni, és mindazokban a kérdésekben, amelyek e szabályok által rendezetlenül maradtak, a Pp. általános szabályai irányadók¹⁰⁵.

Ezen nézet szerint iparjogvédelmi ügyekben a bíróság eljárására háttérszabályként nem a Pp. XX. fejezetében szabályozott közigazgatási perek az irányadók, hanem a Pp. általános szabályai. A bíróság nemperes eljárása érdemi végzéssel zárul, s a végzés ellen felülvizsgálatnak van helye.

---

¹⁰¹ NÉMETH JÁNOS: *Alkotmány – Jogalkotás – Jogalkalmazás*. In: Magyar Jogász Egylet, Hatodik Magyar Jogászggyűlés, Balatonfüred, 2002. június 6-8. Budapest, 2002. 26. o.

¹⁰² KOLLÉGIUMI VÉLEMÉNY: *A Legfelsőbb Bíróság Közigazgatási Kollégiumának véleménye*. In: Wellmann György: A felülvizsgálat új pp. szabályai a Legfelsőbb Bíróság gyakorlatában. In: Jogi tájékoztató füzetek – Elhangzott szakmai előadásokról 125. Kiadja: a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara Budapest, 2002. 3. számú függelék, 94. o.

¹⁰³ Annyi kiegészítést szeretnék tenni, hogy a kérdés nagyrészt rendezve van a Pp. 340. § (2) bekezdése által, mivel a bíróság ítélete ellen fellebbezésnek van helye, ha a közigazgatási pert olyan határozat bírósági felülvizsgálata iránt indították, amelyet olyan szerv hozott egyfokú eljárásban, amelynek illetékessége az egész országra kiterjed, és e határozatot a bíróság a törvény alapján megváltoztathatja.

¹⁰⁴ KOLLÉGIUMI VÉLEMÉNY: *A Legfelsőbb Bíróság Közigazgatási Kollégiumának véleménye*. In: Wellmann György: A felülvizsgálat új pp. szabályai a Legfelsőbb Bíróság gyakorlatában. In: Jogi tájékoztató füzetek – Elhangzott szakmai előadásokról 125. Kiadja: a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara Budapest, 2002. 3. számú függelék, 94. o.

¹⁰⁵ CSIKY PÉTER: *Az iparjogvédelmi ügyekben hozott határozatok bírósági felülvizsgálata*. In: A bírósági nemperes eljárások magyarázata. Szerkesztette: Németh János, Kiss Daisy, KJK – KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Budapest, 2002. 482-483. o.

Jelen helyzetben ez az álláspont az uralkodó, mind a Magyar Szabadalmi Hivatal, mind a bíróságok ezt az álláspontot követik¹⁰⁶.

A másik álláspont szerint viszont iparjogvédelmi ügyek háttérszabályaként a közigazgatási perekre vonatkozó speciális szabályok alkalmazandók.

Ezen nézet szerint a felülvizsgálat kérdését a 2001. évi CV. tv. rendezte iparjogvédelmi ügyekben¹⁰⁷.

A korábbi szabályozás szerint ugyanis nem volt lehetőség fellebbezésre a Fővárosi Bíróságnak ezen ügyekben hozott határozata esetén, ugyanakkor a felülvizsgálat megengedett volt.

A korábbi szabályozás nem állt összhangban a Pp. szabályaival. Ugyanis a Pp. 340. § (2) bekezdése szerint a bíróság által hozott döntés ellen fellebbezésnek van helye, ha a közigazgatási pert olyan határozat bírósági felülvizsgálata ellen indították, amelyet az egész országra kiterjedő illetékességű szervezet hozott egyfokú eljárásban, és emellett a bíróságnak joga van a határozat megváltoztatására.

A 2001. évi CV. tv. részletes indokolása szerint iparjogvédelmi ügyekben a Magyar Szabadalmi Hivatal mint közigazgatási szerv jár el, amely lényegében közigazgatási határozatot hoz, s így a határozat a Pp. 340. § (2) bekezdésében foglalt követelmény alá esik¹⁰⁸. Ezt a közigazgatási határozatot a Fővárosi Bíróság előtt meg lehet támadni az 1957. évi IV. törvény az államigazgatási eljárás általános szabályairól (a továbbiakban: Áe.) alapján.

A jogorvoslat ebben az esetben a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata. Kérdés ugyanakkor, hogy a határozat felülvizsgálata során hozott bírói döntés ellen van-e helye perorvoslatnak?

Ha a Pp. idézett paragrafusára gondolunk, akkor láthatjuk, hogy a törvény akkor felel meg a követelményeknek, ha ezekben az ügyekben is biztosítja a fellebbezés jogát. Ebből kifolyólag a 2001. évi CV. tv. a jogszabályi inkoherenciát úgy oldotta fel, hogy a találmányok szabadalmi oltalmáról, valamint a védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló törvények ide vonatkozó szabályait hatályon kívül helyezte, és egyúttal bevezette a fellebbezés lehetőségét a Fővárosi Bíróság e tárgyban hozott végzése ellen¹⁰⁹.

¹⁰⁶ A két álláspont létre a konzulensem hívta fel a figyelmet.

¹⁰⁷ 2001. évi CV. tv. 18-19. §

¹⁰⁸ 2001. évi CV. tv. A 16-19. §-hoz fűzött részletes indokolás

¹⁰⁹ JUHÁSZNÉ ZVOLENSZKI ANIKÓ: *A felülvizsgálati eljárás szabályainak koncepcionális változásai*. Szeged, Officina Press Kft., Acta Universitatis Szegediensis. Acta Juridica et Politica Tomus LXII., 2002. 17-18. o.

A Pp. 271. § a, pont körében érdemel említést a választottbírósági ítélet érvénytelenítésére irányuló per. A korábbi szabályozás ebben a perben megengedte a felülvizsgálatot¹¹⁰.

Ugyanakkor a 2001. évi CV. tv. a záró rendelkezések között a választottbírósági ítélet érvénytelenítése körében, e törvény 2002. január 1. napján történő hatálybalépésével egyidejűleg a választottbíráskodásról szóló 1994. évi LXXI. törvény (a továbbiakban: Vbt.) 57. §-ából az "azonban a jogerős ítélet ellen a jogosult felülvizsgálati kérelemmel élhet" szövegrészt hatályon kívül helyezte¹¹¹.

A Vbt.módosítására a törvény szövegének egyértelművé tétele érdekében került sor. A törvény leszögezi, hogy a bíróság – kivéve a választottbírósági ítélet érvénytelenítése iránti pert – nemperes eljárásban, ülnökök közreműködése nélkül jár el. Határozata ellen jogorvoslatnak nincs helye¹¹².

Összefoglalva elmondhatjuk, hogy a választottbírósági ítélet érvénytelenítése iránti perekben hozott ítélet első fokon jogerőre emelkedik, és az ellen – 2002. január 1. napjától kezdődően – a külön törvény nem teszi lehetővé a felülvizsgálatot, ezért a felülvizsgálati kérelmet hivatalból el kell utasítani¹¹³.

A fentiekben kifejtettek alapján elmondható: kizárt a felülvizsgálat az első fokon jogerőre emelkedett határozat ellen. Ez alól kivételt csak a közigazgatási perekben első fokon jogerőre emelkedett ítélet jelent¹¹⁴.

2. A második eset, ha a fél fellebbezési jogával nem élt, és a másik fél fellebbezése alapján a másodfokú bíróság az első fokú határozatot helyben hagyta¹¹⁵.

Önálló fellebbezés hiányában is mód van ugyanakkor a felülvizsgálatra olyan esetben, amikor az ellenfél fellebbezésének eredményeként, vagy a Pp. 247. § (1) bekezdésében

---

¹¹⁰ A választottbíráskodásról szóló 1994. évi LXXI. törvény 2001. december 31-ig hatályos 57. §-a szerint a bíróság eljárására egyebekben a Pp. rendelkezései irányadók azzal, hogy a bíróság ítélete ellen fellebbezésnek nincs helye, azonban a jogerős ítélet ellen a jogosult felülvizsgálati kérelemmel élhet.

¹¹¹ 2001. évi CV. tv. 21. §

¹¹² Vbt. 53. §

¹¹³ Legfelsőbb Bíróság Gfv. VI. 32.455/2002. sz. – BH 2003. évi 338. számú jogeset

¹¹⁴ JUHÁSZNÉ ZVOLENSZKI ANIKÓ: *A felülvizsgálati eljárás szabályainak koncepcionális változásai*. Szeged, Officina Press Kft., Acta Universitatis Szegediensis. Acta Juridica et Politica Tomus LXII., 2002. 18. o.

¹¹⁵ Pp. 271. § b, pont

megengedett keresetmódosítás folytán a félre terhesebb döntés született¹¹⁶, továbbá, ha a fél csatlakozó fellebbezéssel él.

3. A következő csoport, melyben a felülvizsgálat kizárt, egyes személyállapoti perek.

Nincs helye felülvizsgálatnak a házasságot érvénytelenítő vagy felbontó ítélet ellen az érvénytelenítés vagy a felbontás kérdésében; az apaság vélelmét megdöntő ítélet ellen – az apaság vélelmét megdöntő részében – ha az apaság vélelmének megdöntését követően a gyermeket valamely személy teljes hatályú apai elismeréssel a magáénak ismerte el, vagy az apaságot jogerős bírói ítélet állapította meg, illetve ha a gyermek anyjának utólagos házasságkötése folytán az anya férjét kell a gyermek apjának tekinteni¹¹⁷.

Ezekben az esetekben kiemelkedően fontos a határozatok jogerejéhez fűződő érdek, mivel a fél családi állapotát, származását érinti, s ez vezet a rendkívüli perorvoslatok lehetőségének kizárásához¹¹⁸.

4. A korábbi szabályokkal megegyezően a jogalkotó kizárta az ismételt felülvizsgálatot.

Nincs helye felülvizsgálatnak, ha a határozatot a Legfelsőbb Bíróság felülvizsgálati eljárásban hozta¹¹⁹. A Legfelsőbb Bíróság felülvizsgálati eljárása során hozott határozata nem támadható felülvizsgálattal.

5. A fentiekben már kifejtésre került, hogy a korábbi szabályozásban külön jogszabályok is kizárhatták a felülvizsgálatot. Az új szabályozás rendszere szerint a felülvizsgálat lehetőségének kizárásáról csak a Pp. dönthet. Ily módon a korábbi szabályok kizárást tartalmazó rendelkezéseiből néhány bekerült a Pp.-be. Ugyanakkor azon, külön jogszabályban levő, felülvizsgálatot kizáró szabályokat, amelyek esetében az új szabályozás megengedte a felülvizsgálatot, a 2001. évi CV. tv. hatályon kívül helyezett a záró rendelkezések között.

---

¹¹⁶ Legfelsőbb Bíróság Gfv. X. 34185/1993. sz. – BH 1995. évi 1/47. szám

¹¹⁷ Pp. 271. § c, pont; d, pont

¹¹⁸ JUHÁSZNÉ ZVOLENSZKI ANIKÓ: *A felülvizsgálati eljárás szabályainak koncepcionális változásai*. Szeged, Officina Press Kft., Acta Universitatis Szegediensis. Acta Juridica et Politica Tomus LXII., 2002. 18. o.

¹¹⁹ Pp. 271. § k, pont

Átkerült a Pp.-be a helyi önkormányzatok adósságrendezési eljárásáról szóló törvényben szabályozott felülvizsgálatot kizáró rendelkezés¹²⁰.

Ehhez hasonlóan a felszámolást elrendelő, illetve a felszámolási eljárás befejezéséről hozott végzés elleni felülvizsgálatot kizáró szabály a csődeljárásról, a felszámolási eljárásról és a végelszámolásról szóló 1991. évi XLIX. törvény rendelkezései közül került át a Pp. paragrafusai közé¹²¹.

A harmadik átkerült rendelkezés a cég törlését elrendelő végzés elleni felülvizsgálatot kizáró szabály, melyet korábban a cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírósági cégeljárásról szóló 1997. évi CXLV. törvény tartalmazott¹²².

2002. január 1-jétől a Pp. 271. §-a szabályozza a gyülekezési jog gyakorlása tárgyában hozott határozat bírósági felülvizsgálata során hozott végzés elleni¹²³, valamint a választási eljárásban hozott bírósági határozat elleni felülvizsgálat kizártságát¹²⁴. E két esetben a bíróság e tárgyú határozata ellen a rendes perorvoslat lehetősége is kizárt¹²⁵.

Az egyezséget jóváhagyó végzés témakörével a szakdolgozat 4.1. pontjában, A felülvizsgálat tárgya alcím alatt foglalkoztam.

A bírói gyakorlat korábban úgy foglalt állást, hogy csak a fellebbezéssel nem támadott egyezséget jóváhagyó jogerős végzés ellen nincs helye felülvizsgálatnak¹²⁶, mivel a törvény szerint nincs helye felülvizsgálatnak az első fokon jogerőre emelkedett határozat ellen. A mostani módosításban azonban új elem az egyezséget jóváhagyó végzés elleni felülvizsgálat kizárása¹²⁷.

---

¹²⁰ Pp. 271. § e, pont: Nincs helye felülvizsgálatnak a helyi önkormányzat ellen indult adósságrendezési eljárásban az adósságrendezés elrendezése tárgyában hozott végzés ellen.

¹²¹ Pp. 271. § f, pont: Nincs helye felülvizsgálatnak a felszámolást elrendelő, illetve a felszámolási eljárás befejezéséről hozott végzés ellen.

¹²² Pp. 271. § g, pont: Nincs helye felülvizsgálatnak a cég törlését elrendelő végzés ellen.

¹²³ Pp. 271. § h, pont

¹²⁴ Pp. 271. § i, pont

¹²⁵ 1989. évi III. törvény a gyülekezési jogról 9. § (2) bekezdés, valamint 1997. évi C. törvény a választási eljárásról 79. §

¹²⁶ Legfelsőbb Bíróság Pfv. IV. 20 697/1993. sz. – BH 1993. évi 8/504. szám

¹²⁷ Pp. 271. § j, pont

A Pp. 235. § (4) bekezdése 2003. január 1. napjától hatályosan egy további kizáró okot határoz meg, de ezen ok is magában a Pp.-ben szerepel, így megfelel a Pp. 271. §-ában foglalt új szabályozásnak¹²⁸.

Ez az „ugró” vagy közvetlen fellebbezés esete, amikor arról van szó, hogy a megyei bíróság első fokon hozott határozata elleni fellebbezést nem az ítéletábrá bírálja el, hanem közvetlenül a Legfelsőbb Bíróság. Az ugró fellebbezés a felek közös kérelmére, és a törvényben meghatározott további feltételek megléte esetében megengedett. Ilyenkor a Legfelsőbb Bíróság e tárgyban hozott határozata ellen ugyancsak kizárt a felülvizsgálat lehetősége¹²⁹.

A korábbi szabályoktól eltérően a 2001. évi CV. tv.-ben nem szerepel az értékhatárhoz kötési tilalom.

A törvényalkotó 2001. december 31-ig értékhatárhoz kötéssel korlátozta a felülvizsgálatot. Mindezt tette annak érdekében, hogy a Legfelsőbb Bíróság elláthassa a jogalkalmazás egységét biztosító funkcióját, s ezért kellett a bírói csúcsszervhez érkező ügyek számát korlátozni¹³⁰.

Ismert, hogy a felülvizsgálat szabályainak koncepcionális megváltoztatására az 1997. évi törvénymódosítás is kísérletet tett. E szabályozás lényege az volt, hogy ha a felülvizsgálati kérelemben vitatott követelés a 200 ezer forintot nem haladta meg, felülvizsgálati kérelmet csak akkor lehetett előterjeszteni, ha azt a Legfelsőbb Bíróság külön határozattal megengedte. A törvény rögzítette azokat az eseteket, amelyek fennállásakor az engedély megadása kötelező volt¹³¹.

Bár a szabályozás elvét sokan helyesnek tartották, az így kialakult eljárási rend lényegében megkettőzte a Legfelsőbb Bíróság feladatát, mivel az engedély kérdésében való döntéshez teljes egészében át kellett tekintenie az ügyet. Ezért az új rendszer összesen két évet élt meg.

¹²⁸ KOLLÉGIUMI VÉLEMÉNY: *A Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiumának és Közigazgatási Kollégiumának közös véleménye a felülvizsgálati eljárás új szabályainak alkalmazásával kapcsolatos egyes kérdésekről*. In: Bírósági Határozatok Közzéteszi a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága, 2002. évi 6. szám Ötvenedik évfolyam, 2002. június 471-472. o. 4. pont

¹²⁹ JUHÁSZNÉ ZVOLENSZKI ANIKÓ: *A felülvizsgálati eljárás szabályainak koncepcionális változásai*. Szeged, Officina Press Kft., Acta Universitatis Szegediensis. Acta Juridica et Politica Tomus LXII., 2002. 19. o.

¹³⁰ SZÓKE IRÉN: *Felülvizsgálat*. In: Polgári eljárásjog II. Kommentár a gyakorlat számára. Szerk.: Petrik Ferenc. Budapest, HVG ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 1996. 57.o.

¹³¹ VEZÉR ÁGNES: *Felülvizsgálat*. In: A polgári perrendtartás magyarázata, Szerkesztette: Németh János, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1999. 1100-1101. o.

2000. január 1. napjától az újabb módosítás már csak a vagyoni jogi ügyekben állapított meg egy abszolút kizárást jelentő értékhatárt 500 ezer forint összegben. Ez a látszólag praktikus új szabályozás elsősorban azért volt aggályos, mert a felülvizsgálat jogalkotói megengedése körében nem a követelés értékének, hanem a jogalkalmazás egységességéhez fűződő igénynek kellett irányadónak lennie.

Egyes vélemények szerint az értékhatárhoz kötésnek nem is lenne értelme olyan jogorvoslati koncepcióban, amely az egyedi jogsértések orvoslását nem teszi lehetővé¹³².

A felülvizsgálat kizártsága azonban nem egészen egyértelmű. A jogszabályi inkonzisztencia esete áll előttünk. A Pp. 271. §-a úgy rendelkezik, hogy a felülvizsgálat kizárásáról csak e törvény rendelkezhet. Ezzel szemben KISS DAISY rámutatott¹³³, hogy jelenleg több esetben más jogszabály zárja ki a felülvizsgálat lehetőségét.

A 2001. évi CV. tv. hatálybalépése előtt külön jogszabályban levő néhány eset a módosítással bekerült a Pp. új rendelkezései közé. Néhányat a felülvizsgálat megengedésének szándékával a 2001. évi CV. törvény a záró rendelkezések között hatályon kívül helyezett.

Nincs azonban rendelkezés több, felülvizsgálatot kizáró jogszabályi előírásról.

Az inkonzisztencia esetei a következők:

A választottbíráskodásról szóló 1994. évi LXXI. törvény 53. § szerint a bíróság – kivéve a választottbírói ítélet érvénytelenítése iránti pert – nemperes eljárásban, népi ülnökök közreműködése nélkül jár el. Határozata ellen jogorvoslatnak nincs helye.

Vagyis a határozat ellen sem rendes, sem rendkívüli perorvoslatnak nincs helye.

A tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény 36/A. § (4) bekezdése szerint a Gazdasági Versenyhivatal elnökének a jogszabályban meghatározott határozata ellen külön jogorvoslatnak van helye. A külön jogorvoslati kérelmet a Fővárosi Bíróság nemperes eljárásban, soron kívül bírálja el. A bíróság határozata ellen azonban felülvizsgálatnak nincs helye.

---

¹³² KISS DAISY: *Szűkebb lesz a felülvizsgálat. A polgári perrendtartás újbóli módosítása*. In: Napi Jogász. A nemzetközi és hazai gazdasági jog kérdései, változásai 2002. évi 1.sz. 6. o.

¹³³ KISS DAISY: *Szűkebb lesz a felülvizsgálat. A polgári perrendtartás újbóli módosítása*. In: Napi Jogász. A nemzetközi és hazai gazdasági jog kérdései, változásai 2002. évi 1.sz. 6-7. o.

A gazdasági kamarákról szóló 1999. évi CXXI. törvény 32. § (5) bekezdése szerint a gazdasági kamara nyilvántartásba vételével kapcsolatos kifogásokról a bíróság a beérkezésétől számított 3 napon belül, nemperes eljárásban határoz. A bíróság határozata ellen további jogorvoslatnak nincs helye.

A hírközlésről szóló 2001. évi XL. törvény 101. § (7) bekezdése szerint a bíróságnak a hírközlési ügyben hozott határozat felülvizsgálata iránti kereset alapján indult eljárásában az ügyben első fokon eljáró bíróság határozata ellen a határozat közlésétől számított nyolc napon belül lehet fellebbezni.

A (8) bekezdés szerint pedig a bíróság másodfokú határozata ellen nincs helye a Pp. XIV. fejezete szerinti felülvizsgálatnak.

A helyi önkormányzati képviselők jogállásának egyes kérdéseiről szóló 2000. évi XCVI. törvény 10. §-a alapján az érintett önkormányzati képviselő az összeférhetetlenségét megállapító, illetőleg a megbízatása megszűnését kimondó képviselő-testületi határozat felülvizsgálatát kérheti a határozat kézhezvételétől számított nyolc napon belül a fővárosi, megyei bíróságtól. A 10.§ (3) bekezdése szerint a bíróság a kérelemről – annak beérkezésétől számított 30 napon belül – nemperes eljárásban, három hivatásos bíróból álló tanácsban határoz. A bíróság az érintett önkormányzati képviselőt, a polgármestert vagy a keresettel megtámadott határozatot hozó képviselő-testület képviselőjét, illetőleg a kereset előterjesztőjét meghallgathatja. A bíróság döntése ellen további jogorvoslatnak helye nincs.

A fent említett esetek felsorolása pusztán példálódzó, nem teljes. Két év telt el a 2001. évi CV. törvény hatálybalépésétől számítva, s még mindig nem tudható, hogy a jogalkotónak mi lesz a szándéka. Esetleg egy újabb Pp.-módosítással a felülvizsgálat körének szűkítése, vagy a külön jogszabályok esetleges módosítása, a tiltó rendelkezések Pp.-be helyezése, illetve a jogértelmezési káosz fenntartása¹³⁴.

Mivel jogalkotói hibáról beszélhetünk, az értelmezés az egyetlen út arra, hogy helyesen alkalmazzuk ezeket a szabályokat. Az Alkotmánybíróság értelmezése szerint amennyiben törvény törvénnyel ütközik, nem az alkotmányellenesség helyzete áll fenn, hanem az ellentét feloldása jogalkalmazási probléma.

---

¹³⁴ KISS DAISY: *Szűkebb lesz a felülvizsgálat. A polgári perrendtartás újbóli módosítása.* In: Napi Jogász. A nemzetközi és hazai gazdasági jog kérdései, változásai 2002. évi 1.sz. 6. o.

Általában két elv alkalmazható az azonos szintű jogszabályok ütközésénél¹³⁵. Az értelmezésnél azonban két elv kerül egymással szembe, s az ellentét feloldása az erősebb elv alapján történik.

Az egyik a *lex posterior derogat legi priori*, vagyis a későbbi törvény lerontja az előbbi. Ezen elv alapján a Pp. 271. §-ának megfelelően figyelmen kívül kellene hagyni a külön jogszabályokban megfogalmazott kizárásokat. Ennek az az indoka, hogy az elvnek megfelelően a későbbi szabályozás, vagyis a 2001. évi CV. tv. elsődleges. Ez a törvény pedig úgy módosította a Pp.-t, hogy a felülvizsgálat kizárásáról csak a Pp. rendelkezhet, külön jogszabály nem.

Ugyanakkor ellentétbe kerülünk ezzel az elvvel, ha a jogértelmezés másik alapelvét hívjuk segítségül, a *lex specialis derogat legi generali*-t, vagyis a különös törvény lerontja az általánost. Ugyanis a külön törvények a Pp.-hez képest speciálisnak tekinthetőek, s mint ilyenek elsődlegesek a Pp.-vel szemben. Ebből kifolyólag alkalmazhatóak a külön törvényekben megfogalmazott felülvizsgálatot kizáró szabályok.

Mindkét álláspont védhető. Ugyanakkor a probléma jelen esetben abból adódik, hogy az egyesbíró mérlegelésre szorul, s jogértelmezési nehézségekkel kell szembenéznie. Kérdéses az is, hogy a gyakorlat mely elvet fogja követni.

Összefoglalva elmondható, hogy a felülvizsgálat körének jelentős szűkítéséről beszélhetünk. A szűkítés lényegében ott érhető tetten, hogy meghatározott esetekben az egyedi jogszabálysértések orvoslására nincs lehetőség, s a felülvizsgálat jogegységesítő eszköz lett.

Egyes vélemények szerint ez a jogbiztonsággal és a bírósági tevékenységgel szemben állított alkotmányos követelmények sérelméhez, s azokban a bírósági eljárásokban, ahol a fellebbezés kizárt, a jogorvoslathoz való jog megszűnéséhez vezet¹³⁶.

4. 4. A felülvizsgálati kérelem tartalma

A felülvizsgálati kérelemben meg kell jelölni azokat a tényeket, amelyek a Pp. 270. §-ban meghatározott feltételek fennállását megalapozzák¹³⁷.

¹³⁵ Erre az összefüggésre a konzulensem hívta fel a figyelmet.

¹³⁶ KISS DAISY: *Szűkebb lesz a felülvizsgálat. A polgári perrendtartás újbóli módosítása*. In: Napi Jogász. A nemzetközi és hazai gazdasági jog kérdései, változásai 2002. évi 1.sz. 6. o.

¹³⁷ Pp. 272. § (2) bekezdés második mondat

A felülvizsgálati kérelem akkor felel meg ennek a törvényi követelménynek, ha pontosan és szabatosan, azaz a jogszabály, illetve a jogszabályhely konkrét megjelölésével, tartalmazza azt, hogy a kérelmező miért tartja a jogerős határozatot jogszabálysértőnek, a jogszabálysértés miatt és mennyiben hatott ki az ügy érdemi elbírálására. Mindezt a régi típusú felülvizsgálati kérelmek is tartalmazták.

Értelemszerűen új tartalmi elemként célszerű megjelölni, hogy a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 270. § (2) bekezdés mely fordulatára kívánja a kérelmező alapítani. Ez utóbbitól függően a felülvizsgálati kérelemben meg kell jelölni:

1. azt a jogegységi határozatot, illetve azt az elvi határozatot, amelytől a támadott határozat eltér, tehát amelybe ütközőnek tartja a jogi képviselő a jogerős ítéletet

vagy

2. azt az elvi jelentőségű, vagyis a joggyakorlat egysége, továbbfejlesztése szempontjából fontos jogkérdést, amelyben a kérelmező szerint a Legfelsőbb Bíróság még nem hozott közzétett elvi határozatot, vagy

3. azt az elvi jelentőségű jogkérdést, amelyet a támadott határozat a Legfelsőbb Bíróság iránymutatásától eltérően döntött el, konkrétan megjelölve azt az elvi határozatot, amellyel a támadott határozat ellentétes¹³⁸.

Ami igazán mérlegelési jogkört biztosít, az a második, illetve a harmadik pont, vagyis az elvi jelentőségű jogkérdés mibenléte.

A jogi képviselő feladata ugyanis, hogy a szerinte jogszabályba ütköző határozatot valahogyan becsomagolja egy elvi kérdésbe.

Példával szemléltetve: elvi kérdés az, hogy a felperesi legitimációt vizsgálnia kell a bíróságnak. Ugyanakkor e mögött a konkrét ügyben az állt, hogy a kérelmező hivatkozott annak az engedményezési szerződésnek az érvénytelenségére, amely a perben a felperesi pozíciót megalapozta¹³⁹.

¹³⁸ WELLMANN GYÖRGY: *A felülvizsgálat új pp. szabályai a Legfelsőbb Bíróság gyakorlatában*. In: Jogi tájékoztató füzetek – Elhangzott szakmai előadásokról 125. Kiadja: a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara Budapest, 2002. 81. o.

¹³⁹ WELLMANN GYÖRGY: *A felülvizsgálat új pp. szabályai a Legfelsőbb Bíróság gyakorlatában*. In: Jogi tájékoztató füzetek – Elhangzott szakmai előadásokról 125. Kiadja: a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara Budapest, 2002. 81. o.

4. 5. Az egyesbíró szerepe

Koncepcionális változást jelent az új szabályozásban, hogy a felülvizsgálati kérelem tartalmi megvizsgálását a Legfelsőbb Bíróság nem tanácsban végzi a jövőben. A korábbi szabályok szerint a tartalmi kérdésekről, vagyis arról, hogy a felülvizsgálati kérelemben foglalt jogszabálysértésre történő hivatkozás helytálló-e, a Legfelsőbb Bíróság tanácsa hozott döntést. Ugyanakkor, ha az előkészítés során formai hiba állt fenn, akkor a tanács elnöke döntött¹⁴⁰.

A 2002. január 1. napjától hatályos szabályozás alapján mind a formai hibák kiküszöbölését, mind pedig az előzetes tartalmi vizsgálatot egyesbíró végzi el.

Az egyesbíró a 2001. évi CV. tv. hatálybalépésekor folyamatban levő ügyekben, a 2002. január 1. napját követően meghozott jogerős határozatokat támadó felülvizsgálati kérelmek felterjesztését követően nyomban szembesült azzal az önálló felelőséggel, hogy egyedül kell döntenie arról, amiről korábban három bíró döntött, tudva, hogy határozata ellen nincs helye jogorvoslatnak¹⁴¹.

A Pp. 273. § (1) bekezdésében említett egyesbíró nem külön erre a feladatra kijelölt bíró, hanem a Legfelsőbb Bíróságon működő valamely tanács tagja. Ebből következően a felülvizsgálati ügyek kiosztása is, az előre megállapított és közzétett ügyelosztási rendnek megfelelően, tanácsokra történik. A felülvizsgálati kérelem előzetes megvizsgálását végző egyesbíró az illetékes tanács elnöke jelöli ki¹⁴².

Ha az egyesbíró az előzetes vizsgálatot követően elrendeli a felülvizsgálati eljárás lefolytatását, akkor azt az a tanács fogja végezni, amelynek az egyesbíró is tagja.

A bírósági tanács már csak olyan ügyben ül össze, amelyben az előzetes vizsgálatot lefolytató bíró úgy ítélte meg, hogy a felülvizsgálati ok fennáll. Természetesen a Legfelsőbb Bíróság tanácsa végső soron ezzel ellentétes álláspontot is elfoglalhat a

---

¹⁴⁰ 2001. évi CV. tv. 11-13.§-hoz fűzött részletes indokolás

¹⁴¹ SZŐKE IRÉN: *A felülvizsgálati kérelmet vizsgáló egyesbíró magányossága*. In: Magister Artis Boni Et Aequi. Studia In Honorem Németh János. Szerkesztette: Kiss Daisy és Varga István. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2003. 831. o.

¹⁴² KOLLÉGIUMI VÉLEMÉNY: *A Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiumának és Közigazgatási Kollégiumának közös véleménye a felülvizsgálati eljárás új szabályainak alkalmazásával kapcsolatos egyes kérdésekről*. In: Bírósági Határozatok Közzéteszi a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága, 2002. évi 6. szám Ötvenedik évfolyam, 2002. június 471-472. o. 7. pont

felülvizsgálati eljárás lefolytatása eredményeképpen¹⁴³. Ugyanis ha a Pp. 273. §(2) bekezdésében meghatározott elutasítási ok a felülvizsgálati eljárás során merül fel, a Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelmet az eljárás bármely szakaszában hivatalból elutasítja¹⁴⁴.

A törvény az előzetes bírói vizsgálatra törvényi határidőt állapít meg, amely a felülvizsgálati kérelemnek a Legfelsőbb Bírósághoz való érkezésétől számított hatvan nap. Ez a határidő az esetleges hiánypótlásra engedélyezhető határidővel, de legfeljebb tizenöt nappal meghosszabbodhat¹⁴⁵.

A Pp. 273. §-ának (4) bekezdésében írt hatvan napos és a Pp. 273. §-ának (8) bekezdésben írt hat hónapos ügyintézési határidőket 2003. január 1. napjától kell alkalmazni¹⁴⁶. Ez azt jelenti, hogy ezek az ügyintézési határidők csak a 2003. január 1. napja után a Legfelsőbb Bíróságra érkezett felülvizsgálati kérelmek elintézése során kötik az egyesbíró, illetve az eljáró tanácsot.

A Legfelsőbb Bíróságnál felhalmozódott felülvizsgálati ügyhátralék azt teszi szükségessé és indokolttá, hogy a felülvizsgálati ügyek intézése továbbra is az eredeti érkezési sorrendnek megfelelően történjen. A már egyesbírói elbírálásra tartozó, 2002. évben érkező ügyekben azonban az egyesbíró az érkezést követően soron kívül megvizsgálja a felülvizsgálati kérelmet abból a szempontból, hogy nincs-e helye hivatalból elutasításnak, ide értve a kérelem tartalmi hiányosság miatti hivatalbóli elutasítását is, illetve, hogy nincs-e szükség hiánypótlási felhívás kibocsátására¹⁴⁷.

Az egyesbíró feladata – a Pp. 273. § (1) bekezdése megfelelő értelmezése szerint – nemcsak a Pp. 270. §-ában meghatározott különös feltételek meglétének vizsgálata, hanem mindazoknak az „egyéb törvényes követelményeknek” az elsődleges vizsgálata, aminek eredményeként megállapítható lesz például az, hogy a felülvizsgálati kérelem határidőben érkezett-e, jogosulttól származik-e, azt a fél jogi képviselővel terjesztette-e elő vagy sem. Ezen kívül az egyesbíró feladata, hogy a fél költségmentesség

¹⁴³ KOLLÉGIUMI VÉLEMÉNY: *A Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiumának és Közigazgatási Kollégiumának közös véleménye a felülvizsgálati eljárás új szabályainak alkalmazásával kapcsolatos egyes kérdésekről*. In: *Bírósági Határozatok Közzéteszi a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága*, 2002. évi 6. szám Ötvenedik évfolyam, 2002. június 471-472. o. 10. pont

¹⁴⁴ Pp. 273. § (7) bekezdés

¹⁴⁵ Pp. 273. § (4) bekezdés

¹⁴⁶ 2001. évi CV. tv. 20. § (6) bekezdés

¹⁴⁷ KOLLÉGIUMI VÉLEMÉNY: *A Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiumának és Közigazgatási Kollégiumának közös véleménye a felülvizsgálati eljárás új szabályainak alkalmazásával kapcsolatos egyes kérdésekről*. In: *Bírósági Határozatok Közzéteszi a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága*, 2002. évi 6. szám Ötvenedik évfolyam, 2002. június 471-472. o. 8. pont

engedélyezése és pártfogó ügyvéd kirendelése iránti kérelmét, elbírálja, illetve meghatározott esetben a személyes költségmentességet megvonja, ami együtt jár a pártfogó ügyvéd igénylése lehetőségének megszűnésével¹⁴⁸.

Az egyesbíró eljárása során több határozatot hozhat.

Az első az elutasítás. A Pp. 273. § (1) bekezdése szerint ha a felülvizsgálati kérelem előterjesztésére előírt jogszabályi feltételek nem állnak fenn, a bíró a felülvizsgálati kérelmet elutasítja.

Ennek az alábbi okai lehetnek.

Formai szempontból kell elutasítani a felülvizsgálati kérelmet akkor, ha az elkésett, és igazolási kérelmet nem terjesztettek elő, illetve az alaptalannak bizonyult, nem az arra jogosulttól származik, továbbá ha annak előterjesztője nem tett eleget a hiánypótlási felhívásban foglaltaknak.

Ez utóbbi esetekben az elutasítás jogalapja a Pp. 275/B §-a. Ez a paragrafus mondja ki, hogy a felülvizsgálati eljárás során a Legfelsőbb Bíróság az általános szabályok megfelelő alkalmazásával jár el, ha törvény másként nem rendelkezik.

Ennek megfelelően kell alkalmazni a Pp. 237. §-át¹⁴⁹.

Formai szempontból elutasításhoz vezet, ha a kérelem olyan határozat ellen irányul, amellyel szemben nincs helye felülvizgálatnak¹⁵⁰. El kell utasítani azt a felülvizsgálati kérelmet, amely perben hozott jogerős végzés vagy nemperes eljárásban, de nem az ügy érdemében hozott jogerős végzés ellen irányul.

El kell utasítani a kérelmet, ha nem hivatkozik a Pp. új szabályai szerinti felülvizsgálati okokra (például: a Pp. 270. § (3) bekezdésében és a 271. §-ban felsorolt esetek).

A Pp. speciális rendelkezésén alapul az elutasítás következő alosa. A felülvizsgálati kérelem elutasításának van helye a Pp. 273. § (2) bekezdés a, és b, pontja szerinti

¹⁴⁸ SZÓKE IRÉN: *A felülvizsgálati kérelmet vizsgáló egyesbíró magányossága*. In: *Magister Artis Boni Et Aequi. Studia In Honorem Németh János*. Szerkesztette: Kiss Daisy és Varga István. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2003. 831. o.

¹⁴⁹ A Pp. 237. §-a szerint ha a fellebbezés elkésett, vagy olyan határozat ellen irányul, amely ellen a fellebbező nem élhet fellebbezéssel, továbbá ha a fél a fellebbezést felhívás ellenére nem, vagy hiányosan adja be, az első fokú bíróság a fellebbezést hivatalból elutasítja.

¹⁵⁰ A Pp. 271. §-ában felsorolt, továbbá a Pp. 270. § (3) bekezdése szerinti, valamint a Pp. 235. § (4) bekezdése szerinti esetekben felülvizgálatnak nincs helye, vagyis az előterjesztett felülvizsgálati kérelmet el kell utasítani. A felsorolt esetek a szakdolgozat 4.3. pontjában, A felülvizgálat kizártsága alcím alatt kerültek kifejtésre.

esetekben. Ezekben az esetekben az eljáró bíró elutasítja a felülvizsgálati kérelmet akkor, ha a kérelem előterjesztője a megadott lakóhelyéről, székhelyéről nem idézhető, illetve onnan ismeretlen helyre költözött, vagy a jogi képviselétől felhívás ellenére nem gondoskodik és pártfogó ügyvéd kirendelését sem kéri, illetve kérheti.

Az elutasítás következő alosaete a tartalmi okból való elutasítás.

Az egyesbíró feladata annak előzetes vizsgálata, hogy a felülvizsgálati kérelem tartalmilag megfelel-e a Pp. 272. § (2) második mondatában foglaltaknak, vagyis a kérelmező megjelölte-e a felülvizsgálati kérelemben azokat a tényeket is, amelyek a Pp. 270. §-ban meghatározott feltételek fennállását megalapozzák.

Az egyesbíró ezúttal abban a kérdésben foglal állást, hogy jogszabálysértő-e a jogerős ítélet, vagy sem, illetve tartalmi mélységben vizsgálja a Pp. 270. § (2) bekezdésében foglalt felülvizsgálati ok fennállását, hiszen ez a másik törvényi feltétel.

Ebben az esetben a kérelmező megjelölte azokat a tényeket, amelyek szerinte megalapozzák a Pp. 270. §-a szerinti felülvizsgálati ok fennállását. Ugyanakkor az egyesbíró a kérelem előzetes tartalmi megvizsgálása alapján azt állapítja meg, hogy a felülvizsgálati kérelem előterjesztésére előírt jogszabályi feltételek mégsem állnak fenn, mivel a kérelmező nem, vagy nem megfelelően jelölte meg a szükséges tényeket, vagyis a kérelem alkalmatlan arra, hogy azt felülvizsgálati kérelemnek lehessen tekinteni.

Ebben az esetben ugyanis a felülvizsgálati kérelem, olyan lényeges tartalmi hiányosságban szenved, amely utólag már nem pótolható, tekintettel arra a felülvizsgálati eljárásban érvényesülő speciális szabályra, amely szerint a felülvizsgálati kérelmet utóbb már nem lehet megváltoztatni¹⁵¹, és amiből következik az is, hogy tartalmi kérdésben azt kiegészíteni sem lehet.

Az egyesbíró elutasító határozata indokolást is tartalmaz¹⁵². A végzés indokolásának csak azt kell tartalmaznia, hogy a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott, a Pp. 270. § (2) bekezdés szerinti felülvizsgálati ok fennállta miért nem volt megállapítható.

A következő vizsgálandó határozat a hiánypótlás elrendelése.

Hiánypótlásra akkor kerülhet sor, ha az egyesbíró úgy ítéli meg, hogy a felülvizsgálati kérelem alapvetően megfelel ugyan a 270. §-ban meghatározott feltételeknek, de az

¹⁵¹ Pp. 272. § (2) bekezdés harmadik mondat

¹⁵² Pp. 273. § (5) bekezdés: Az eljáró bíró határozatai ellen jogorvoslatnak nincs helye. Az eljáró bíró a felülvizsgálati kérelem megvizsgálásáról – elutasítása esetében indokolással ellátott – végzéssel dönt.

érdemi elbíráláshoz szükséges valamennyi adat nem áll rendelkezésre, vagy a kérelem pontosításra szorul¹⁵³.

Hiánypótlásra azonban elsősorban csak formai hiányosságok esetén kerülhet sor (például: illetékhány, jogi képviselő hiánya, ügyvédi meghatalmazás hiánya).

A felülvizsgálati kérelem említett okokból érdemi vizsgálat nélkül történő hivatalbóli elutasítása esetén az eljárás az Itv. 57. § (1) bekezdés a, pontja¹⁵⁴ alapján illetékmentes.

A harmadik lehetséges határozat a felülvizsgálat lefolytatásának elrendelése. Ezt a végzést a Pp. 273. § (6) bekezdése alapján hozza meg az egyesbíró. A Pp. 273. § (5) bekezdéséből a contrario következik, hogy ezt a végzést nem kell indokolni.

Az egyesbíró, a fél kérelmére, soron kívül dönt a végrehajtás felfüggesztéséről és a földhivatal értesítéséről is, a felülvizsgálati kérelem tartalmi megvizsgálására azonban már csak az érkezési sorrendnek megfelelően fog sor kerülni¹⁵⁵.

Az egyesbíró határoz a fél személyes költségmentességéről, illetve pártfogó ügyvéd kirendeléséről, valamint a kedvezmények megvonásáról.

Külön kérdésként merül fel az illetékmentesség. Ahogy a Legfelsőbb Bíróság 2002-es kollégiumi véleményében olvasható, a felülvizsgálati kérelem tartalmi megvizsgálását követő egyesbírói elutasítás az Itv. hatályos rendelkezései szerint nem jár illetékkezdéssel. A Legfelsőbb Bíróság szerint indokolt lehet az Itv. olyan módosítása, amely erre az esetre tételes vagy mérsékelt illetéket állapítana meg¹⁵⁶. Azonban a véleménynyilvánítás óta az Itv. jogalkotó általi módosítására nem került sor, így a legfőbb bírói szerv értelmezéssel volt kénytelen megoldani ezt a problémát. Az

---

¹⁵³ KOLLÉGIUMI VÉLEMÉNY: *A Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiumának és Közigazgatási Kollégiumának közös véleménye a felülvizsgálati eljárás új szabályainak alkalmazásával kapcsolatos egyes kérdésekről*. In: *Bírósági Határozatok Közzéteszi a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága*, 2002. évi 6. szám Ötvenedik évfolyam, 2002. június 471-472. o. 6. pont

¹⁵⁴ Itv. 57. § (1) a, pont: Illetékmentes a polgári ügyekben az eljárás, ha a bíróság az eljárást megindító beadványt idézés kibocsátása - nemperes eljárás esetén érdemi vizsgálat, cégbírósági eljárás esetén hiánypótlási eljárás lefolytatása - nélkül, hivatalból elutasítja, vagy a pert a Pp. 157. §-a a) pontja alapján megszünteti.

¹⁵⁵ Pp. 273. § (3) bekezdés

¹⁵⁶ KOLLÉGIUMI VÉLEMÉNY: *A Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiumának és Közigazgatási Kollégiumának közös véleménye a felülvizsgálati eljárás új szabályainak alkalmazásával kapcsolatos egyes kérdésekről*. In: *Bírósági Határozatok Közzéteszi a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága*, 2002. évi 6. szám, Ötvenedik évfolyam, 2002. június 9. pont

újabb kollégiumi véleményben¹⁵⁷ a Legfelsőbb Bíróság eltért a korábbi véleményétől, s a következő értelmezést adta.

Az egyesbírói érdemi elutasítás illetékmentességére külön szabály nem vonatkozik. A két legfelsőbb bírósági kollégium azonban olyan értelmezést tart indokoltnak, amely a tartalmi vizsgálatot követő egyesbírói elutasítást is az Itv. 57. § (1) bekezdésének a, pontja alá vonja, és ezen az alapon illetékmentesnek tekinti¹⁵⁸.

A törvényben előírt mértékű felülvizsgálati illeték behajtása ugyanis csak akkor indokolt, ha az eljáró egyesbíró a felülvizsgálati eljárás lefolytatását elrendeli, és a Legfelsőbb Bíróság ítélkező tanácsa a felülvizsgálatot érdemben elbírálja¹⁵⁹.

Az egyesbírónak tehát igen komoly tartalmi felülvizsgálati jogköre van, amely mind a törvényből, mind a miniszteri indokolásból kitűnik, s az indokolás külön hangsúlyozza, hogy az egyesbíró önálló felelősséggel, érdemben dönt¹⁶⁰.

A feltételek fennállásának nagy része egyszerűen megállapítható. Valós problémát okozhat viszont például annak egységes megítélése, mi minősül olyan elvi jelentőségű jogkérdésnek, amiről a Legfelsőbb Bíróság még nem hozott döntést, holott a joggyakorlat egysége, továbbfejlesztése érdekében az szükséges lenne¹⁶¹.

Egyes szerzők felhívják a figyelmet arra, hogy az értelmezés széleskörű. Hiszen azt viszonylag könnyű eldönteni, hogy a jogerős határozat jogegységi határozatba, elvi határozatba ütközik-e. A jogi képviselő megjelöli az adott jogegységi határozatot, az egyesbíró pedig azt mondja, hogy ez a jogegységi határozat erre az ügyre nem alkalmazható. Ugyanakkor nagyon komoly felülbírálati jogköre van az egyesbírónak, a

---

¹⁵⁷ Ezalatt a következőt értem: KOLLÉGIUMI VÉLEMÉNY: *A Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiumának és Közigazgatási Kollégiumának közös véleménye a felülvizsgálati eljárás új szabályainak alkalmazásával kapcsolatos egyes további kérdésekről.* In: Bírósági Határozatok Közzéteszi a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága, 2003. évi 5. szám Ötvenegyedik évfolyam, 2003. május 331. o.

¹⁵⁸ KOLLÉGIUMI VÉLEMÉNY: *A Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiumának és Közigazgatási Kollégiumának közös véleménye a felülvizsgálati eljárás új szabályainak alkalmazásával kapcsolatos egyes további kérdésekről.* In: Bírósági Határozatok Közzéteszi a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága, 2003. évi 5. szám Ötvenegyedik évfolyam, 2003. május 331. o.

¹⁵⁹ SZÓKE IRÉN: *A felülvizsgálati kérelmet vizsgáló egyesbíró magányossága.* In: Magister Artis Boni Et Aequi. Studia In Honorem Németh János. Szerkesztette: Kiss Daisy és Varga István. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2003. 834. o.

¹⁶⁰ WELLMANN GYÖRGY: *A felülvizsgálat új pp. szabályai a Legfelsőbb Bíróság gyakorlatában.* In: Jogi tájékoztató füzetek – Elhangzott szakmai előadásokról 125. Kiadja: a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara Budapest, 2002. 81. o.

¹⁶¹ SZÓKE IRÉN: *A felülvizsgálati kérelmet vizsgáló egyesbíró magányossága.* In: Magister Artis Boni Et Aequi. Studia In Honorem Németh János. Szerkesztette: Kiss Daisy és Varga István. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2003. 834. o.

joggyakorlat egysége továbbfejlesztése érdekében szükséges felülvizsgálat kérdésének megítélésakor, valamint ha másképp értelmezi az elvi határozatot mint a kérelmező¹⁶².

Összességében elmondható, hogy az egyesbírónak nagyon széles diszkrecionális jogköre van. Egyes vélemények szerint ez a jogkör hasonlóságot mutat a régi törvényességi óvás intézményéhez.

A hasonló helyzet ott érhető tetten, hogy mind a törvényességi óvás esetén, mind az egyesbíró eljárásánál a legfelsőbb bírósági bíró egy személyben bírálja el a kérelmeket.

Bár a látszat ugyan az, hogy a fél rendelkezik az eljárás kezdeményezésének jogával, ugyanakkor a helyzet ugyanaz mint régen: a fél kérelme csupán jelzés a bírói gyakorlatban felmerülő problémára, és egy személy diszkrecionális joga annak eldöntése, hogy a Legfelsőbb Bíróság érdemben foglalkozik-e vele.

Emellett sem az óvás során hozott, sem az egyesbíró eljárása során hozott elutasító döntés ellen nincs helye perorvoslatnak¹⁶³.

4. 6. A felülvizsgálat tanácsban

Ha az egyesbíró a felülvizsgálati eljárás lefolytatását, indokolást nem tartalmazó végzéssel, elrendeli, a továbbiakban a felülvizsgálati eljárás során a Legfelsőbb Bíróság tanácsban jár el.

A tanács utólag észlelheti, hogy valamely okból a felülvizsgálati kérelem hivatalbóli elutasításának lett volna helye, és ennek megfelelően dönthet. Azt azonban a tanács már nem állapíthatja meg, hogy a felülvizsgálati ok hiánya miatt nem lett volna helye a felülvizsgálati eljárás lefolytatása elrendelésének. E tekintetben a tanács már nem bírálhatja felül az egyesbíró döntését, nem utasíthatja el a felülvizsgálati kérelmet, hanem ha a felülvizsgálati eljárás lefolytatása alapján azt állapítja meg, hogy a felülvizsgálati ok mégsem áll fenn, hatályában fenntartja a jogerős határozatot (Pp. 275. § (3) bekezdés)¹⁶⁴.

¹⁶² WELLMANN GYÖRGY: *A felülvizsgálat új pp. szabályai a Legfelsőbb Bíróság gyakorlatában*. In: Jogi tájékoztató füzetek – Elhangzott szakmai előadásokról 125. Kiadja: a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara Budapest, 2002. 81. o.

¹⁶³ WELLMANN GYÖRGY: *A felülvizsgálat új pp. szabályai a Legfelsőbb Bíróság gyakorlatában*. In: Jogi tájékoztató füzetek – Elhangzott szakmai előadásokról 125. Kiadja: a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara Budapest, 2002. 82. o.

¹⁶⁴ KOLLÉGIUMI VÉLEMÉNY: *A Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiumának és Közigazgatási Kollégiumának közös véleménye a felülvizsgálati eljárás új szabályainak alkalmazásával kapcsolatos egyes további kérdésekről*. In: Bírósági Határozatok Közzéteszi a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága, 2003. évi 5. szám Ötvenegyedik évfolyam, 2003. május 331. o. 10. pont

Új szabály, hogy a felülvizsgálati eljárást a Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálat elrendelésétől számított hat hónapon belül folytatja le. Mint ahogy már a fentiekben kifejtettem, mind az egyesbíró, mind pedig a Legfelsőbb Bíróság tanácsának eljárására előírt ügyintézési határidőket nem a törvény hatályba lépésétől, 2002. január 1. napjától, hanem csak 2003. január 1. napjától kell alkalmazni. Ezzel a törvény kellő felkészülési időt biztosít a Legfelsőbb Bíróság részére. Ezalatt azáltal, hogy az új szabályok alapján feltehetőleg kevesebb ügy fog érkezni, mód lesz a felgyülemlett hátralék feldolgozására.

A 2001. évi CV. tv. részletes indokolása szerint a döntéshozatali mechanizmus átláthatóságát szolgálja az a rendelkezés, amely szerint, a Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati eljárás lefolytatásának elrendelése esetén, az előterjesztő értesítésén túlmenően a Legfelsőbb Bíróság határozatainak hivatalos gyűjteményében, illetve a világhálón közzéteszi a felülvizsgálati eljárás szempontjából jelentős tényeket, vagyis az ügy tárgyát, a felülvizsgálati kérelemben felvetett jogkérdés lényegét és az előterjesztő képviseletében eljáró jogi képviselő nevét, valamint irodájának székhelyét¹⁶⁵.

Ez előzetesen tájékoztatással szolgál a közvéleménynek arról, hogy milyen fontos elvi kérdésekkel fog a közeljövőben foglalkozni a Legfelsőbb Bíróság.

Megjegyzendő, hogy a hivatalos gyűjtemény nem azonos fórum a „Bírósági Határozatok” nevű folyóirattal. Az előbbi a Legfelsőbb Bíróság hivatalos lapja, amely jelenleg évi két alkalommal jelenik csak meg, bár az utolsó a 2002. évi 1. szám volt.

A Legfelsőbb Bíróság új feladata szükségessé teszi e lap megjelenési alkalmainak az igények szerinti sűrítését.

A másik tájékoztatási forma a világháló. Ezen forma szintén problémákat vet fel. Először is nem határozza meg jogszabály sem a világháló fogalmát, sem pedig, hogy azon belül hol található a felülvizsgálattal kapcsolatos információ.

További problémát jelent a jogi képviselőről való információk megjelentetése. Ha belegondolunk, ez egyrészt negatív formában tüntetheti fel a képviselőt, mint „aki a Legfelsőbb Bíróság által hozott döntésekkel nincs megelégedve”, másrészt reklámot teremthet számukra. Az utóbbinál kérdéses, hogy a jogi képviselőről való információk megjelentetése az ügyvédi hivatás etikai szabályairól és elvárásairól szóló 8/1999. (III. 1.) MŰK szabályzat 11. pontjában meghatározott reklámtilalomba ütközik-e.

¹⁶⁵ 2001. évi CV. tv. 11-13. §-hoz fűzött részletes indokolás

4. 7. A Legfelsőbb Bíróság érdemi határozatai a felülvizsgálati eljárásban

Ha az egyesbíró elrendeli a felülvizsgálati eljárás lefolytatását, ennek során a Legfelsőbb Bíróság tanácsa megállapíthatja, hogy a felülvizsgálati ok mégsem áll fenn, azaz az érdemi döntést a Legfelsőbb Bíróság tanácsa hozza meg az ügyben. Ebben az esetben a tanács hatályában fenntartja a jogerős határozatot.

A másik esetkör az, amikor a Legfelsőbb Bíróság tanácsa maga is megállapítja a felülvizsgálati ok fennállását. Ha azonban az ehhez szükséges tények, adatok az iratokból nem állapíthatóak meg, a Legfelsőbb Bíróság a jogerős határozatot részben vagy egészben hatályon kívül helyezi és az ügyben eljáró első vagy másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja. Ebben az esetben tehát a Legfelsőbb Bíróság kasszációs jogkörében jár el.

Ha a felülvizsgálatra azért kerül sor, mert a határozat olyan elvi jelentőségű jogkérdést dönt el, amelyre vonatkozóan a Legfelsőbb Bíróság a Legfelsőbb Bíróság határozatainak hivatalos gyűjteményében korábban eltérő tartalmú elvi határozatot tett közzé, akkor az eljáró tanácsnak először az eltérő jogi megoldások közötti ellentmondást kell feloldania.

Ha egyetért a korábban közzétett elvi határozattal, az attól eltérő jogerős ítéletet megváltoztatja vagy az ehhez szükséges tények hiányában a bíróságot új eljárásra utasítja.

Ha a Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletben foglaltakkal ért egyet, tehát a közzétett elvi határozattól el kíván térni, a felülvizsgálati eljárás felfüggesztése mellett az ügyben jogegységi eljárás lefolytatását kezdeményezi. Ez összhangban áll a Bs. 29. § (1) bekezdésének b) pontjában foglalt rendelkezéssel, amely kimondja, hogy „jogegységi eljárásnak van helye, ha a Legfelsőbb Bíróság valamely tanácsa jogkérdésben el kíván térni a Legfelsőbb Bíróság másik ítélkező tanácsának határozatától”.

A jogegységi eljárás felfüggesztési ok. A jogegységi döntés meghozatalát követően az adott felülvizsgálati eljárásban meg kell hozni a határozatot a Pp. 275. §-ának alkalmazásával.

5. Nemzetközi kitekintés, a német jog

A magyar jog és ezen belül különösen a civiljog köztudomásúan a némethez mutatja a legtöbb hasonlóságot.

Már az úgynevezett „régí Pp.” szerkezete, számos rendelkezése szinte azonos volt az 1879. október 1-je óta hatályos német polgári perrendtartás felépítésével, szabályaival, s a Pp. ma is magán hordozza a német Zivilprozessordnung (a továbbiakban: ZPO.) rokon vonásait.

A ZPO ismertetésének aktualitását tovább növeli, hogy a közelmúltban Németországban is változtak a felülvizsgálat szabályai változtak. A sors iróniája, hogy mind a magyar, mind a német szabályozás 2002. január 1-jén lépett hatályba.

A német reform főbb irányai: az eljárási fokozatok funkcióinak elhatárolása, ezzel együtt az elsőfok erősítése, a fellebbezési és a panasz eljárás gyorsítása, továbbá a felülvizsgálati eljárás feladatainak meghatározása a jogfejlesztés és a jogegység szolgálatában¹⁶⁶.

A ZPO a mostani reformig a felülvizsgálat vegyes rendszerét ismerte. Eszerint vagyoni jogi perben hatvanezer német márka érték felett volt helye felülvizsgálatnak.

Nem vagyoni jogi perben, illetve vagyoni jogi perben az értékhatár alatt akkor volt helye, ha azt a fellebbezési bíróság ítéletében megengedte.

Erre akkor kerülhetett sor, ha a jogvitának elvi jelentősége volt, vagy ha az ítélete eltért a Szövetségi Legfelsőbb Bíróság (a továbbiakban: BGH) valamely határozatától¹⁶⁷.

A reformra azért került sor, mert az eddigi szabályozás szerint a benyújtott felülvizsgálati kérelmek több mint nyolcvan százaléka a jogegység szempontjából nem bírt jelentőséggel, és a megtámadott ítéletek nem szenvedtek jelentős hibában¹⁶⁸. Ráadásul a hazai helyzethez hasonlóan a BGH a jogegységi és jogfejlesztési funkciójának már csak részlegesen tudott eleget tenni.

A pertárgy értékéhez kötődés helyett ezért a reform egységesen a felülvizsgálati jogot a másodfokú bíróság vagy a BGH megengedéséhez kötötte.

¹⁶⁶ UTTÓ GYÖRGY: *A német polgári perrendtartás reformja, különös figyelemmel a felülvizsgálati eljárás új szabályaira*. In: Magyar Jog 2002. évi 5. sz. 299. o.

¹⁶⁷ RADNAY JÓZSEF: *A polgári felülvizsgálati eljárás egyes kérdései a magyar és a német jog szerint*. In: Magyar Jog, 1993. évi 10. sz. 603. o.

¹⁶⁸ UTTÓ GYÖRGY: *A német polgári perrendtartás reformja, különös figyelemmel a felülvizsgálati eljárás új szabályaira*. In: Magyar Jog 2002. évi 5. sz. 300. o.

Érdemes azonban megjegyezni, hogy amíg Magyarországon a pertárgy értékéhez kötöttség mintegy négy évet élt meg, addig Németországban ez a konstrukció jól működött, s csak az összegét változtatták időszakonként (1975. évben az értékhatárt huszonötezer német márkáról negyvenezerre, 1991. évben pedig hatvanezerre emelték¹⁶⁹.)

Az új német szabályozás szerint felülvizsgálatnak van helye, ha

1. a fellebbezési bíróság ítéletében vagy
2. a felülvizsgálati bíróság a meg nem engedő ítéleti rendelkezés elleni panasz eljárás során megengedte.

A felülvizsgálatot akkor kell megengedni

1. ha a jogvitának elvi jelentősége van vagy
2. ha a jogfejlesztés vagy a jogalkalmazás egységének biztosítása a felülvizsgálati bíróság döntését követeli meg.

A jogvitának akkor van elvi jelentősége, ha a BGH ítéleti döntése a jogegység biztosítására és a jog fejlesztésére irányulhat, tehát ha tisztázandó, eddig még el nem döntött jogkérdés merült fel, amelyben a döntésnek általános jelentősége volt.

A szabályozás célja kettős: egyrészt a jogegységet és jogfejlesztést, másrészt az ügyfelek érdekeit szolgálja¹⁷⁰. Ezen céloknak egymás mellett kell érvényesülniük, a felülvizsgálatot egyetlen esetben sem szabad korlátozni, amikor mindkét cél megvalósulhat.

A felülvizsgálat megengedéséről először a fellebbezési bíróság dönt, mivel ez a bíróság ismeri a per anyagát. A megengedő döntéshez a BGH kötve van. Ugyanakkor, ha a felülvizsgálatot nem engedélyezik, akkor a fél ez ellen panasszal fordulhat a BGH-hoz. A panaszról a BGH öttagú tanácsban dönt, s azt vizsgálja, hogy helye van-e felülvizsgálatnak, azt a törvény által előírt formában, határidőben és indokolással nyújtották-e be. A felülvizsgálatot kizáró másodfokú döntés ellen panasszal lehet élni. Érdemes ezen szabályokat összevetni a magyar szabályozással, melyet azonban RADNAY JÓZSEF és UTTÓ GYÖRGY a hivatkozott publikációkban mélyebben tárgyal.

¹⁶⁹ RADNAY JÓZSEF: *A polgári felülvizsgálati eljárás egyes kérdései a magyar és a német jog szerint.* In: Magyar Jog, 1993. évi 10. sz. 607. o.

¹⁷⁰ UTTÓ GYÖRGY: *A német polgári perrendtartás reformja, különös figyelemmel a felülvizsgálati eljárás új szabályaira.* In: Magyar Jog 2002. évi 5. sz. 301. o.

6. Az új szabályozás problematikája

6. 1. A reform és a jogorvoslathoz való jog összefüggései

Mint azt UTTÓ GYÖRGY publikációjában megjegyzi: a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága nagyobb részben fellebbezési bírósággá vált. A másodfokú és a felülvizsgálati ügyek óriási mennyisége miatt egyre kevésbé képes ellátni alkotmányos kötelezettségét. Ezért az ítélkezés meggyorsítása, egységének javítása az ország legfőbb bírói szervének egyedi ügyekkel való terhelésének igen gyors csökkentését igényli¹⁷¹.

A felülvizsgálat 1993 óta szinte második fellebbezéssé, és egyúttal a Legfelsőbb Bíróság tevékenységének eldeformálójává vált. A peres felek viszonylag sok perben kérik az ítélet felülvizsgálatát. 1995 és 1999 között 2251, 2489, 2663, 2878, 1989 volt a polgári perekben benyújtott felülvizsgálati kérelmek száma. A számok tehát emelkedőek. Ugyanakkor nem szerepelnek a felsorolásban a gazdasági, a közigazgatási, a munkaügyi perek és természetesen a büntető ügyek felülvizsgálati számadatai sem¹⁷².

A 2001. évi CV. tv. általános indokolása szerint a szabályozás során egyre fontosabb szempont az eljárások ésszerű időn belül történő befejezésének igénye, amely együtt jár a jogorvoslati fórumok számának, a jogorvoslat terjedelmének arányos korlátozásával is.

Az igazságszolgáltatással szembeni másik fontos követelmény az, hogy a bíróságok egységes ítélkezési gyakorlata minél jobban érvényre jusson, elősegítve, garantálva ezzel a jogbiztonság folyamatosságát¹⁷³. Ugyanis a felülvizsgálati döntések kezdtek elveszíteni a jogegységet megteremtő, az ítélkezés irányítását szolgáló szerepüket.

Mint ahogy az a törvény általános indoklásában olvasható: „A jogorvoslathoz való jog alkotmányos követelménye egyfokú jogorvoslatot jelent, önmagában tehát még az sem vetne fel alkotmányos problémát, ha a polgári perrendtartás nem adna lehetőséget felülvizsgálati eljárás lefolytatására.”

¹⁷¹ UTTÓ GYÖRGY: *A polgári felülvizsgálati eljárás korszerűsítése, az uniós megoldásokhoz való közelítése*. Bírák Lapja. A Magyar Bírói Egyesület folyóirata 2000. évi 1-2. sz. 52. o.

¹⁷² SZILBEREKY JENŐ: *A felülvizsgálati perorvoslatról, módosítások után a polgári peres eljárásban*. In: A magyar polgári eljárásjog a kilencvenes években és az EU jogharmonizáció. Dr. Németh János egyetemi tanár tiszteletére. Szerkesztette: Dr. Papp Zsuzsanna. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2003. 282. o.

¹⁷³ 2001. évi CV. tv. általános indokolása

A Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény (a továbbiakban: Alkotmány) 45. § és 57. § (1) bekezdése, illetve a Bsz. 9. §-ában megfogalmazott bírósághoz való fordulás joga alanyi jog a bírósági eljáráshoz.

Azonban érthető módon a jog nem tudja garantálni, hogy az adott bírósági eljárásnak a döntés formájában jelentkező eredménye minden esetben helyes és törvényes lesz. Az Alkotmánybíróság megfogalmazása szerint az Alkotmány „csupán” az anyagi igazság érvényre juttatásához szükséges és az esetek többségében alkalmas eljárásra ad jogot¹⁷⁴.

A jogalkotó a Pp. jelenlegi módosítása során bevallottan nagyobb jelentőséget tulajdonít a formális jogbiztonságnak, mint a törvényesség és az anyagi igazságosság (azaz a fél részéről az igazságos, az anyagi- és eljárásjogi jogszabályoknak egyaránt megfelelő döntésre vonatkozó elvárás) követelménye érvényesülésének¹⁷⁵.

A 9/1992. (I. 30.) AB határozat egyértelművé tette az „anyagi igazságosság” és a „formális jogbiztonság” ellentéte kapcsán (a rendes jogorvoslati lehetőség kimerítését követően): „a jogbiztonságé az elsőbbség: ezt garantálja a jogerő intézménye”.

A rendkívüli perorvoslatnak a polgári perben ezért akkor, olyan módon és mértékben van létjogosultsága, ha ezzel összefüggésben a formális jogbiztonságnak, illetve jogerőnek a korlátozására a szükségesség-arányosság tételét figyelembe véve kerül sor.

Valójában tehát alkotmányossági szempontból nem az a kérdés, hogy korlátozható-e a felülvizsgálati eljárás igénybevétele, hanem az, hogy a felülvizsgálati eljárás törvényben történő megengedése mely, az alkalmazás lehetőségét megszorító, feltételek mellett nem lépi át a jogerő intézménye korlátozásának alkotmányosan még elfogadható mértékét.

Összességében elmondható, hogy önmagában az anyagi igazságosság szempontja nem elegendő alkotmányos előfeltétel a jogerő áttöréséhez. Szükség van emellett olyan további, az anyagi igazságosság megsértésére történő hivatkozással konjunktív viszonyban álló, törvényi előfeltételre, amely a felülvizsgálati eljárás lefolytatásának létjogosultságát a konkrét eseten túlmutató érdekekkel is alátámasztja.

Többen hivatkoznak arra is, hogy az ügyet már két bírósági fórum elbírálta. S többen idézik az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának R (95) 5. számú Ajánlását, amely

¹⁷⁴ 9/1992. (I. 30.) AB határozat

¹⁷⁵ KISS DAISY: *Szűkebb lesz a felülvizsgálat. A polgári perrendtartás újbóli módosítása.* In: Napi Jogász. A nemzetközi és hazai gazdasági jog kérdései, változásai 2002. évi 1.sz. 5. o.

megállapította: „A harmadfokú bíróságokra vonatkozó rendelkezések meghozatala során az államoknak nem szabad elfelejteniük, hogy az ügyet már két bíróság egymást követően elbírálta. A harmadik bírósághoz folyamodást azokra az ügyekre kell korlátozni, amelyeknél indokolt a harmadfokú felülvizsgálat, mint például amelyek a jog fejlődéséhez, vagy a törvény alkalmazásának egységéhez hozzájárulnak. Még azokra az ügyekre is korlátozni lehet, amelyek jelentős jogkérdést vetnek fel. Elvárható a kérelmezőtől, fejtse ki, hogy az ügyben mi mutat ilyen jelentőséget.”

Az új szabályok megalkotása során figyelembe kellett venni azt is, hogy az Európa Tanács miniszteri bizottsága az elmúlt évek során több ajánlást fogadott el a bíróságok túlterheltségének megszüntetésére, a bírói munka csökkentésére és a polgári eljárások egyszerűsítésére.

Több ajánlás hangsúlyozza, hogy az igazságszolgáltatás lassúsága, a bírósági ügyhátralék jelentősen sérti a hatékony és tisztességes igazságszolgáltatáshoz való jogot. A miniszteri bizottság által a tagállamok részére meghatározott, az igazságügyi politikájukban érvényesíthető elvek átvétele és az ennek megfelelő jogintézmények bevezetése, a javasolt intézkedések megtétele hazánkban folyamatosan történik.

A jogalkotó álláspontja pedig az, hogy a felülvizsgálati eljárás lefolytatását a jogalkotónak akkor lehet és kell biztosítania, ha egyfelől a konkrét eljárás keretében meghozott jogerős határozat (a jogvita érdemi része vonatkozásában) törvénysértő, és másfelől a jogegység biztosítása vagy a joggyakorlat továbbfejlesztése szempontjából a határozat olyan elvi jelentőségű jogi kérdést vet fel, amelyben a legfőbb bírói fórum állásfoglalása (a fél erre irányuló, kezdeményező aktusa alapján) szükséges és arányos lépésnek minősül.

6. 2. Aggályos felülvizsgálat?

Ugyanakkor vannak olyan vélemények, melyek szerint a módosítás a fél kiszolgáltatottságát nem csökkenti, és a hatálybalépéstől nem várható a bírósági munkateher tényleges csökkenése sem, alkotmányos követelmények sérülhetnek, és azokban a bírósági eljárásokban, amelyekben a fellebbezés kizárt, a jogorvoslathoz való jog megszűnéséhez vezethet¹⁷⁶.

---

¹⁷⁶ KISS DAISY: *Szűkebb lesz a felülvizsgálat. A polgári perrendtartás újbóli módosítása.* In: Napi Jogász. A nemzetközi és hazai gazdasági jog kérdései, változásai 2002. évi 1.sz. 6-7. o.

Két év telt el a törvény hatályba lépése óta, s ezalatt az idő alatt indítványok kérdőjelezik meg a polgári eljárásban a felülvizsgálat új szabályait az Alkotmánybíróságon. Sokak szerint az állampolgárok jogos érdeke sérül a szigorítással. A kifogások szerint aggályos, hogy a rendkívüli perorvoslathoz maga a jogsértés nem elég, és a kifogásolható határozatot még „be kell csomagolni” valamilyen elvi jelentőségű jogkérdésbe is.

Ezzel kapcsolatos probléma, hogy szűkek az elvi hivatkozási lehetőségek. Korábban ugyanis a probléma épp abban állt, hogy a felülvizsgálatot önmagában a jogsértő ítélet megalapozta. Ezért szinte mindenki igénybe vette, aki számára kedvezőtlen döntés született, s már-már rendes perorvoslatnak tekintették.

Ugyanakkor figyelemre méltó, hogy az új esetek többségében a kérelmezők figyelembe sem vették, hogy változott a törvény.

Sokan kifogásolták azt is, hogy a törvény mintegy jogforrássá teszi a Legfelsőbb Bíróság határozatainak gyűjteményét, ami véleményük szerint már az alkotmányosság határát súrolja.

A Pp. 270. § (2) bekezdése a jogérvényesítést egy korábbi eseti döntés lététől és tartalmától teszi függővé. Ez a szabály egyesek véleménye szerint angolszász jelleget magán hordozó, precedensjoghoz közelítő intézmény emelt be a magyar jogba, amely köztudottan a kontinentális alapokon nyugvó jogrendszer része.

A jogegységi döntések hatása ugyanis olyannyira felerősödik az új szabályozás által, hogy a Legfelsőbb Bíróság eddigi jogalakító szerepe jogalkotóvá bővül, anélkül azonban, hogy valamely szerv kontrollt gyakorolna, gyakorolhatna felette.

A hatalommegosztás elve, a fékek-egyensúlyok rendszere elvezethet a Legfelsőbb Bíróság feletti kontrollhoz. Ezt a kontrollt pedig sokak véleménye alapján az Alkotmánybíróság gyakorolhatná.

Az Alkotmánybíróság hatásköre szempontjából idetartozónak tűnik a Legfelsőbb Bíróság jogegységi döntéseinek az Alkotmánybíróság általi alkotmányossági szempontú vizsgálhatóságának kérdése. Ennek többek között az ad jelentőséget, hogy az Alkotmánybíróságnál több indítvány is elbírálásra vár, melyek jogegységi döntések alkotmányszerűségét vitatják¹⁷⁷.

A jogegységi döntés alkotmányszerűségének vizsgálata kapcsán NÉMETH JÁNOS, az Alkotmánybíróság elnöke előadásában megállapította: „Sokan képviselik azt az

---

¹⁷⁷ NÉMETH JÁNOS: *Alkotmány – Jogalkotás – Jogalkalmazás*. In: Magyar Jogász Egylet, Hatodik Magyar Jogászggyűlés, Balatonfüred, 2002. június 6-8. Budapest, 2002. 21. o.

álláspontot, hogy – mivel a jogegységi döntés nem konkrét jogvitában, illetőleg büntető ügyben hozott bírói döntés, hanem jellegét, tartalmát tekintve absztrakt norma, mely magán viseli a jogszabály minden lényeges, meghatározó elemét – az Alkotmánybíróságnak a jogszabály fogalmával kapcsolatos, tartalmi megközelítése szerint a jogegységi döntés alkotmányossági vizsgálata is indokolható.¹⁷⁸

Sokak véleménye szerint nem tartható, hogy az ügy ura az egyesbíró, aki előzetesen megvizsgálva az ügyet vagy elrendeli az eljárást vagy elutasítja azt. Továbbá azt is kifogásolták, hogy az egyes bíró határozata ellen nincs helye perorvoslatnak.

A Legfelsőbb Bíróságnak pedig a jogértelmezési kérdések és a szigorú határidők okoznak gondot¹⁷⁹.

A jogalkotó jogszabályban rendezte az ügyintézési határidőket, amelyeket azonban a Legfelsőbb Bíróság nem tud megtartani¹⁸⁰. Az ország legfőbb bírói szerve csak akkor tudná betartani a hatvan napos ügyintézési határidőt, ha az új ügyeket kezdenék el intézni, s a 2002. január 1-je előtt beérkezett kérelmeket pedig nem.

Ugyanakkor ez igazságtalan lenne. Ebből következően a régi ügyeket intézik érkezési sorrendnek megfelelően. Ily módon viszont nem tudják megtartani a hatvan napos ügyintézési határidőt. Arról nem beszélve, hogy az első fokú bíróság nem a törvényben előírt határidőben terjeszti fel az iratokat.

Ebből is látható, hogy nem az a helyzet, amit a jogalkotó a felülvizsgálattal, valamint a táblákkal kapcsolatban elképzelt, vagyis hogy a Legfelsőbb Bíróság tiszta lappal indul¹⁸¹.

A koncepcióváltás következtében csak nagyon szűk esetekben kerül sor az anyagi jogot sértő jogerős határozat felülvizsgálatára, de nemcsak az anyagi jog sérelme miatt és nem is elsősorban azért. A 2001. évi CV. tv. tárgyalása során az Országgyűlés Alkotmány- és Igazságügyi Bizottsága kisebbségi véleményében fogalmazódott meg az a nézet,

¹⁷⁸ NÉMETH JÁNOS: *Alkotmány – Jogalkotás – Jogalkalmazás*. In: Magyar Jogász Egylet, Hatodik Magyar Jogászgyűlés, Balatonfüred, 2002. június 6-8. Budapest, 2002. 21. o.

¹⁷⁹ *Aggályos felülvizsgálati szabályok*. In: Világgazdaság folyóirat, 2002. december 2. szám 5. o.

¹⁸⁰ Megjegyzendő, hogy a Bs. 30. § (1) bekezdése alapján a bíró a rábízott ügyet annak munkaigényessége és az eljárás sajátosságai által meghatározott ésszerű határidőn belül köteles elbírálni. Amennyiben e kötelezettségének nem tesz eleget, úgy a Bs. 63. § a, pontja alapján fegyelmi vétséget követ el, melynek jogkövetkezménye a fegyelmi eljárás megindítása. Másrészt a Pp. 2. § (3) bekezdése alapján a bírót kártérítési felelősség is terheli, amennyiben a feleknek a jogviták ésszerű időn belüli befejezésének való jogát megsérti. Harmadrészt jogszabályi tervezet készül olyan eljárásjogi eszköz bevezetéséről, amely az ügyintézési határidők túllépése esetére biztosít védelmet a fél számára.

¹⁸¹ *Beszélgetés Dr. Wellmann Györggyel, a Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiumának kollégiumvezető-helyettesével*. Készült: 2003. december 2. Készítette: Paksi Gábor

amely szerint, amíg ilyen nagy számban fordulnak elő anyagi jogot sértő másodfokú döntések, és ezt a statisztikák mutatják is, addig erre való tekintettel a jogfejlődés jelenlegi szakaszában a felülvizsgálat ilyen mértékű szűkítésének a bevezetése nem célszerű.

Ugyanakkor nem szabad elfelejtenünk, hogy az új szabályozás során a felülvizsgálat a joggyakorlat egysége megteremtésének eszköze, tehát elsősorban nem jogorvoslati, hanem jogegységi eszköz, a felek számára azonban ténylegesen mégis perorvoslatként funkcionál. A felülvizsgálat mint rendkívüli perorvoslat, ha sikeres, áttöri a jogerőt. Ugyanakkor egy jogegységi intézmény nem törheti át a jogerőt, csak egy jogorvoslat. Ily módon mégis csak megkérdőjelezhető az új jogi szabályozás alkotmányossága¹⁸².

6. 3. Az új szabályok a gyakorlat tükrében és jogértelmezési problémák

A hatályos szabályozás gyakorlati szintű vizsgálatát nehezíti azonban az a körülmény, hogy a hatályba lépése óta eltelt meglehetősen rövid idő még nem volt elegendő arra, hogy a jogintézménnyel összefüggő bírói gyakorlat is kialakuljon¹⁸³.

A felülvizsgálat leszűkítésével, valamint az ítéletátlák bevezetésével valóban nagymértékben tehermentesül a Legfelsőbb Bíróság.

2002. január 1. óta, mióta meghozták az új felülvizsgálati szabályokat, körülbelül kétháromezer felülvizsgálati kérelem érkezett be. Előző évekhez képest, ha nem is jelentősen, de csökkent a kérelmek száma.

A bírósági szervezeti reform keretében gyakorlatilag egyévi fellebbezett ügyhátralékot lehetett áttenni az ítéletátlákhoz. A polgári szakág vonatkozásában ez azt jelentette, hogy körülbelül az ügyhátralék egyharmadát vette át az ítéletátlábla, de még mindig maradt háromezer folyamatos ügy.

¹⁸² WELLMANN GYÖRGY: *A felülvizsgálat új pp. szabályai a Legfelsőbb Bíróság gyakorlatában*. In: *Jogi tájékoztató füzetek – Elhangzott szakmai előadásokról* 125. Kiadja: a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara Budapest, 2002. 81. o.

¹⁸³ 2003. decemberében a kutatás új iránya nyílt meg számomra. Úgy döntöttem, hogy az elméletben megszerzett ismeretanyag gyakorlati oldalába is betekintést nyerek. A konzulensem ajánlására kerestem fel Dr. Wellmann Györgyöt, a Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiumának kollégiumvezető-helyettesét. Ez a beszélgetés nagy segítséget nyújtott abban, hogy az esetlegesen kialakuló gyakorlati megvalósítási problémák is felszínre kerültek a dolgozatban. Az interjú szövege a szakdolgozat mellékletében található. A következőkben az interjúban elhangzott problémaköröket ismertetem.

Ez a körülbelül háromezer ügy hozzávetőlegesen egy évnyi ügymennyiségnek felel meg.

A Legfelsőbb Bíróságtól át nem vett ügyek nagyon kis része még fellebbezett ügy, de itt van a teljes kétévi felülvizsgálati ügymennyiség.

A felülvizsgálati szabályok nyilvánvalóan megkönnyítik a Legfelsőbb Bíróság helyzetét, mert ebben a nagyon szűk körben nagyon kevés ügy fog eljutni a tanácsig, mivel az ügyek többsége egyesbírói ügykörben fog elutasítást nyerni.

Nyilvánvalóan egyszerűbb és könnyebb az ügyintézés. Várható, hogy egy idő után kevesebb lesz a kérelem is, mert a jogi képviselők körében is tudott lesz, hogy milyen nehéz a felülvizsgálati eljárásban eredményt elérni.

A jelenlegi helyzetben, az ügyhátralék mellett, havi átlagban százötven felülvizsgálati kérelem érkezik a polgári szakágba a felülvizsgálat új szabályai alapján.

Ha önmagában csak ennyi ügy lenne, és ha ezt elosztjuk a Polgári Kollégium kilenc tanácsa között, akkor ez a legfőbb bírói szerv munkaterhének körülbelül a felét tenné ki¹⁸⁴.

Ebből következően, ha elképzeljük azt a helyzetet, hogy már nincs hátralék és ugyanilyen szabályok szerint ugyanennyi ügy érkezik, akkor hozzávetőlegesen ötven százalékos kapacitás lenne arra, hogy a legfőbb bírói szerv jogegységi határozatokat hozzon. Vagyis olyan elvi irányító tevékenységet fejtsen ki, amire eddig nem volt idő.

Ebből a szempontból a felülvizsgálat szűkítése és az ítéletablák felállítása nyilvánvalóan könnyít a helyzeten, csak kérdés, hogy milyen áron.

Az új felülvizsgálati szabályok alkotmányossági szempontból is, de az igazság oldaláról mindenképpen támadhatóak. Hiszen pusztán az anyagi jogszabálysértés nem lesz elegendő arra, hogy a felülvizsgálat eredményes legyen.

A gyakorlati szakemberek közül is sokaknak nagyon komoly elvi aggályaik vannak az egész jogintézménnyel kapcsolatban. Sokak véleménye szerint nem vagyunk sokkal jobb helyzetben, mint a törvényességi óvás idején¹⁸⁵.

---

¹⁸⁴ Megjegyzendő, hogy két év alatt négyszáz körüli ügyben engedélyezte az egyesbíró a felülvizsgálatot (forrás: <http://www.lb.hu/>).

¹⁸⁵ Beszélgetés Dr. Wellmann Györggyel, a Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiumának kollégiumvezető-helyettesével. Készült: 2003. december 2. Készítette: Paksi Gábor

Amit az Alkotmánybíróság a törvényességi óvással kapcsolatban kifogásolt, gyakorlatilag az található meg most a felülvizsgálatban. Most is ki lehet mondani azt, amit az Alkotmánybíróság a törvényességi óvásra mondott, vagyis hogy alkotmánysértően kapcsolódik benne a jogorvoslati meg a jogegységi funkció.

Ami a jogorvoslati funkciót illeti, most is ugyanolyan diszkréció érvényesül, mint a törvényességi óvás idején. Ugyanis annak eldöntése, hogy mi minősül a joggyakorlat továbbfejlesztése érdekében szükséges elvi kérdésnek, az diszkréció.

A jelenlegi helyzetben, ha van egy durva jogszabálysértés, amit orvosolni kell, azt még be kell csomagolni olyan elvi kérdésbe, ami a jogegység, vagy a joggyakorlat továbbfejlesztése érdekében indokoltá.

Természetesen a gyakorlat is fog változni. Jelenleg, amíg rendkívül nagy a munkateher, nyilván több az elutasítás. Ha megszűnik a munkateher, ha nem lesz hátralék, akkor nyilván az egyes bíró sokkal rugalmasabban fog sokkal több elvi kérdést találni.

Ami a másik oldalt, a jogegységi funkciót illeti, aggályos, mert egy jogegységi eszköz nem törheti át a jogerőt.

Például beadnak a Legfelsőbb Bíróságra tíz egyforma ügyben felülvizsgálatot. Ebben az esetben mind az összes egyforma ügyben át kell törni a jogerőt.

A felülvizsgálat tehát elsődlegesen rendkívüli perorvoslat, az ügyfelek és a jogi képviselők is perorvoslatnak tekintik.

Tovább lépve a fenti problémakörön, kijelenthetjük, hogy a közigazgatási perekben borzasztó probléma, hogy egyfokú bírósági eljárás van, és felülvizsgálat is rendkívül szűk körben. Borzasztó ítéletek születnek, és nem lehet őket orvosolni¹⁸⁶.

A jelenlegi szabályokban a legrosszabb az egész egyesbírói rendszer. Ezt senki nem akarta. Az egyesbírói vizsgálat ebben a formában nem biztos, hogy szerencsés.

A vizsgálatnak két része van. A formai vizsgálatot egy egyesbíró egyszerűen meg tudja ítélni. De azt a tartalmi szempontot, hogy jogszabálysértő-e az ítélet, vagy van-e benne elvi kérdés, azt nem szabadna egyesbírónak elbírálni. Ez a tanácsra tartozó kérdés.

---

¹⁸⁶ Beszélgetés Dr. Wellmann Györggyel, a Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiumának kollégiumvezető-helyettesével. Készült: 2003. december 2. Készítette: Paksi Gábor

A jogalkotó nyilván azért utalta egyesbírói jogkörbe, mert azt hitte, hogy akkor így csökkenti a munkaterhet, mert egy bíró intézi el. Néhány ügyet nyilván az egyesbíró simán el tud dönteni, mivel teljesen egyértelmű¹⁸⁷.

A valóságban azért nem így van. Amelyik ügy már egy kicsit problematikus, ott nyilvánvaló, hogy a gyakorlatban az egyesbíró megbeszéli a tanácsával, a tanácselnökével, hogy engedje-e az adott ügyben a felülvizsgálatot, akar-e a tanács ebben tárgyalni. Ez nyilvánvalóan így megy.

Az egyesbíró nem egy független személy, hanem annak a tanácsnak a tagja, amelyik majd le fogja tárgyalni ezt az ügyet. Ez ugyanúgy egy kollektív munka.

Az egyesbíró két feltételt vizsgál: egyrészt, hogy jogszabálysértő-e a határozat, másrészt, hogy felvet-e elvi kérdést. Ha az egyesbíró azt állapítja meg, hogy az ügy nem vet fel elvi kérdést, akkor nem kell állást foglalni abban, hogy maga a jogerős ítélet jogszabálysértő-e vagy nem.

Ugyanakkor, ha nem tudja eldönteni, hogy van-e benne elvi kérdés, akkor megvizsgálja, hogy jogszabálysértő-e vagy nem.

Nagyon gyakran találkozni olyan döntéssel is, ahol mind a két feltétel hiányzik, tehát a határozat törvényes is, és elvi kérdés sincs benne.

Az elvi kérdés vizsgálatánál kérdéses, hogy elvi kérdés-e az, ami jogkérdés ugyan, de amióta a világ világ, el van döntve.

Az új szabályozásnak azonban még nincs kiforrott gyakorlata. Eddig körülbelül négyszáz elrendelés van a világhálón. Ebből körülbelül negyven polgári ügy, a nagy többsége közigazgatási, és van néhány munkaügy is. Eddig összesen hét ügyben volt tanácsi eljárásban való befejezés.

Egy másik problémakört vet fel az a tény, hogy a felülvizsgálat kizártságának szabályozása nincs összhangban a többi jogszabállyal.

A Pp. úgy rendelkezik, hogy a felülvizsgálat kizárásáról csak a Pp. dönthet. Ehhez képest nagyon sok külön jogszabályban is található felülvizsgálatot kizáró szabály.

---

¹⁸⁷ *Beszélgetés Dr. Wellmann Györggyel, a Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiumának kollégiumvezető-helyettesével. Készült: 2003. december 2. Készítette: Paksi Gábor*

A különböző jogszabályok nem egyformán rendezik a kérdést. A miniszteri indokolás szerint a nemperes eljárásokban az egyes jogszabályok szabályozzák, mely végzések minősülnek az ügy érdemében hozott végzésnek. Ezzel szemben többen rámutattak, hogy a jogszabályok különbözőképpen szabályozzák a kérdést, sőt nem szabályozzák.

Példaként fel lehet hozni a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvényt. A törvény két határozatnál kifejezetten megmondja, hogy az ellen van helye felülvizsgálatnak.

Ebből azonban a contrario nem az következik, hogy minden más határozat ellen nincs helye felülvizsgálatnak.

Nem jelenthetjük ki, hogy az összes többi határozat nem ügydöntő, mivel az említett két határozaton kívül még van ügydöntő.

Egy másik példával élve: felmerült, hogy ideiglenes hagyatékátadó végzés ellen van-e helye felülvizsgálatnak¹⁸⁸. A kezdeti jogértelmezés szerint nem volt helye, s jó néhány esetben el is utasították a kérelmeket. Végül mégis az látszik kialakulni, amelyről külön, az egyes tanácsok között is voltak viták, hogy az ideiglenes hagyatékátadó végzés az ügy érdemében hozott végzésnek minősül, így felülvizsgálattal támadható.

A fenti példákból is látható, hogy „az ügy érdemében hozott határozat” nem egzakt fogalom, hanem a szabályozáson túlmenően, nagymértékben megítélés kérdése.

Problémát jelent, hogy a jogi képviselővel eljáró felek hogyan bizonyítják a felülvizsgálat feltételeinek fennállását. A Pp. 272. § (2) bekezdése szerint ugyanis a felülvizsgálati kérelemben meg kell jelölni azt a határozatot, amely ellen a felülvizsgálati kérelem irányul, továbbá elő kell adni, hogy a fél a határozat megváltoztatását mennyiben és milyen okból kívánja. A felülvizsgálati kérelemben meg kell jelölni azokat a tényeket is, amelyek a 270. §-ban meghatározott feltételek fennállását megalapozzák.

Ugyanakkor a jogi képviselők egyes esetekben nem hivatkoznak semmire, mert egyszerűen nem ismerik az új szabályokat. Ezek a kérelmek hivatalból elutasításra kerülnek.

---

¹⁸⁸ SZÓKE IRÉN: *A felülvizsgálati kérelmet vizsgáló egyesbíró magányossága*. In: *Magister Artis Boni Et Aequi. Studia In Honorem Németh János*. Szerkesztette: Kiss Daisy és Varga István. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2003. 832. o.

Előfordul, hogy sablonosan, egyszerűen felhívják a 270. §-nak legtöbbször azt a pontját, amelyik azt mondja, hogy mi elvi kérdés, és hogy a Legfelsőbb Bíróság még nem hozott benne elvi határozatot.

Valójában nem jelölik meg, hogy mi az elvi kérdés az ügyben, csak arra hivatkoznak: „az ügy felvet elvi kérdést”. Ezt követően pedig leírják a tényállást. Olyan felülvizsgálati kérelem, ahol a jogi képviselő kifejezetten kifejti az elvi kérdés mibenlétét, nagyon ritka.

A másik gyakori hiba, hogy a kérelmezők összekeverik a hivatalos gyűjteményt a „Bírósági Határozatok” nevű folyóirattal. Ezt követően pedig nem jogegységi határozatokra hivatkoznak, hanem eseti döntésekre, úgynevezett BH-ra¹⁸⁹.

Főleg az első évben nagyon sok kérelem került ezért hivatalból elutasításra.

Érdeemes megjegyezni, hogy gyakorlatilag az abszolút hatályon kívül helyezési okok egy plusz felülvizsgálati okot jelentenek¹⁹⁰.

A Pp. 275. § (2) bekezdése szerint a Legfelsőbb Bíróság kötve van a felülvizsgálati kérelem korlátaival, kivéve, ha pert a tárgyalás alapján megszüntetik, vagy ha a határozatot hozó bíróság nem volt szabályszerűen megalakítva, illetve a határozat meghozatalában olyan bíró vett részt, akivel szemben a törvény értelmében kizáró ok áll fenn. Ezt csak úgy észlelheti a tanács, ha az egyesbíró ilyen esetben is a tanács elé utalja az ügyet.

Aztán még egy érdekes kérdés, hogy mennyire van kötve a bíró a kérelemhez abból a szempontból, hogy mely felülvizsgálati okra hivatkozik a kérelmező. Vajon át lehet térni hivatalból a Pp. egyik pontjáról a másikra.

Például a kérelmező a Pp. 270. § (2) bekezdés b, pont ba, alpontjára hivatkozik, vagyis hogy a határozattal kapcsolatban elvi jelentőségű jogkérdés merült fel, és a Legfelsőbb Bíróság a jogkérdést illetően még nem hozott döntést. A kérelmező tehát azt állítja, hogy nincs ilyen elvi döntés közzétéve, a bíró viszont tudja, hogy van abban a kérdésben elvi döntés. Kérdés, hogy hivatalból áttérhet-e a bíró egy másik felülvizsgálati okra, ami viszont a kérdéses jogesetnél alkalmazható lenne. Ebben megoszlanak a vélemények¹⁹¹.

¹⁸⁹ A probléma kifejtése a szakdolgozat 4.2. A felülvizsgálati okok alcímnél található.

¹⁹⁰ Beszélgetés Dr. Wellmann Györggyel, a Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiumának kollégiumvezető-helyettesével. Készült: 2003. december 2. Készítette: Paksi Gábor

¹⁹¹ Beszélgetés Dr. Wellmann Györggyel, a Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiumának kollégiumvezető-helyettesével. Készült: 2003. december 2. Készítette: Paksi Gábor

Problematikus terület a pártfogó ügyvédek kirendelése is a következő szempontból.

A Pp. 73/A § a, pontja értelmében a jogi képviselő kötelező a felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél számára. Ugyanakkor kérdés, hogy kényszeríthető-e a pártfogó ügyvéd felülvizsgálati kérelem beadására abban az esetben, ha a felülvizsgálatnak nyilvánvalóan egyik oka sem áll fenn.

Emellett apró részletproblémák is léteznek.

Például ha egyesbírói szakaszban meghal a fél, akkor mi a teendő. Az egyesbírói szak egy közbülső időszak, ugyanis nem tartozik a felülvizsgálathoz, hiszen az egyesbíró fogja elrendelni magát a felülvizsgálatot. Ugyanakkor az egyesbírói szakaszra is alkalmazni kell a Pp. szabályait¹⁹².

Tehát ha meghalt a fél, akkor félbeszakadás szabályait¹⁹³.

A Legfelsőbb Bíróságon belüli gyakorlatnak rengeteg apró kérdése merülhet fel. Ezek többsége technikai jellegű. Kérdésként merül fel, hogy az egyesbírói szakaszt és a tanácsi szakaszt el kell választani egymástól, vagy egy ügyként kezeljék.

Érdekes az eljárási rend végrehajtás felfüggesztése esetén.

A végrehajtás felfüggesztéséről csak akkor lehet rendelkezni, hogyha az egyesbíró befejezte az előzetes megvizsgálást, és a tanács elé utalta az ügyet.

Az egyesbírói eljárás hatvan napos ügyintézését feltételez. Ha beérkezik egy ügy, s nincs benne végrehajtás felfüggesztési kérelem, akkor eleve nem vizsgálják.

Viszont ha van benne végrehajtás felfüggesztési kérelem, akkor nem elég, hogy magát a kérelmet elbírálják, hanem az egész ügyet előre kell venni, különben nem lehet felfüggeszteni. Vagyis, ha már megvizsgálták, hogy helye van-e a végrehajtás felfüggesztésének, akkor már az egész ügyet elbírálják.

Másik részletprobléma az illetékmentesség kérdése¹⁹⁴.

---

¹⁹² Pp. 275/B. § Ha törvény másként nem rendelkezik, a felülvizsgálati eljárás során a Legfelsőbb Bíróság az általános szabályok megfelelő alkalmazásával jár el.

¹⁹³ Pp. 111. § (1) Ha valamelyik fél meghal, vagy megszűnik, az eljárás a jogutód perbelépéséig, illetve perbevonásáig (61-62. §) félbeszakad.

¹⁹⁴ A problémával a szakdolgozat 4. 5. pontjában, Az egyesbíró szerepe alcím alatt is foglalkozom.

Az első kollégiumi állásfoglalásban¹⁹⁵ a Legfelsőbb Bíróság úgy foglalt állást, hogy az egyesbíró érdemi felülvizsgálata már illetékköteles. A legfőbb bírói szerv azonban kénytelen volt módosítani ezen álláspontját¹⁹⁶. A módosított vélemény szerint az egyesbíró érdemi felülvizsgálata is illetékmentesnek minősül a jogértelmezés alapján. Bár a Legfelsőbb Bíróság kérte, a jogalkotó nem módosította az illetéktörvényt e vonatkozásban.

Szintén kérte a jogalkotó szerveket, hogy módosítsa, halassza el legalább egy fél évvel ügyintézési határidők. A jogalkotó nem tett eleget ezen kérésnek sem.

---

¹⁹⁵ Ezalatt a következőt értem: *A Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiumának és Közigazgatási Kollégiumának közös véleménye a felülvizsgálati eljárás új szabályainak alkalmazásával kapcsolatos egyes kérdésekről*. In: *Bírósági Határozatok Közzéteszi a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága*, 2002. évi 6. szám Ötvenedik évfolyam, 2002. június 471-472. o.

¹⁹⁶ KOLLÉGIUMI VÉLEMÉNY: *A Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiumának és Közigazgatási Kollégiumának közös véleménye a felülvizsgálati eljárás új szabályainak alkalmazásával kapcsolatos egyes további kérdésekről*. In: *Bírósági Határozatok Közzéteszi a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága*, 2003. évi 5. szám Ötvenegyedik évfolyam, 2003. május 331. o.

7. Megoldási javaslatok

A kutatás alatt megismerkedtem a felülvizsgálattal kapcsolatos problémafelvetésekkel, javaslatokkal, s ezeket rendszereztem. Ha nagyobb csomópontokat keresünk a problémák szétszórt világában, akkor a következőket foglalhatjuk össze.

I. Először is a közigazgatási pereket, amelyekben a fentebb említettek szerint a jogalkotó olyan szűkre szabja a fél lehetőségeit, hogy a Közigazgatási Kollégium és sok más szerző véleménye szerint az Alkotmányban megfogalmazott jogorvoslathoz való joga szenved sérelmet. Ugyanakkor más vélemények szerint a szabályozás alkotmányossági szempontból nem kifogásolható.

A következőkben a Legfelsőbb Bíróság Közigazgatási Kollégiumának javaslatát, ezt követően pedig NÉMETH JÁNOS véleményét ismertetem. A sorrend nem véletlen, hiszen a Professor Úr éppen a kollégiumi véleményre adott választ a 2002. június 6-8. között, Balatonfüreden megtartott Hatodik Magyar Jogászgyűlésen elhangzott előadásában.

A Legfelsőbb Bíróság Közigazgatási Kollégiumának javaslata szerint az alábbi jogszabályhelyek módosításával meg lehetne szüntetni a jelenlegi, jogorvoslathoz való jogot erőteljesen korlátozó helyzetet:

1. Ki kell szélesíteni a közigazgatási perekben az elsőfokú ítélet elleni fellebbezés lehetőségét. Ennek érdekében módosítani kell a Pp. 340. §-ának (2) bekezdését oly módon, hogy fellebbezésnek helye legyen akkor, ha a közigazgatási szerv (bármely közigazgatási szerv) egy fokon hozott határozatának bírósági felülvizsgálata tárgyában jár el a közigazgatási bíróság, valamint akkor is, ha a közigazgatási bíróságnak a közigazgatási határozat megváltoztatására jogosultsága van.
2. A felülvizsgálati kérelemre vonatkozó törvényi korlátozásokat (a Pp. 270. § (2) bekezdése) nem kell alkalmazni a közigazgatási perben hozott olyan határozat esetében, amely tekintetében a fellebbezést a Pp. 340. §-ának a) és b) pontja kizárja. E módosítással biztosítani lehetne, hogy ha a jogerős ítélet vagy végzés az ügy érdemi elbírálására kihatóan törvénysértő, a jogsértés orvosolására a fél még egy bírói fórumot igénybe vehessen.

E módosítások az eljáró fórumok számát csak a szükséges mértékben módosítják. A jogbiztonság és ennek keretében a jogorvoslathoz való jog követelményének

megfelelően a törvénysértések kiküszöbölése végett, érdemi kérdésekben, legalább két bírói fórum igénybevételét lehetővé teszik¹⁹⁷.

A közigazgatási perekkel kapcsolatban megfontolandó lenne az, hogy mennyiben jelentene megoldást a jelenlegi szabályozási problémára az, ha ebben a pertípusban a fellebbezési lehetőséget visszaállítanák, megoldva ezzel a bírák felső kontrollját is.

A Közigazgatási Kollégium véleményének azon részét, mely a Pp. 340/A. § (1) bekezdésének alkotmányosságát megkérdőjelezi, azonban arra tekintettel kell értékelni és figyelembe venni, hogy a Kollégium nem jogosult egy jogszabály alkotmányellenességének megállapítására, mivel ilyen jogkörrel egyedül a Magyar Köztársaság Alkotmánybírósága rendelkezik.

NÉMETH JÁNOS előadásában felhívta a figyelmet arra, hogy a 2001. évi CV. tv. az Alkotmánybíróság gyakorlatára figyelemmel csak kivételesen biztosítja a felülvizsgálati eljárás lehetőségét. Az Alkotmánybíróság értelmezése szerint ugyanis a jogorvoslathoz való jog csak a rendes jogorvoslatra vonatkozik. A felülvizsgálat, mint rendkívüli jogorvoslat, a rendes jogorvoslaton túlmutató többletlehetőség, nem hozható összefüggésbe az Alkotmány 57. § (5) bekezdésével¹⁹⁸. A rendkívüli jogorvoslat tartalmát és korlátait ezért a törvényhozónak teljes szabadságában áll megállapítani¹⁹⁹.

NÉMETH JÁNOS véleménye szerint a közigazgatási perek tekintetében 1999. január 1-jétől a felülvizsgálat – bár formailag rendkívüli, hiszen jogerős ítélet ellen irányul – lényegét tekintve egy rendes perorvoslatot helyettesítő, azt célszerűen kiváltó jogorvoslat²⁰⁰.

Ugyanakkor igaz az is, hogy az Alkotmánybíróság már működése kezdetén kifejtette, hogy „...a jogorvoslathoz való jog, mint alkotmányos alapjog immanens tartalma az érdemi határozatok tekintetében a más szervhez vagy ...ugyanazon szervezeten belüli magasabb fórumhoz fordulás lehetősége”, illetve „ az államigazgatási döntés ellen a

¹⁹⁷ KOLLÉGIUMI VÉLEMÉNY: *A Legfelsőbb Bíróság Közigazgatási Kollégiumának véleménye*. In: Wellmann György: A felülvizsgálat új pp. szabályai a Legfelsőbb Bíróság gyakorlatában. In: Jogi tájékoztató füzetek – Elhangzott szakmai előadásokról 125. Kiadja: a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara Budapest, 2002. 3. számú függelék, 94. o.

¹⁹⁸ Az Alkotmány 57. § (5) bekezdése szerint: „A Magyar Köztársaságban a törvényben meghatározottak szerint mindenki jogorvoslattal élhet az olyan bírósági, közigazgatási és más hatósági döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. A jogorvoslati jogot - a jogviták ésszerű időn belüli elbírálásának érdekében, azzal arányosan - a jelenlévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazatával elfogadott törvény korlátozhatja.”

¹⁹⁹ 1124/D/1996.AB határozat

²⁰⁰ NÉMETH JÁNOS: *Alkotmány – Jogalkotás – Jogalkalmazás*. In: Magyar Jogász Egylet, Hatodik Magyar Jogászgűlés, Balatonfüred, 2002. június 6-8. Budapest, 2002. 27. o.

bírósághoz való fordulás joga kielégíti az Alkotmány 57. § (5) bekezdéséből és 50. § (2) bekezdéséből²⁰¹ eredő alkotmányossági követelményeket²⁰².

NÉMETH JÁNOS véleménye szerint ebből a jogorvoslat alkotmányos fogalmából következőleg a közigazgatási perek szabályozása alkotmányossági szempontból nem kifogásolható²⁰³.

II. Az egyesbírói előzetes vizsgálat intézménye meglehetősen sok hasonlóságot, közeli rokonságot mutat a felülvizsgálat mintegy elődjének tekinthető törvényességi óvás intézményével, amennyiben az eljárás kezdeményezése, megengedhetősége ugyanúgy egy személy döntésétől, diszkrecionális jogkörétől függ.

Másik problémát jelent, hogy az egyesbíró által meghozott végzés ellen nincs helye jogorvoslatnak.

Abban az esetben, ha az egyesbíró a kérelem megvizsgálását követően azt elutasítja, a vitatott jogkérdés nem kerülhet a Legfelsőbb Bíróság tanácsa elé.

Mivel az ilyen döntés igen jelentős és végleges, a felülvizsgálati kérelem egyesbíró általi elutasítása a kérelmező számára sérelmes lehet, a kérelmező jogorvoslatához való joga sérülhet.

Magasabb jogász körökben hallottam a következő Kölcsey rájátszást: A külföldi jogot ismerni dicséretes, a hazait ismerni kötelesség. Jelen esetben nemcsak dicséretesnek, hanem kifejezetten átgondolandónak tartom a német szabályozás vizsgálatát, s annak meghonosítását.

A német ZPO. szerint a felülvizsgálat megengedéséről először a fellebbezést elbíráló bíróság dönt, és amennyiben ez nem engedi meg a felülvizsgálatot, a fél ezen döntés ellen panasszal fordulhat a BGH.-hoz.

A BGH a panasz felől öt bíróból álló tanácsban határoz, és csak négyötödös többséggel mondhatja ki, hogy a megengedés feltételei nem állnak fenn.

---

²⁰¹ Az Alkotmány 50. § (1) bekezdése szerint: „A Magyar Köztársaság bíróságai védik és biztosítják az alkotmányos rendet, a természetes személyek, a jogi személyek és a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek jogait és törvényes érdekeit, büntetik a bűncselekmények elkövetőit.”

²⁰² NÉMETH JÁNOS: *Alkotmány – Jogalkotás – Jogalkalmazás*. In: Magyar Jogász Egylet, Hatodik Magyar Jogászgyűlés, Balatonfüred, 2002. június 6-8. Budapest, 2002. 27. o.

²⁰³ NÉMETH JÁNOS: *Alkotmány – Jogalkotás – Jogalkalmazás*. In: Magyar Jogász Egylet, Hatodik Magyar Jogászgyűlés, Balatonfüred, 2002. június 6-8. Budapest, 2002. 27. o.

III. A szakdolgozat törvényességi óvást tárgyaló részében került kifejtésre a házon belüli jogorvoslat problematikája, vagyis hogy a Legfelsőbb Bíróság által másodfokon elbírált ügyekben a Legfelsőbb Bíróság elnöke emelhetett törvényességi óvást. Az aggályokat az okozta, hogy az Elnök által emelt óvást az általa irányított apparátus vele függőségi viszonyban álló tagjai bírálták el, s ez sértette a bírói függetlenség elvét.

Hasonló volt a helyzet 1993-tól, a felülvizsgálat bevezetése időpontjától. Ugyanis a Legfelsőbb Bíróság másodfokon jogerőre emelkedett határozata elleni felülvizsgálati kérelmeket szintén a házon belül vizsgálták felül.

Fontos különbség azonban, hogy míg a felülvizsgálat alanyi jogon illette meg 1952 előtt és illette meg 1992 óta a feleket, a törvényességi óvás emelése a Legfelsőbb Bíróság elnökének és a legfőbb ügyésznek a diszkrecionális jogkörébe tartozott.

Az ítéletábrák felállításával azonban a házon belüli perorvoslat megszűnt, pontosabban fogalmazva megszűnőben van. Ugyanis a négyszintű bírósági rendszerben a helyi bíróságokon indult fellebbezéseket a megyei bíróságok, míg a megyei bíróságon indult ügyekben előterjesztett fellebbezéseket az ítéletábrák bírálják el.

A problémát jelen esetben az átmeneti helyzet okozza. Az ítéletábrák felállításával az fellebbezett ügyek jelentős részét az ítéletábrák átvették²⁰⁴, azonban a Legfelsőbb Bíróságtól át nem vett ügyek nagyon kis része még fellebbezett ügy²⁰⁵, s a legfőbb bírói szerv a 2001. évi CV. tv. hatályba lépését megelőzően indult ügyekben még most is elbírál fellebbezéseket. A Legfelsőbb Bíróság másodfokú jogköre a hatályos rendszerben az ugró-fellebbezésre korlátozódik, amely ellen azonban nincs helye felülvizsgálatnak²⁰⁶.

IV. A felülvizsgálat kizártsága esetén át kell tekinteni a jogszabályi inkonzisztenciát, s a jogszabályokat összhangba kell hozni. Minden felülvizsgálatot kizáró szabályt a Pp. ben kell szabályozni, feloldva ezzel a jelenlegi ellentmondásokat. Ebből következően

²⁰⁴ Az Országos Ítéletábrák székhelyének és illetékességi területének megállapításáról, valamint az igazságszolgáltatás működését érintő egyes törvények módosításáról szóló 1999. évi CX. törvény 165 § (4) bekezdése szerint azokban az ügyekben, amelyekben a fellebbezést elbírálásra a Legfelsőbb Bírósághoz az új hatásköri szabályok hatálybalépésekor már felterjesztették, az ítéletábrák akkor járhat el, ha az ügy a hatálybalépést megelőzően legfeljebb egy éve érkezett a Legfelsőbb Bírósághoz, és a Pp. 240-243. §-ában foglalt intézkedések megtételére még nem került sor.

²⁰⁵ *Beszélgetés Dr. Wellmann Györggyel, a Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiumának kollégiumvezető-helyettesével.* Készült: 2003. december 2. Készítette: Paksi Gábor

²⁰⁶ Pp. 235. § (3) – (4) bekezdés

minden más, a törvényes feltételeknek megfelelő kérelem esetén a felülvizsgálat engedélyezhető lenne.

V. A jogalkotónak szabályoznia kellene az illetékmentesség kérdését az egyesbírói vizsgálat során²⁰⁷.

VI. Amikor a témával elkezdtem foglalkozni, felmerült bennem, hogy a régi Pp. felülvizsgálati rendszerét be lehetne-e újra vezetni.

Annak idején, amikor a törvényességi óvás hatályon kívül helyezése után zajlott a kodifikáció, készültek erről tanulmányok. Felmerült, hogy a felülvizsgálat rendes perorvoslat, és vezessék be a kétfokú fellebbevitelt. Ugyanis a Plósz-féle Pp.-ben a felülvizsgálat harmadfokként, a kétfokú rendes perorvoslat részeként funkcionált, nem rendkívüli perorvoslat volt.

Az általam kérdezett gyakorlati szakember válasza azonban meggyőzőtt. Valóban az az ideális, ha bekövetkezik a jogerő, és utána az esetleges hibák orvoslására lehetőség nyílik rendkívüli perorvoslatra²⁰⁸.

Hogy azt milyen körben szabad megengedni, azon lehet vitatkozni. Ez a kérdés persze attól is függ, hogy azok az ítéletek, amihez a jogerő kötődik, azok milyen színvonalúak.

VII. Sok apró, létező probléma vár még megoldásra, a felülvizsgálati rendszer nem problémamentes. WELLMANN GYÖRGY szerint talán a középső út lenne ideális, ami a törvényességi óvás és a hatályos rendszer között volt, 1993-tól 2002-ig. Azt a felülvizsgálati rendszert lehetett volna alakítani. Például az értékhatár-csoportok szerinti korlátozással Ugyanakkor az effajta korlátozásnak is megvannak a hibái, mert lehet egy kisperérték ügyben nagyon durva jogszabálysértést elkövetni.

VII. Végül a jelenlegi helyzetben sokan megoldásnak tartják az aggályokat felvető szabályok Alkotmánybíróság előtti megtámadását. Jelenlegi helyzeten azt értem, hogy az elmúlt két évben indítványok kérdőjelezik meg új szabályokat az Alkotmánybíróságon. Mivel ezek az ügyek folyamatban levők, így nem állt módomban ezekbe betekintést nyerni.

---

²⁰⁷ A kérdéssel a szakdolgozat 4.5. pontjában, Az egyesbíró szerepe alcím alatt, valamint a dolgozat 6.3. pontjában, Az új szabályok a gyakorlat tükrében és jogértelmezési problémák alcím alatt foglalkozom.

²⁰⁸ *Beszélgetés Dr. Wellmann Györggyel, a Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiumának kollégiumvezető-helyettesével.* Készült: 2003. december 2. Készítette: Paksi Gábor

8. Záró gondolatok

Konklúzióként elmondható, hogy a dolgozat témaválasztása mind a gyakorlat mind az elmélet szempontjából aktuális és kiemelkedően fontos.

A felülvizsgálat szabályainak ilyen mérvű módosítása szinte kizárta teszi ezen rendkívüli perorvoslat igénybevételét. Egyes szabályok létezése (például az, hogy az egyesbíró eljárása ellen nincs helye jogorvoslatnak), illetve egyes szabályok nemlétezése (példaként említve, hogy a közigazgatási perekben egyes esetekben a bírói szakaszban nincs jogorvoslat) sokak szerint aggályokat vet fel.

Már több mint egy éve végzek kutatómunkát a felülvizsgálat reformja körében, s egyes dolgok még mindig a meglepetés erejével hatnak.

A jog területén vannak dolgok, amelyek változnak, és vannak amelyek nem, konstansak. A felülvizsgálat jogintézménye az egyik legtöbbet változó jogterület. Úgy érzem a kutatást a változásokra tekintettel is folytatni kell. A problémák megoldása az egyik legfontosabb feladat egy jogász számára. Ugyanakkor nagyon nehéz jó megoldást adni.

Hiszem, hogy a felülvizsgálat jelenlegi szabályai olyan aggályokat vetnek fel, amelyekre szükségeltetik a jogalkotói válasz. A jognak, a jogalkotásnak reagálnia kell a neves jogtudósok által felvetett problémákra. Az elhamarkodott, átgondolatlan jogalkotás épp annyira ártó, mint a releváns területeken meglevő jogi szabályozás hiánya.

A szakdolgozat célja a felülvizsgálat új, koncepcionális változást előidéző szabályainak bemutatása, kritikai szemmel vizsgálva. A tanulmányban megpróbáltam részletes képet adni a felülvizsgálat jelenkori szabályairól. Áttekintettem történetét, főbb reformjait, majd eljutottam a hatályos szabályozáshoz, részletesen kifejtve azt.

Ugyanakkor nem lehetett feladata ennek a dolgozatnak a felülvizsgálat jogintézményének átfogóbb, bővebb megvilágítása, amelyet a jogirodalmunk szélesebb körben tárgyal.

Végezetül engedje meg az Olvasó, hogy jelen tanulmányt HORVÁTH JENŐ szavaival zárjam: „Amennyiben a felvetett kérdések közül néhány megállapításomban a becsületes szándék ellenére akaratlanul hibáztam: tekintsenek jóhiszeműnek.”

Felhasznált irodalom:

BAJORY PÁL: *A törvényességi óvás emelése polgári ügyekben.* In: Magyar Jog 1979. évi 10. sz. 911-916. o.

BACSÓ JENŐ: *A felülvizsgálati eljárás.* Budapest, Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Részvénytársulat Kiadása, 1915.

BÁRD KÁROLY: *A belső jogorvoslati lehetőségek kimerítése mint a nemzetközi fórumok igénybevétele előfeltétele.* In: Acta Humana. Emberi jogi közlemények 1994. évi 15-16. szám 75-81. o.

CSIKY PÉTER: *Az iparjogvédelmi ügyekben hozott határozatok bírósági felülvizsgálata.* In: A bírósági nemperes eljárások magyarázata. Szerkesztette: Németh János, Kiss Daisy, KJK – KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Budapest, 2002. 467-575. o.

FARKAS JÓZSEF: *A polgári eljárás átfogó újraszabályozása.* In: Magyar Jog XXXI 1984. évi 1. sz. 40-50. o.

FARKAS JÓZSEF: *Még egyszer a harmadfokról.* In: Magyar Jog 1991. évi 1. sz. 46-50. o.

FÓRUM. *Az Alkotmánybíróság 9/1992. (I. 30.) AB határozatából következő jogalkotási feladatok végrehajtásának elősegítésére létrehozott legfelsőbb bírósági bizottság koncepciója.* In: Bírósági Határozatok 1992. évi 5. sz.

FÓRUM. *A felülvizsgálatra vonatkozó szabályok értelmezése. (A Legfelsőbb Bíróság civilisztikai kollégiumvezetőinek ajánlása)* In: Bírósági Határozatok 1993. évi 3. sz.

GÁSPÁRDY LÁSZLÓ: *Polgári perjogunk az V. Novella után.* In: Bírák Lapja. A Magyar Bírői Egyesület folyóirata, 1993. évi 1. szám 59-65. o.

GÁTOS GYÖRGY: *Felülvizsgálattól felülvizsgálatig.* In: Magyar Jog 1992. évi 11. szám 672-676. o.

GÁTOS GYÖRGY: *A felülvizsgálati jogorvoslat visszaállítása a polgári eljárásjogban.* In: Tanulmányok Benedek Ferenc tiszteletére. Szerkesztette: Hamza – Kajtár - Zlinszky Pécs, Studia Iuridica 123. szám JPTE ÁJK, 1996. 89-95. o.

GÁTOS GYÖRGY: *Határozatok.* In: A polgári perrendtartás magyarázata. Szerkesztette: Németh János, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1999. 823-910. o.

JUHÁSZNÉ ZVOLENSZKI ANIKÓ: *A felülvizsgálati eljárás újraszületésének története.* In: Emlékkönyv Dr. Kemenes Béla egyetemi tanár 65. születésnapjára.

Szerkesztette: Tóth Károly. Szeged, Acta Universitatis Szegediensis De József Attila Nominatae, Acta Juridica et Politica Tomus XLIII., 1993. 165-179. o.

JUHÁSZNÉ ZVOLENSZKI ANIKÓ: *A felülvizsgálati eljárás szabályainak koncepcionális változásai*. Szeged, Officina Press Kft., Acta Universitatis Szegediensis. Acta Juridica et Politica Tomus LXII., 2002.

KENGYEL MIKLÓS: *Magyar polgári eljárásjog*. Osiris Kiadó, Budapest, 2001.

KENGYEL MIKLÓS: *Polgári eljárásjog I.* Institutiones Juris, Pécs, 1996.

KENGYEL MIKLÓS: *Száz éves a sommás eljárásról szóló törvény*. In: Magyar Jog 1993. évi 10. sz.

KISS DAISY: *Fellebbezés*. In: A polgári perrendtartás magyarázata. Szerkesztette: Németh János, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1999.

KISS DAISY – RÓNAY ZOLTÁN: *A polgári eljárásjogi alapismeretek*. Eötvös Loránd Tudományegyetem Jogi Továbbképző Intézet, Budapest, 2000.

KISS DAISY: *Szűkebb lesz a felülvizsgálat. A polgári perrendtartás újbóli módosítása*. In: Napi Jogász. A nemzetközi és hazai gazdasági jog kérdései, változásai 2002. évi 1.sz. 3-7. o.

KOLLÉGIUMI VÉLEMÉNY: *A Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiumának és Közigazgatási Kollégiumának közös véleménye a felülvizsgálati eljárás új szabályainak alkalmazásával kapcsolatos egyes kérdésekről*. In: Bírósági Határozatok Közzéteszi a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága, 2002. évi 6. szám Ötvenedik évfolyam, 2002. június 471-472. o.

KOLLÉGIUMI VÉLEMÉNY: *A Legfelsőbb Bíróság Közigazgatási Kollégiumának véleménye*. In: Wellmann György: *A felülvizsgálat új pp. szabályai a Legfelsőbb Bíróság gyakorlatában*. In: Jogi tájékoztató füzetek – Elhangzott szakmai előadásokról 125. Kiadja: a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara Budapest, 2002. 3. számú függelék, 93 – 94. o.

KOLLÉGIUMI VÉLEMÉNY: *A Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiumának és Közigazgatási Kollégiumának közös véleménye a felülvizsgálati eljárás új szabályainak alkalmazásával kapcsolatos egyes további kérdésekről*. In: Bírósági Határozatok Közzéteszi a Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága, 2003. évi 5. szám Ötvenegyedik évfolyam, 2003. május 331. o.

KOVÁCS MARCELL: *A polgári perrendtartás magyarázata (1911: I. tv.)*. Első kötet. Benkő Gyula Császári és Királyi Udvari Könyvkereskedése, Budapest, 1911.

MAGYARY GÉZA: *Fellebbezés és felülvizsgálat a Polgári Perrend tervezetében*. Budapest, Franklin-Társulat Könyvnyomdája, 1901.

- MEZEI KATALIN: *A „harmadfokú bíraskodás” – avagy a felülvizsgálati eljárás új szabályai a polgári peres eljárásban, valamint a Polgári perrendtartás néhány ezzel összefüggő aktuális módosítása.* In.: *Ügyvédek Lapja* 1993. évi 1. szám 25-38. o.
- Módosul a polgári perrendtartás, változik a felülvizsgálati eljárás is.* In.: *Napi Jogász.* A nemzetközi és hazai gazdasági jog kérdései, változásai 2002. évi 1.szám 8-11.o.
- NÉMETH JÁNOS: *Rendkívüli perorvoslatok a magyar polgári eljárásjogban.* Budapest, Akadémiai Kiadó, 1975.
- NÉMETH JÁNOS: *A polgári eljárásjog átfogó újraszabályozása a Magyar Népköztársaságban.* In: *Polgári Eljárásjogi Füzetek XIII.* Budapest, 1985. 201-223. o.
- NÉMETH JÁNOS: *A polgári igazságszolgáltatás esetleges átalakítása. Tézisek.* Magyar Jogászgyűlés (Siófok, 1992. április 24-26.), Budapest, 1992.
- NÉMETH JÁNOS: *A perorvoslatok.* In: *Magyar polgári perjog II., Szerkesztette: Németh János, Ligatura Könyvkiadó, Budapest, 1996.*
- NÉMETH JÁNOS: *Alapvető elvek.* In: *A polgári perrendtartás magyarázata, Szerkesztette: Németh János, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1999. 23-85. o.*
- NÉMETH JÁNOS: *Fizetési meghagyásos eljárás.* In: *A polgári perrendtartás magyarázata, Szerkesztette: Németh János, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1999. 1315-1355. o.*
- NÉMETH JÁNOS: *Alkotmány – Jogalkotás – Jogalkalmazás.* In: *Magyar Jogász Egylet, Hatodik Magyar Jogászgyűlés, Balatonfüred, 2002. június 6-8. Budapest, 2002. 13-28. o.*
- PACZOLAY PÉTER: *Törvényesség és alkotmányosság: a törvényességi óvás az Alkotmánybíróság előtt.* In: *Emlékkönyv Dr. Kemenes Béla egyetemi tanár 65. születésnapjára. Szerkesztette: TÓTH Károly. Szeged, Acta Universitatis Szegediensis De József Attila Nominatae, Acta Juridica et Politica Tomus XLIII., 1993. 385-396. o.*
- POMOGYI LÁSZLÓ: *A polgári kori magyar perjog vázlatja.* In: *Magyar Jogtörténet. Szerkesztette: Mezey Barna. Budapest, Osiris Kiadó, 1996.*
- RADNAY JÓZSEF: *A polgári felülvizsgálati eljárás egyes kérdései a magyar és a német jog szerint.* In: *Magyar Jog, 1993. évi 10. sz. 603-607. o.*
- SÁNTHA ÁGNES: *A bírói szervezet és a perorvoslati rendszer reformjának kérdései a polgári eljárásjog aspektusából.* In: *Collega, 2001. november, V. évfolyam 5. szám 23-30. o.*
- SZABÓ GYÖZŐ: *A felülvizsgálati eljárás, tapasztalatok, jogértelmezési anomáliák.* In: *Magyar Jog, 1994. évi 7. sz. 385-398. o.*

SZILBEREKY JENŐ: *Felülvizsgálati perorvoslat polgári eljárásjogunkban.* In: Emlékkönyv Dr. Kemenes Béla egyetemi tanár 65. születésnapjára. Szerk.: Tóth Károly. Szeged, Acta Universitatis Szegediensis De József Attila Nominatae, Acta Juridica et Politica Tomus XLIII., 1993. 459-467. o.

SZILBEREKY JENŐ: *A felülvizsgálati perorvoslatról, módosítások után a polgári peres eljárásban.* In: A magyar polgári eljárásjog a kilencvenes években és az EU jogharmonizáció. Dr. Németh János egyetemi tanár tiszteletére. Szerkesztette: Dr. Papp Zsuzsanna. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2003. 280-283. o.

SZÓKE IRÉN: *Felülvizsgálat.* In: Polgári eljárásjog II. Kommentár a gyakorlat számára. Szerk.: Petrik Ferenc. Budapest, HVG ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 1996. 49-72. o.

SZÓKE IRÉN: *A felülvizsgálati kérelmet vizsgáló egyesbíró magányossága.* In: Magister Artis Boni Et Aequi. Studia In Honorem Németh János. Szerkesztette: Kiss Daisy és Varga István. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2003. 829-835. o.

UTTÓ GYÖRGY: *A polgári felülvizsgálati eljárás korszerűsítése, az uniós megoldásokhoz való közelítése.* Bírák Lapja. A Magyar Bírói Egyesület folyóirata 2000. évi 1-2. sz. 52-57. o.

UTTÓ GYÖRGY: *A német polgári perrendtartás reformja, különös figyelemmel a felülvizsgálati eljárás új szabályaira.* In: Magyar Jog 2002. évi 5. sz. 299-302. o.

VEZÉR ÁGNES: *Felülvizsgálat.* In: A polgári perrendtartás magyarázata, Szerkesztette: Németh János, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1999. 1079-1128. o.

WELLMANN GYÖRGY: *A törvényességi óvás a polgári eljárásban (különös tekintettel a polgári eljárás átfogó újraszabályozására).* In: Polgári Eljárásjogi Füzetek XIII. Gondolatok a Pp reformjához. Szerkesztette: Németh János. Budapest, ELTE ÁJK Polgári Eljárásjogi Tanszék, 1985. 123-162. o.

WELLMANN GYÖRGY: *A felülvizsgálat új pp. szabályai a Legfelsőbb Bíróság gyakorlatában.* In: Jogi tájékoztató füzetek – Elhangzott szakmai előadásokról 125. Kiadja: a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara Budapest, 2002. 77-94. o.

Egyéb források:

Beszélgetés Dr. Wellmann Györggyel, a Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiumának kollégiumvezető-helyettesével. Készült: 2003. december 2. Készítette: Paksi Gábor

WEBOLDAL: <http://www.lb.hu/>

<http://www.itelotabla.hu/ajanlas.doc>

<http://www.balazshollo.hu/valtpub.html>

Beszélgetés Dr. Wellmann Györggyel

a Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiumának kollégiumvezető-helyettesével²⁰⁹

Készült: 2003. december 2. 13.00-14.00

Készítette: Paksi Gábor, joghallgató

Kérdés: Bíró Úr! Megoldódott a probléma? Tehermentesült a Legfelsőbb Bíróság és eleget tud tenni jogegységi feladatának? Szerepet játszott ebben az a tény, hogy leszűkítették a felülvizsgálatot, valamint, hogy bevezették az ítélőtáblákat?

Válasz: Nyilvánvaló, hogy mindkettő nagymértékben tehermentesíti a Legfelsőbb Bíróságot.

Kiderül a jogszabályokból, hogy milyen ügymennyiséget mikortól vehetett át az ítélőtábla a Legfelsőbb Bíróságtól. Gyakorlatilag egyévi fellebbezett ügyhátralékot lehetett áttenni. A polgári szakág vonatkozásában ez azt jelentette, hogy körülbelül az ügyhátralékunk egyharmadát vette át az ítélőtábla, de még mindig van háromezer folyamatos ügyünk.

Ez a körülbelül háromezer ügy hozzávetőlegesen egy évnyi ügymennyiségnek felel meg.

A Legfelsőbb Bíróságtól át nem vett ügyek nagyon kis része még fellebbezett ügy, de itt van a teljes kétévi felülvizsgálati ügymennyiség. Például a mai napon 2001. decemberi felülvizsgálati kérelmeket tárgyaltam. Ebből is látható, hogy nem az a helyzet, amit a jogalkotó a felülvizsgálattal, valamint a táblákkal kapcsolatban elképzelt, vagyis hogy a Legfelsőbb Bíróság tiszta lappal indul.

Ezzel kapcsolatos, hogy például a jogalkotó jogszabályban rendezte ezeket az ügyintézési határidőket. Hát nem tudjuk megtartani ezeket! Csak úgy tudnánk betartani a hatvan napos ügyintézési határidőt, ha az új ügyeket kezdenénk el intézni, s a régieket meg nem. Ugyanakkor ez igazságtalan lenne. Ebből következően a régi ügyeket intézzük érkezési sorrendnek megfelelően. Ily módon viszont nem tudjuk megtartani a hatvan napos ügyintézési határidőt.

A felülvizsgálati szabályok nyilvánvalóan megkönnyítik a Legfelsőbb Bíróság helyzetét, mert ebben a nagyon szűk körben nyilván nagyon kevés ügy fog eljutni a tanácsig, a tárgyalási ügyszakba, mivel az ügyek többsége egyesbírói ügykörben fog

---

²⁰⁹ Kérem az Olvasót, vegye figyelembe, hogy a szóbeli beszélgetés írásbeli rögzítését a szakdolgozat szerzője rögzítette. A szövegben meglévő esetleges stilisztikai, nyelvtani hibák őt terhelik.

elutasítást nyerni. Nyilvánvalóan egyszerűbb és könnyebb az ügyintézés. Várható, hogy egy idő után kevesebb lesz a kérelem is, mert a jogi képviselők körében is tudott lesz, hogy milyen nehéz a felülvizsgálati eljárásban eredményt elérni.

Pillanatnyilag azt tudom mondani, hogy havi átlagban százötven felülvizsgálati kérelem érkezik a polgári szakágba. Ha önmagában csak ennyi ügyünk lenne, és ha ezt kilenc tanácsra elosztanánk, akkor ez nem tenné ki a munkaterhünknek, csak mondjuk, a felét. Ebből következően, ha elképzeljük azt a helyzetet, hogy már nincs hátralékunk és ugyanilyen szabályok szerint ugyanennyi ügy érkezik, ebből az következik, hogy hozzávetőlegesen 50%-os kapacitásunk lenne arra, hogy jogegységi határozatokat hozzunk, tehát olyan elvi irányító tevékenységet fejtsünk ki, amire eddig nem volt idő. Ennyiből nyilvánvalóan könnyít a helyzetünkön, csak kérdés, hogy milyen áron. Ugyanis ezekkel a felülvizsgálati szabályokkal azért nagyon lehet vitatkozni. Szerintem alkotmányossági szempontból is, de az igazság oldaláról mindenképpen. Hiszen pusztán az anyagi jogszabálysértés nem lesz elegendő arra, hogy a felülvizsgálat eredményes legyen.

Nagyon komoly elvi aggályaim vannak az egész jogintézménnyel kapcsolatban. Gyakorlatilag azt látom, hogy nem vagyunk sokkal jobb helyzetben, mint a törvényességi óvás idején. Én eddig húsz évet foglalkoztam rendkívüli perorvoslattal, tizet a törvényességi óvással, és merem állítani, hogy az jogállami módon funkcionált a gyakorlatban. Mint jogintézmény persze, hogy nem volt jogállami.

De amit az Alkotmánybíróság a törvényességi óvással kapcsolatban kifogásolt, gyakorlatilag az található meg most a felülvizsgálatban. Véleményem szerint most is ki lehet mondani azt, amit az Alkotmánybíróság a törvényességi óvásra mondott, vagyis hogy alkotmánysértően kapcsolódik benne a jogorvoslati meg a jogegységi funkció.

Ami a jogorvoslati funkciót illeti, most is ugyanolyan diszkréció érvényesül mint a törvényességi óvás idején. Ugyanis annak eldöntése, hogy mi minősül a joggyakorlat továbbfejlesztése érdekében szükséges elvi kérdésnek, szerintem diszkréció.

Gyakorlatilag nehezebb a helyzetem, mint a törvényességi óvás idején, mert az óvásnál egész egyszerűen mérlegeltem a jogszabálysértést, és senki nem szólhatott egy szót sem.

A jelenlegi helyzetben látom, hogy van egy durva jogszabálysértés, amit orvosolni kell, s most nekem még be kell csomagolnom azt olyan elvi kérdésbe, ami a jogegység, vagy a joggyakorlat továbbfejlesztése érdekében indokoltá teszi azt.

Természetesen a gyakorlat is fog változni. Jelenleg, amíg rendkívül nagy munkaterhünk van, nyilván több az elutasítás. Ha megszűnik a munkaterhünk, ha nem lesz hátralék, akkor nyilván az egyes bíró sokkal rugalmasabban fog sokkal több elvi kérdést találni. Tehát ez diszkréció.

A másik oldalon viszont a jogegységi funkcióba azért nem fér bele a felülvizsgálat, mert egy jogegységi eszköz nem döntheti le a jogerőt.

Például beadnak hozzánk tíz egyforma ügyben felülvizsgálatot, akkor mi a teendő. Egyben azt mondom, hogy van elvi kérdés, azt elbírálok, közzéteszem és a másik kilencben meg azt mondom, hogy most már nincs elvi kérdés? Nyilvánvalóan nem megy. Vagyis mind az összes egyforma ügyben le kell döntenem a jogerőt.

Összefoglalva a fentieket ez a felülvizsgálat szerintem rendkívüli jogorvoslat, az ügyfelek és a jogi képviselők is jogorvoslatnak tekintik, nem másnak.

Ez az egész felülvizsgálati rendszer szerintem problematikus. Persze jót nagyon nehéz mondani, én sem tudok. Én még mindig talán a középső utat találok ideálisnak, ami a törvényességi óvás és e között volt 1993-tól. Azt a felülvizsgálatot lehetett volna egy kicsit alakítani, gondolok itt például az értékhatár-csoportok szerinti korlátozásra. Ugyanakkor az effajta korlátozásnak is megvannak a hibái, mert lehet egy kisperérték ügyben nagyon durva jogszabálysértést elkövetni.

Nagyon nehéz jó megoldást adni. És ha már erről beszélek, és szidom a jelenlegi szabályokat, akkor a legrosszabb benne az egész egyesbírói rendszer, mert ezt senki nem akarta.

Az egyesbírói vizsgálatnak két része van. Egy formai, az rendben van, azt egy egyesbíró egyszerűen meg tudja ítélni.

De azt a tartalmi szempontot, hogy jogszabálysértő-e az ítélet, vagy van-e benne elvi kérdés, azt nem szabadna egyesbírónak elbírálni. Ez a tanácsra tartozó kérdés.

A jogalkotó nyilván azért utalta egyesbírói jogkörbe, mert azt hitte, hogy akkor így csökkenti a munkaterhet, mert egy bíró intézi el. Néhány ügyet nyilván az egyesbíró simán el tud dönteni, mivel teljesen egyértelmű.

A valóságban azért nem így van. Amelyik ügy már egy kicsit problematikus, ott nyilvánvaló, hogy a gyakorlatban az egyesbíró megbeszéli a tanácsával, a

tanácselnökével, hogy engedje-e az adott ügyben a felülvizsgálatot, akar-e a tanács ebben tárgyalni. Ez nyilvánvalóan így megy.

Az egyesbíró nem egy független személy, hanem annak a tanácsnak a tagja, amelyik majd le fogja tárgyalni ezt az ügyet. Magyarul ez ugyanúgy egy kollektív munka.

Az egyesbírói vizsgálat ezen formája nem hiszem, hogy szerencsés, s nem hiszem, hogy más országban lenne ilyen. Azt konkrétan tudom, hogy például a németeknél, ellentétben a hazai szabályozással, öt bíró végzi ezt az előzetes vizsgálatot.

Kérdés: Mi a véleménye arról, hogy nincsen jogorvoslat az egyesbíró határozata ellen, valamint hogy a Legfelsőbb Bíróság házon belüli perorvoslatként bírálja el a saját határozatait?

Válasz: Ez csak egy átmeneti helyzet, amiatt, hogy még most is hozunk PF ügyekben döntéseket. A jogalkotó abból indult ki, hogy mi már tiszta lappal indulunk, nincs hátralékunk és nincs PF-jogkörünk. Így ez igen kivételes lesz, mert gyakorlatilag másodfokú jogkörünk csak ebben az ugró-fellebbezésben van, ami eddig még nem fordult elő. A Legfelsőbb Bíróság másodfokú jogköre viszonylag szűk körű lesz.

Kérdés: A felülvizsgálat szabályozása koherens a többi jogszabállyal? Itt kimondottan a felülvizsgálat körének kizárását szeretném megemlíteni. A Pp. úgy rendelkezik, hogy a felülvizsgálat kizárásáról csak a Pp. dönthet. Ehhez képest sok más jogszabályban is előfordul kizárás.

Válasz: A különböző jogszabályok nem egyformán rendezik a kérdést. A miniszteri indokolás azt mondja, hogy a nemperes eljárásokban az egyes jogszabályok megmondják, hogy mi az ügydöntő, mi nem. Nem mondják meg! Különbözőképpen szabályozzák, ott a példaként felhozott Vht. (az 1994. évi LIII. törvény a bírósági végrehajtásról – kiemelés tőlem, P.G.) A törvény például két határozatnál kifejezetten megmondja, hogy az ellen van helye felülvizsgálatnak. Akkor ebből – a contrario – az következik, hogy minden más ellen nem?! Azt azért nem lehet mondani, hogy az összes többi határozat nem ügydöntő, mert van azért ott még bőven ügydöntő. Szóval, ezt egyszer át kellene tekinteni. Mi magunk is érezzük, hogy ebből lesznek problémák. Csak ugye, majd ahogy szépen az ügyek kapcsán egyes dolgok előjönnek.

Például legutoljára az merült fel, hogy ideiglenes hagyatékátadó végzés ellen van-e helye felülvizsgálatnak? Azt hiszem, jó néhány esetben kiment az elutasítás, hogy nincs. Végül most mégis az látszik kialakulni, amelyről külön –egyes tanácsok között is voltak viták, hogy van helye, tehát, hogy érdeminek tekinthető ez a végzés.

„Az ügy érdemében hozott határozat” nem egzakt fogalom. Ez megítélés kérdése. Jobb lett volna, ha ezt strictebben szabályozza a jogalkotó.

Kérdés: 2002. január 1. óta, mióta meghozták az új felülvizsgálati szabályokat, körülbelül hány felülvizsgálati kérelem érkezett be önökhöz? Előző évekhez képest jelentősen lecsökkent a beadott kérelmek száma?

Válasz: Ennek utána kellene néznom. Szerintem két-háromezer kérelem érkezett. Hát ha nem is jelentősen, de valószínűleg csökkent a kérelmek száma.

Kérdés: A jogi képviselővel eljáró felek, hogyan bizonyítják a felülvizsgálat feltételeinek fennállását?

Válasz: Hogy a jogi képviselők mire hivatkoznak? Nézze, van, amikor semmire, mert egyszerűen nem olvasták el a Pp.-t. Ezek a kérelmek hivatalból elutasításra kerülnek.

Van, amikor sablonosan, egyszerűen fölhívják a 270. szakasznak legtöbbször azt a pontját, amelyik azt mondja, hogy mi elvi kérdés és hogy a Legfelsőbb Bíróság még nem hozott benne elvi határozatot.

Igazából nem jelölik meg, hogy mi az elvi kérdés az ügyben, csak azt mondják: „az ügy felvet elvi kérdést. És akkor elkezdnek hagyományos módon tényállástól kezdve mindent mondani. Olyan felülvizsgálati kérelem, ahol a jogi képviselő kifejezetten azt mondja: „Ez az az elvi kérdés:”, és ott megfogalmaz egy olyan mondatot, amit én fel tudnék tenni az internetre, olyan felülvizsgálati kérelem, mint a fehér holló.

A másik gyakori hiba, hogy azt hiszik, hogy a BH az elvi határozat, hogy az a hivatalos gyűjtemény. És akkor hivatkoznak, hogy ilyen BH-ba, meg olyan BH-ba ütközik.

De hát mint tudjuk, nem az a hivatalos gyűjtemény, hanem az a bizonyos sárga, ami évente kétszer jelenik meg. Főleg az első évben nagyon sok kérelem került így, hivatalból elutasításra.

Kérdés: Mi a véleménye arról, hogy a régi Pp.-t, gondolok itt az 1911-es törvényre, felülvizsgálati rendszerét, nem lehetne esetleg újra bevezetni?

Válasz: Annak idején, amikor a törvényességi óvás után zajlott a kodifikáció, hogy mi legyen, akkor készültek erről tanulmányok – van is itt nekem – például Kengyel professzor írt erről, akkor felmerült az, hogy legyen kétfokú rendes jogorvoslat. Ugyanis a Plósz-féle Pp.-ben a felülvizsgálat harmadfokként, a kétfokú rendes jogorvoslat részeként funkcionált, nem rendkívüli jogorvoslat volt.

Én nem vagyok elég képzett elméletileg, hogy ebben a vitában állást foglaljak. Szerintem az az ideális, ha bekövetkezik egy jogerő, és utána az esetleges hibák orvoslására lehetőség nyílik rendkívüli jogorvoslatra.

Hogy azt milyen körben szabad megengedni, azon lehet vitatkozni. Ez a kérdés persze attól is függ, hogy azok az ítéletek, amihez a jogerő kötődik, azok milyen színvonalúak. Például a közigazgatási perekben borzasztó probléma, hogy egyfokú bírósági eljárás van, és felülvizsgálat is rendkívül szűk körben. Borzasztó ítéletek születnek, és nem lehet őket orvosolni. Tehát biztos, hogy rossz, ott a legrosszabb ez az egész rendszer, a közigazgatási perekben.

Kérdés: Úgy látom, hogy sikerült választ adnia a kérdéseimre. Ezek nem részletbe vágó kérdések voltak, hanem inkább általános jellegűek.

Nem készítettem még interjút, ezért nem is biztos, hogy nagyon jók a kérdéseim. Ha esetleg a bíró úr még elmondana olyan részleteket, amelyek a kérdések – válaszok során nem kerültek elő...

Válasz: Apró részletproblémák is vannak. Például az, hogy a végrehajtás felfüggesztéséről csak akkor lehet rendelkezni, hogyha az egyesbíró befejezi az előzetes megvizsgálást, és tanács elé utalja az ügyet.

Az egyesbírói eljárás hatvan napos ügyintézés feltételez. Jelen helyzetben, amikor itt vagyunk a hátralékkal, beérkezik egy ügy, s ha nincs benne végrehajtás felfüggesztési kérelem, akkor eleve félretesszük.

Viszont ha van benne végrehajtás felfüggesztési kérelem, akkor nem elég, hogy azt elbíráljuk, hanem az egész ügyet előre kell venni, különben nem tudom felfüggeszteni. Legfeljebb azt tudom, hogy megnézem és azt mondom, hogy nem függesztem föl benne ügyse. Akkor ha már kézben volt, akkor el is bírálom.

Vagy a másik ilyen apró probléma az illetékmentesség kérdése.

Az első vélemény-nyilvánításunkban, ezt biztos láttuk, azt mondtuk, hogy az egyesbíró érdemi felülvizsgálata az már illetékköteles. Kénytelenek voltunk aztán a másodikban

azt mondani, hogy illetékmentes, mert nem módosították az illetéktörvényt e vonatkozásban. Az ügyintézési határidőknél is kértük az igazságügyet, hogy módosítsa, tolja el legalább egy fél évvel. Nem tolták el.

Nyilván még rengeteg ilyen kis apró kérdés merülhet föl, de azok a házon belüli gyakorlatnak a kérdései. Például, amikor az egyesbíró elintézi, akkor az befejezés legyen, és amikor a tanácsi szakaszban van, akkor az egy másik ügy legyen, vagy egy ügyként kezeljük – ezek már technikai dolgok.

Itt a 275. § (2) bekezdés mondja, hogy a Legfelsőbb Bíróság kötve van a felülvizsgálati kérelem korlátaihoz, kivéve ha pert a tárgyalás alapján megszüntetik, vagy ha a határozatot hozó bíróság nem lesz szabályszerűen megalakítva, illetve a határozat meghozatalában olyan bíró vett részt, akivel szemben a törvény értelmében kizáró ok áll fenn. Ezt csak úgy észlelheti a tanács, ha az egyesbíró ilyen esetben is a tanács elé utalja. Gyakorlatilag az ilyen abszolút hatályon kívül helyezési okok egy plusz felülvizsgálati okot jelentenek.

Kérdező: Nem volt számomra egészen világos az, hogy amikor az egyesbíró megvizsgálja a kérelmet, az egyesbíró tartalmi vizsgálata mennyiben tér el a tanács általi tartalmi vizsgálattól. Ugyanazokat vizsgálja mint a tanács?

Válaszadó: Először is megnézi, hogy jogszabálysértő-e. De ő csak annyit csinál, hogy elrendeli a felülvizsgálatot, a tanács meg elbírálja. Itt van a különbség, a hozandó határozat.

Két feltétel van: hogy jogszabálysértő legyen és elvi kérdést vessen föl. Az egyesbíró azt is megteheti, hogy azt mondja, hogy ez az ügy nem vet fel elvi kérdést. Akkor nem kell állást foglalni abban, hogy maga a jogerős ítélet jogszabálysértő-e vagy nem. De, ha nem tudja azt mondani, hogy nincs elvi kérdés, akkor megvizsgálja, hogy jogszabálysértő-e vagy nem. Nagyon gyakran találkozni olyan döntéssel is, ahol azt mondja, hogy mind a két feltétel hiányzik, tehát, hogy törvényes is, meg elvi kérdés sincs benne. Ez a leglelkiismeretesebb, mert elmondja, hogy ebben az elvi kérdésben... XY. Kérdéses, hogy elvi kérdés-e az, ami jogkérdés ugyan, de amióta a világ világ, el van döntve. Tehát abban nincs értelme tulajdonképpen mit mondani.

Olyannyira nincs gyakorlata még, hogy eddig körülbelül négyzszáz elrendelés van az interneten. Ezt biztos látta... Abból körülbelül negyven polgári, a nagy többsége közigazgatási, meg van néhány munkaügy. És összesen eddig hetes darab ügyben volt tanácsi eljárásban való befejezés.

Kérdező: Visszatérve, az az igazság, hogy nekem az elméletben inkább úgy jött át, hogy az egyesbíró is megvizsgálja a kérelmet, és mintha már előzetesen döntene. Végül is, formailag is vizsgálja, tartalmilag is vizsgálja (Válaszadó közbeszól: Persze...) és akkor rendeli el a felülvizsgálati kérelem tanács elé utalását, ha már szinte biztos benne, hogy valami van abban az ügyben.

Válaszadó: Kiderül a véleménynyilvánításból is, hogy még a tanács is mondhatja azt, hogy nem álltak fönt a feltételek, de akkor már hatályában kell fenntartania az ítéletet. Tehát nem az egyesbíró döntését bírálja felül így. Az is elképzelhető.

Aztán még egy érdekes kérdés, ami nem szerepel egyik anyagban sem, hogy mennyire van kötve a kérelemhez abból a szempontból a bíró, hogy melyik pontra hivatkozik a kérelmező. Át lehet e térni hivatalból az egyik pontról a másikra. Tehát például azt mondja, hogy nincs ilyen elvi döntés közzétéve, én meg tudom hogy van. Akkor átmehetnek-e hivatalból a másik pontra. Ebben megoszlanak a vélemények.

A jövő héten is lesz tanácselnöki értekezlet, ott is napirendi pont az ezzel kapcsolatos felvetés. Nyilván a tanácselnökök egy csomó, gyakorlatban felmerülő problémát fognak jelezni.

Például egyesbírói szakaszban meghal a fél. Akkor mi történik?

Ez az egyesbírói szak ez úgy lebeg mint Mohammed koporsója... mert ez nem tartozik még a felülvizsgálathoz. Majd csak az egyesbíró fogja elrendelni magát a felülvizsgálatot. Ez egy közbülső valamilyen időszak, de erre is kell alkalmazni a Pp. szabályait. Tehát ha meghalt a fél, akkor félbeszakadás szabályait. Szóval ilyen jellegű problémák vannak.

Kérdező: Köszönöm még egyszer.

Bíró úr, a jelen beszélgetést szeretném felhasználni „Az új felülvizsgálati szabályok a Legfelsőbb Bíróság eljárásában” című szakdolgozatomhoz. Kérdezem, hogy hozzájárulását adja-e? Természetesen a hangfelvétel legépelt szövegét eljuttatom Önhöz, és amennyiben bármivel nem ért egyet, úgy átjavítom.

Válaszadó: Természetesen hozzájárulok, s arra szeretném megkérni, miután megvédte a szakdolgozatát, juttasson el egy példányt részemre.

Kérdező: Természetesen.

jogi hírek

interjúk

publikációk

vitafórum

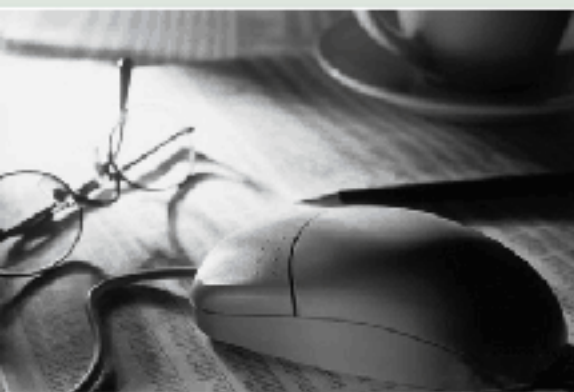
szaknévsor

jogi szakkönyv-katalógus

jogi állásbörze

szakmai rendezvények

heti hírlevél

országos ügyvédi szaknévsor

magyar, angol és német nyelven

ügyfél keres ügyvédet szolgáltatás